

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

Revista Soc. Științ. Univ. Babeș-Bolyai
SALA DE LECTURĂ

**PARTICIPARE
ACTIVĂ,
SPIRIT CREATOR
ÎN ÎNFĂPTUIREA
SARCINILOR
ECONOMICE**

Numărul 14 ● Vineri 9 aprilie 1982

**LA INVITAȚIA PREȘEDINTELUI NICOLAE CEĂUȘESCU
VIZITA ÎN ȚARA NOASTRĂ A GENERALULUI KENAN EVREN,
ȘEF DE STAT AL REPUBLICII TURCIA**

**expresie a relațiilor de prietenie dintre poporul român și poporul turc,
a dorinței comune de a lărgi colaborarea în interesul reciproc,
al păcii și destinderii în Balcani, în Europa și în lume**

Participare activă, spirit creator în îndeplinirea sarcinilor economice

PLENARA C.C. al P.C.R. desfășurată săptămîna trecută — urmată de lucrările sesiunii Marii Adunări Naționale, unde au fost adoptate importante legi — a dezbătut probleme de mare însemnătate pentru realizarea planului pe acest an și a cincinalului, pentru îndeplinirea hotărîrilor Congresului al XII-lea al partidului, a obiectivelor generale ale dezvoltării economico-sociale a țării. Anvergura acestui eveniment este pusă în lumină de ampla cuvîntare rostită la plenară de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu — analiză științifică, pătrunzătoare a realităților economiei noastre privite în contextul evoluției economice mondiale, de hotărîrile adoptate — între care hotărîrea cu privire la realizarea programului de producere a energiei în cincinalul 1981—1985 și dezvoltarea bazei energetice a țării pînă în 1990.

Reflecțînd clarviziunea politică proprie a secretarului general al partidului, capacitatea sa de a investiga realitatea, de a elabora soluțiile cele mai potrivite, în acord cu cerințele legilor economice obiective care acționează în această etapă a dezvoltării și construcției socialiste a țării, cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu relevă cerințe stringente, exigente ale dezvoltării echi-

librate a economiei românești într-o perioadă caracterizată de mutații profunde în planul creșterii forțelor de producție; într-o perioadă de accentuare a competiției economice dintre state, în condițiile unui climat internațional care cunoaște o evoluție complexă, adeseori contradictorie.

În această perspectivă cuprinzătoare, în lumina orientărilor Congresului al XII-lea, în cuvîntare, secretarul general al partidului formulează, fundamentează și detaliază măsuri care să permită o mai bună adaptare a economiei românești la restricțiile implacabile ale crizei de materii prime și energie, depășirea condițiilor dificile generate pe fondul crizei economice mondiale. O idee centrală care se degajă din cuvîntare — program concret de acțiune pentru întregul nostru popor, pentru asigurarea progresului economico-social al patriei — este cea a înaltei responsabilități a oamenilor muncii față de avuția națională, față de creșterea ei, pentru îndeplinirea hotărîrilor adoptate. O responsabilitate care implică, în mod esențial, organizarea, ordinea și disciplina exemplară, efortul de creativitate și ingeniozitate pe care trebuie să-l depună fiecare la locul său de producție — în industrie sau agricultură, în cer-

cetare și proiectare, în toate sectoarele și celulele economiei.

Dacă responsabilitatea mai înaltă și munca mai bine organizată ar fi caracterizat activitatea din anul trecut a fiecărui minister, a fiecărei unități economico-sociale, rezultatele pozitive obținute în dezvoltarea economiei — concretizate în creșterea producției și dezvoltarea bazei tehnico-materiale a societății, în sporirea beneficiilor și obținerea unui excedent financiar de peste 8 mld. lei, în realizarea unui excedent la balanța comercială de peste 300 milioane dolari — ar fi putut fi ea mult mai bună. Chiar în condițiile dificile ale crizei economice mondiale, ar fi putut fi prevenite o serie de greutăți din domeniul aprovizionării tehnico-materiale, nerealizările privind dezvoltarea unor ramuri însemnate de activitate, din domeniul eficienței, al obținerii unor produse importante etc.

Pe un plan de vitală însemnătate pentru progresul economiei noastre, secretarul general al partidului reafirmă acțiunile și măsurile cu privire la dezvoltarea mai puternică a bazei energetice, a bazei de materii prime proprii, în scopul de a se asigura într-o mai mare măsură din țară necesarul pentru activitatea economică. Tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că restructurâ-

rile concepute în acest cadru pentru producția de energie și materii prime — de exemplu, o creștere puternică, până în 1985 și mai apoi 1990, în totalul producției de energie electrică, a energiei electrice obținut în hidrocentrale, pe bază de cărbune, în centrale nucleare începând din cincinalul următor, pe bază de resurse energetice refolosibile și surse noi, odată cu reducerea de circa 9 ori, în același interval, a ponderii energiei electrice obținută pe bază de hidrocarburi — se impun realizate în paralel cu dimensionarea cât mai riguroasă a necesarului energetic și material pentru economie. Din calculul de planificare a acestui necesar, din orice activitate de producție trebuie eliminate cu desăvârșire consumurile iraționale, risipa. În schimb, se impune acțiunea hotărâtă, la toate nivelurile, pentru ca indicii de creștere ai consumului de energie și materii prime să fie mai mici, cu mult mai mici chiar decât creșterea producției — o parte a acestora fiind necesar să fie obținută tocmai pe seama reducerii consumurilor.

Obligă în acest sens restricțiile crizei energetice și de materii prime; dificultățile de a procura din import resursele; anvergura dezvoltării noastre corelată cu posibilitățile limitate ale economiei de a asigura material o creștere economică extensivă; cerința de a asigura o aprovizionare tehnico-materială corespunzătoare pentru toate unitățile; faptul că în multe țări ale lumii o asemenea corelație se urmărește cu insistență, având efecte benefice asupra sporirii eficienței și competitivității produselor cu care produsele românești vin în contact pe piața mondială. Fac posibilă înfăptuirea unei asemenea opțiuni însăși dotarea tehnică a unităților noastre, deseori similară și chiar mai bună uneori în raport cu cea a întreprinderilor din țările dezvoltate; capacitatea ridicată de cercetare, concepție și producție a economiei naționale; rezervele mari — tehnice, dar și de natură organizatorică — care există în unități pentru conceperea și aplicarea de tehnologii noi, economicoase, pentru reducerea severă a consumurilor pe unitatea de produs, la nivelul consumurilor practicate în economiile avansate, pentru recuperarea și refolosirea materialelor utilizate.

Secretarul general al partidului sublinia că începuturile realizate astfel în industria ușoară, privind asigurarea unor creșteri de producție, pe cincinal, la țesături, produse din piele, cauciuc mase plastice etc., în condițiile menținerii consumurilor respective la nivelul celor din 1981; măsurile preconizate în aceeași direcție pentru industria chimică, a materialelor de construcții, pentru toate celelalte sectoare consumatoare de materii prime și materiale — menținându-se, ridicându-se chiar la un nivel mai înalt calitatea producției — trebuie amplificate cu hotărâre. „Aceasta constituie o sursă uriașă de care dispunem în momentul de față, pe care o avem la dispoziție, nu trebuie nici s-o mai importăm sau să o producem în țară; nu trebuie să săpăm nici noi sonde, nici noi mine, ci trebuie să folosim rațional, inteligent ceea ce avem la îndemână. Aceasta constituie problema numărul unu care trebuie să preocupe toate organele de partid și de stat, guvernul, toate întreprinderile, toate organizațiile de partid, toate colectivele de

oameni ai muncii” — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Realizarea echilibrului material al dezvoltării țării impune, deci, acțiuni concrete, responsabile, eliminarea oricăror declarații și angajamente de complăzență — numai munca, faptele, rezultatele în activitate fiind cele care pot dovedi abnegația și angajarea, responsabilitatea socială a fiecăruia. Alături de acțiunile pentru restructurarea producției de energie, pentru creșterea producției interne de materii prime și materiale — obiective care concentrează în mod prioritar investiții ale acestui an și cincinalului, alături de acțiunile pentru diminuarea și eliminarea produselor și activităților mari consumatoare de energie și materii prime, asemenea măsuri condiționează hotărâtor realizarea independenței energetice a țării, creșterea independenței ei economice — trăsături fundamentale ale progresului României.

În direcția sporirii eficienței, a reducerii consumurilor și sporirii rentabilității unităților, un rol mai însemnat trebuie să-l dețină aplicarea noului mecanism economico-financiar. Este vorba, în primul rând, de o mai bună gospodărire a mijloacelor, a celor financiare, bazată pe prețuri care să reflecte realmente efortul pentru obținerea produselor și desfășurarea activităților; de creșterea mai puternică a beneficiilor și reducerea hotărâtă a cheltuielilor neproductive, a producțiilor și activităților nerentabile; de întărirea ordinii și disciplinei și folosirea mai bună a timpului de lucru și a capacităților de producție de care dispunem; de realizarea unui control riguros asupra felului în care se cheltuie fiecare leu. În fapt, principiul de bază al mecanismului economic — autogestiunea, autoconducerea — nu poate fi conceput fără o activitate rentabilă în toate sectoarele, sublinia secretarul general al partidului, fără o creștere în acest sens a răspunderii conducătorilor din unități, inclusiv răspundere materială, penală pentru pagube și gospodărire necorespunzătoare a fondurilor și avuției încredințate. Deopotrivă cu răspunderile sporite pe întreaga filieră a activității din economie, autogestiunea și autoconducerea presupun — trebuie să presupună — creșterea gradului de cointereresare materială a fiecăruia în lumina principiului socialist al obținerii veniturilor după cantitatea și calitatea muncii. Exigențele dezvoltării calitative a economiei, ale sporirii productivității impun ca veniturile tuturor categoriilor de oameni ai muncii să fie mai strins condiționate de gradul de realizare a planului, de activitatea efectiv desfășurată — la nivelul posibilităților care există în economie urmînd să se creeze pentru fiecare condiții de obținere a unor venituri și retribuții ridicate.

În mod prioritar atenția trebuie concentrată asupra exportului, urmărindu-se cu insistență, în fiecare unitate, realizarea în întregime, la timp, în bune condiții, a sarcinilor, a comenzilor. Acțiunile hotărâte pentru reducerea importurilor desfășurate în același timp trebuie să asigure în mai mare măsură o balanță comercială excedentară, obținându-se și valuta necesară pentru a

restitui o parte din creditele contractate, iar în perspectivă o balanță de plăți activă. În acest cadru, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia necesitatea de a nu mai crește creditele: „chiar dacă în activitatea curentă se mai apelează la unele credite — arăta secretarul general al partidului — acestea trebuie să se facă nu pentru a duce la creșterea creditelor, ci dimpotrivă, ele trebuie să ajute la desfășurarea activității pentru reducerea nivelului creditelor”. Sint obiective care trebuie materializate cât mai operativ în precupări intense la nivelul fiecărei întreprinderi și unități din economie, fie de cercetare, de proiectare, de producție sau din alte domenii.

Așa cum se desprinde din cuvîntare, unităților socialiste, din agricultură, organelor agricole, consiliilor populare, tuturor deținătorilor de animale le revin sarcini însemnate pentru dezvoltarea zootehniei, pentru realizarea programului de autoconducere și autoaprovizionare teritorială a populației. Datele oferite de recensămintul animalelor, desfășurat nu de mult, relevă posibilități majore pentru înfăptuirea programului de creștere a efectivelor până în 1985 și a programului de autoaprovizionare. Transformarea însă a acestor posibilități în realitate este condiționată de realizarea măsurilor necesare, în fiecare județ, în fiecare unitate pentru obținerea efectivelor și a greutatei de tăiere a animalelor. Ridicarea continuă a activității din agricultură, sporirea rolului acesteia în dezvoltarea generală a societății, pentru creșterea continuă a nivelului de trai al poporului depind, deopotrivă, de înfăptuirea în bune condiții a lucrărilor agricole, în cadrul campaniei începută nu cu mult timp în urmă, de eliminarea întârzierilor ce deja se fac simțite, de încadrarea strictă în graficele de lucru elaborate. Condițiile create în acest cincinal pentru dezvoltarea mai intensivă a producției agricole, pentru creșterea gradului de cointereresare al celor ocupați în această ramură de bază a economiei trebuie superior valorificate, măsura cea mai grăitoare a înfăptuirii acestor cerințe imperioase constituind-o numai rezultatele obținute, sporirea puternică a producției agricole vegetale și animale.

Dimensiunile, calitatea, tehnicitatea înaltă a bazei tehnico-materiale a economiei, cadrul de măsuri și stimulat inițiat, pregătirea și experiența dobândite de oamenii muncii din toate sectoarele de activitate — constituie premise de mare însemnătate pentru realizarea sarcinilor pe anul 1982, inclusiv a restanțelor din anul trecut, pentru înfăptuirea prevederilor cincinalului menit să marcheze trecerea României în stadiul de țară cu nivel mediu de dezvoltare economică. Esențială devine acum munca stăruitoare pentru înfăptuirea prevederilor și obiectivelor concepute, întărirea răspunderii, a exigenței și disciplinei în toate sectoarele de activitate. Esențială devine angajarea deplină a fiecăruia om al muncii, cu toate disponibilitățile și aptitudinile creatoare, în procesul complex al dezvoltării economico-sociale a României, al ridicării țării pe noi trepte de progres.

Dan POPESCU

Dezvoltarea accelerată a bazei energetice a țării

O PROBLEMĂ deosebit de importantă pentru dezvoltarea economiei românești o constituie îndeplinirea programului de producere a energiei și dezvoltare a bazei energetice a țării. Pornind de la cerințele economiei naționale și ținând cont de implicațiile crizei energetice mondiale, C.C. al P.C.R. a adoptat la recenta plenară o Hotărâre prin care sunt stabilite o serie de măsuri și acțiuni menite să asigure îndeplinirea

Trandafir COCARLĂ
ministru energiei electrice

neabătută a programului energetic, astfel încât, în linii generale, până în anul 1990 România să-și asigure independența în ce privește energia și combustibilii. Noile orientări în dezvoltarea energiei românești, Hotărârea adoptată în acest sens,

exprimă grija și preocuparea permanentă a partidului și statului nostru, personal a tovarășului Nicolae Ceaușescu, pentru soluționarea uneia dintre problemele fundamentale ale dezvoltării economiei naționale, ale îndeplinirii programului de edificare a societății socialiste multilaterale dezvoltate, problema ce capătă o însemnătate excepțională în condițiile agravării crizei economice mondiale, ale crizei energetice și de materii prime.

Valorificarea complexă a resurselor energetice

ENERGETICA s-a bucurat în anii construcției socialiste de o atenție deosebită din partea partidului și statului nostru, ca una din ramurile de importanță vitală pentru întreaga activitate economică-socială. An de an, în planurile de dezvoltare a țării au fost prevăzute investiții masive pentru crearea de noi capacități producătoare de energie, pentru modernizarea întregului potențial disponibil. Ca urmare a condițiilor create, a realizării și îndeplinirii cu succes a prevederilor planurilor de dezvoltare economică-socială a țării, producția de energie electrică a crescut în ultimii 30 de ani de 32 ori, dezvoltându-se corespunzător instalațiile de producere, transport și distribuție, în cadrul unui sistem energetic unic național.

Paralel cu aceasta a crescut și consumul de energie electrică, de la 128 kWh/locuitor în 1950 la 1 614 kWh/locuitor în 1970 și la peste 3 100 kWh/locuitor în 1981. Este însă de menționat că, treptat, în ultimele cincinale, ritmul mediu de creștere a consumului s-a redus, ca urmare a utilizării mai judicioase a energiei electrice în toate compartimentele activității social-economice ale țării. Astfel, față de un ritm mediu anual de 15,7% în perioada 1961—1970, în deceniul 1971—1980 s-a înregistrat un ritm mediu de 7,6% pe an (tabelul nr. 1). Este de relevat faptul că în ultimii doi ani ai perioadei, respectiv 1979—1980, ritmul a fost și mai scăzut (3,9%).

Tabelul nr. 1

Evoluția consumului de energie electrică și a producției globale industriale	(în procente)	
	1961—1970	1971—1980
Ritmul mediu anual de creștere a consumului de energie electrică	15,7	7,6
Ritmul mediu anual de creștere a producției industriale	12,1	11,2
Raportul dintre ritmul de creștere a consumului de energie electrică și ritmul de creștere a producției industriale (indice de devansare)	1,30	0,67

Această reducere a ritmului a devenit posibilă ca urmare a aplicării ferme a unui larg program de măsuri privind utilizarea rațională și eficientă a energiei electrice și termice. Principalele direcții care s-au avut în vedere au fost îmbunătățirea tehnologiilor de fabricație, restructurarea producției de materiale energointensive, reșezarea pe baze tehnico-științifice a normelor de consum, utilizarea de inlocuitori ai produselor mari consumatoare de energie, stimularea participării tuturor colectivelor de oameni ai muncii pentru reducerea consumurilor și prevenirea risipei etc.

Corespunzător prevederilor Directivelor Congresului al XII-lea al P.C.R. pentru valorificarea rațională și eficientă a resurselor energetice ale țării s-a impus, din ce în ce mai mult construirea de centrale termoelectrice pe cărbuni inferiori (lignit și sisturi bituninoase), dezvoltarea termoficării, intensificarea realizării de centrale hidroelectrice, desfășurarea de activități pentru pregătirea construirii centralelor nucleare-electrice și valorificarea surselor neconvenționale de energie electrică. În ceea ce privește centralele termoelectrice, se remarcă, în primul rând, intensificarea utilizării cărbunilor în producerea energiei electrice

și termice (de la 26% în anul 1975 la circa 33% în etapa actuală), concomitent cu scăderea ponderii energiei electrice produse pe hidrocarburi. Trebuie menționate și preocupările actuale pentru creșterea eficienței în funcționarea marilor centrale termoelectrice, prin reducerea suportului de hidrocarburi la arderea în cazane a lignitului din bazinul Oltenia, realizarea de instalații de îmbunătățire a preparării lignitului, aplicarea unor soluții perfecționate privind transportul și manipularea lor, recuperarea căldurii reziduale din apa de răcire etc.

O atenție specială se acordă introducerii și extinderii termoficării, ca un important mijloc de economisire a combustibililor. Astfel, din totalul puterii instalate în centralele termoelectrice, cele de termoficare reprezintă circa 25%. În ceea ce privește centralele hidroelectrice, se remarcă, în ultimii 20 de ani, o continuă creștere a ponderii acestora — de la 5,2% la 17,5% în producția de energie și de la 11,8% la 20,7% la puterea instalată. Concomitent, gradul de valorificare al potențialului hidroenergetic al țării a sporit de la 23% în anul 1975, la 30% în anul 1980. În acest context se cer menționate și numeroasele centrale hidroelectrice construite pe râurile interioare, inclusiv cele amenajate în aval, în cascade, pentru a se utiliza mai bine investițiile din centralele de bază.

Acțiuni deosebite au fost întreprinse și în ce privește extinderea rețelelor de transport și distribuție a energiei. În acest domeniu s-a urmărit pe cât posibil extinderea treptei de 20 KV în domeniul electrificării rurale și chiar urbane, restrângându-se treptele inferioare sau intermediare. Totodată, o preocupare de bază a constituit-o și reducerea pierderilor în rețelele electrice, prin promovarea cu precădere a soluțiilor de maximă eficiență. În acest sens, pe lângă soluțiile menționate, s-au prevăzut, în cadrul unui amplu program și alte măsuri, cum ar fi mărirea secțiunii la liniile de 400 kV prin montarea de conductoare cu 3×450 O1A1/fază, față de soluția anterioară cu 2×450 O1A1/fază; producerea locală a întregii puteri reactive; optimizarea regimurilor de funcționare în paralel a elementelor de rețea etc. Datorită acestor măsuri pierderile în rețelele electrice au scăzut continuu de la o valoare de 7,84% din totalul producției în 1970, la 7,48% în 1975, ajungându-se în prezent la valori sub 6%.

Pentru prevenirea avariilor și limitarea extinderii lor la nivelul întregului sistem este în curs de implementare o automată de sistem care prevede luarea succesivă de diferite măsuri, în funcție de amploarea și persistența avariei, insularizarea marilor platforme industriale pe centralele proprii, pornirea automată a unor grupuri în centralele hidroelectrice din zonele energetice deficitare, menținerea în funcțiune numai cu serviciile proprii a unor mari grupuri din centralele termoelectrice etc. În vederea punerii în funcțiune a acestei automații sînt totodată, în curs analize și probe la consumatori pentru a se face corelări între gradul de siguranță în funcționarea instalațiilor de pe platformă și al celor din sistemul energetic, precum și între puterea consumatorilor prioritari și aceea a surselor locale ce urmează a rămâne în funcțiune, insular, la o întrerupere a alimentării din sistemul energetic. Totodată, s-a acționat pentru îmbunătățirea activității de exploatare, întreținere și reparații precum și pentru creșterea calificării personalului.

Direcții prioritare ale dezvoltării energiei

HOTĂRÎREA PLENAREI C.C. AL P.C.R. din 31 martie a.c. asupra realizării programului de producere a energiei în cinci ani (1981—1985) și dezvoltarea bazei energetice a țării până în

1990 a prevăzut că sînt necesare în continuare măsuri pentru extinderea și perfecționarea sistemului electroenergetic național, devansarea realizării de centrale electrice pe cărbuni, valorificarea potențialului hidroelectric, introducerea în balanța energetică a noilor resurse de energie și diminuarea folosirii hidrocarburilor. Pentru atingerea unei producții de energie electrică de 82,5 miliarde kWh în 1985 și de 110 miliarde kWh în 1990 se va instala, în actualul cincinal, o putere nouă de 7 920 MW, din care circa 2 500 MW în centrale hidroelectrice și 5 420 MW în termocentrale funcționînd pe cărbune, șisturi și resurse refolosibile, iar în perioada anilor 1986—1990 o altă de 9 350 MW. Dezvoltarea industriei, ritmul ridicat al construcției de locuințe, necesitățile de căldură sub formă de abur tehnologic și de apă fierbinte pentru încălzire impun ca toate centralele termoelectrice noi să se realizeze ca centrale de termoficare pentru a produce, combinat, energia electrică și termică.

Prin realizarea noilor **capacități hidroenergetice** gradul de utilizare a potențialului apelor țării va crește de la 30% în anul 1980 la 45% în anul 1985 și la 65% în 1990. Pe rîurile interioare, în actualul cincinal va fi pusă în funcțiune o putere de peste 2 000 MW prin realizarea cu precădere de centrale hidroelectrice cu folosințe complexe (irigații, prevenirea inundațiilor și viiturilor, utilizări industriale, piscicultura, transport, agrement). Dintre centralele hidroelectrice mai importante, pe rîuri interioare, prevăzute a se realiza în această perioadă pot fi menționate: C.H.E. Rîul Mare, C.H.E. Drăgan-Iad, C.H.E. Siriu-Surduc, C.H.E. Jiu Bumbăști, C.H.E. pe rîul Olt sectoarele Călimănești, Turnu, Slatina-Dunăre, C.H.E. pe rîul Siret sectorul Bistrița-Trotuș, C.H.E. pe rîul Someș aval Tarnița, C.H.E. Sebeș aval și altele.

Un accent deosebit se va pune și pe **construcția de microhidrocentrale**. Din potențialul hidroenergetic al țării, evaluat la 40 miliarde kWh, aproape 2 miliarde kWh se prevăd a fi produse prin microhidrocentrale, pînă la sfîrșitul anului 1985 urmînd a fi amenajate cel puțin 500 microhidrocentrale. În cincinalul 1986—1990 programul de realizare de microhidrocentrale urmează să fie intensificat pe baza inventarierii unor noi amplasamente, în această perioadă urmînd a se amenaja peste 1 500 microunități.

Referindu-ne la programul de construcții de centrale termoelectrice este necesar să subliniem faptul că puterea instalată a fost la finele anului 1980 de 11 388 MW, din care 7 740 MW în centrale de condensatie și 3 648 MW în centrale de termoficare. Cele mai noi centrale termoelectrice de condensatie au fost realizate pe bază de cărbune. Dintre acestea se detașează centralele de la Deva — 1 260 MW și Rovinari — 1 720 MW. Sînt în curs de instalare încă 4 grupuri de 330 MW pe lignit la C.E.T. Turceni, precum și mai multe grupuri de termoficare pe lignit de 50 MW la C.E.T. Borzești, Giurgiu și de 120 MW la Craiova. În acest cincinal se prevede darea în funcțiune a primei centrale termoelectrice funcționînd pe șisturi de la Anina — echipată cu 3 grupuri de 330 MW.

În scopul cunoașterii posibilităților de dezvoltare a termoficării pe o perioadă de perspectivă, au fost examinate 115 localități cu consumuri mai importante de căldură. Dintre acestea, 60 de localități au consumuri de căldură de peste 150 Gcal/h, ceea ce justifică instalarea de grupuri de termoficare. Dintre centralele de termoficare prevăzute a se realiza pînă în anul 1985 menționăm cele de la Giurgiu, Craiova, Iași, Drobeta-Tr. Severin, Oradea-Est, Suceava, București, Bacău, Arad și altele.

În vederea reducerii consumurilor specifice de combustibili de la centralele termoelectrice de condensatie Paroșeni, Deva, Doicești și a eliberării de hidrocarburi s-a trecut la adaptarea grupurilor respective și pentru alimentarea cu căldură a consumatorilor din zonă. În viitor se prevede trecerea la funcționarea în regim de termoficare și a grupurilor de condensatie de la centralele Rovinari, Turceni și Craiova-Isalnița. Tot în scopul eliberării unor cantități suplimentare de hidrocarburi se prevede trecerea la funcționarea pe cărbune a unor centrale care în prezent funcționează pe hidrocarburi cum ar fi Pițești-Sud, Govora și altele. De asemenea, pentru recuperarea resurselor energetice secundare existente la marii consumatori de energie, în perioada 1981—1985 s-a prevăzut extinderea C.E.T. Galați aparținînd de M.E.E. cu 2 grupuri de termoficare de 105 MW.

Un alt domeniu important abordat îl reprezintă și trecerea la **înfăptuirea programului de construcții de centrale nucleare-electrice**. Pe baza indicațiilor conducerii de partid și de stat au fost stabilite măsuri pentru accelerarea lucrărilor de construcție și amplificarea puterii instalate inițial prevăzute pentru centralele nucleare-electrice aflate în construcție sau la care lucrările vor începe în curînd. Astfel, centrala de la Cernavodă va fi dotată cu 5 grupuri de câte 660 MW în loc de 4 grupuri și s-a prevăzut inițial în Moldova urmează a se realiza o

centrală nucleare-electrică cu 3 grupuri de câte 1 000 MW, din care 1 grup va fi pus în funcțiune pînă în anul 1990; în Transilvania se va amplasa cea de a treia centrală similară cu cea de la Cernavodă, astfel încît puterea instalată în centrale nucleare va fi de 4 500 MW în 1990, urmînd să ajungă la 9 600 MW în anul 1995.

Înfăptuirea programului de energetică nucleară implică participarea majorității ramurilor economiei naționale, cărora le revine sarcina realizării capacităților de producție, a materialelor speciale, echipamentelor, combustibilului nuclear și apei grele. Este de subliniat faptul că, în lumina lucrărilor recentei plenare a C.C. al P.C.R., au fost luate măsuri corespunzătoare pentru accelerarea lucrărilor, întărirea colaborării tuturor factorilor implicați.

În atenția specialiștilor noștri, așa cum s-a subliniat și în recente documente de partid, este pusă și atragerea de alte surse pentru sporirea potențialului energetic al țării. Cercetările multidisciplinare care s-au desfășurat în ultimii ani au pus în evidență **posibilitatea creșterii potențialului total al României prin introducerea pe scară largă a instalațiilor de conversie a energiei solare în căldură pentru utilizări în industrie, agricultură, încălzirea și prepararea apei calde menajere, folosirea căldurii apelor geotermale de joasă temperatură în aceleași scopuri, valorificarea energiei coliene în instalații de putere mică și mijlocie**. Prin fructificarea acestor resurse, valorificarea energetică a deșeurilor urbane, precum și a tehnologiilor de obținere a biogazului din procese de fermentare etc., se prevede obținerea unui aport energetic de 5 500 mii tcc în anul 1985 și de 7 000—10 000 mii tcc în anul 1990. Instalațiile de valorificare a surselor noi vor fi diseminate într-un număr foarte mare de unități, deoarece fiecare județ, prin folosirea mijloacelor locale, urmează să treacă la realizarea unor astfel de instalații, pe baza unor programe aprobate.

Prin realizarea programului de construcții de centrale electrice și de valorificare a surselor noi de energie structura producției de energie electrică va cunoaște schimbări importante (tabelul nr. 2).

Tabelul nr. 2.

Dinamica structurii producției de energie electrică

	1985	1990
Producția de energie electrică	100	100
din care :		
— în hidrocentrale	21,2	24,0
— în centrale nucleare-electrice	—	22,7
— pe bază de cărbune și șisturi	47,5	44,0
— pe bază de hidrocarburi	24,3	4,6
— pe resurse energetice refolosibile și surse noi	2,2	4,7

Îmbunătățirea funcționării sistemului energetic național și alimentării consumatorilor

ÎN SCOPUL înlăturării neajunsurilor existente, care în anul 1981 și în special în perioada vîrfului de iarnă 1981—1982 au provocat greutăți consumatorilor, se vor depune eforturi, în spiritul sarcinilor stabilite de recenta plenară a C.C. al P.C.R., pentru ridicarea nivelului de exploatare a grupurilor energetice, stabilizarea cadrelor și ridicarea calificării personalului de exploatare, întărirea ordinii și disciplinei în toate unitățile. Se vor lua măsuri pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă și de viață a personalului muncitor din localitățile în care sînt amplasate centrale electrice, în special la Turceni și Rovinari. Vor fi, de asemenea, luate măsuri pentru o mai bună organizare a activității de reparații, pentru ca durata lor de execuție să fie mai redusă și pe această cale să se realizeze întreg volumul de reparații la o calitate superioară, astfel ca la intrarea în iarnă toate grupurile să fie disponibile. La grupurile de 330 MW de la Turceni și Rovinari se vor realiza în cursul anilor 1982—1983 și în colaborare cu M.I.C.M. și M.I.M.U.E.E., modernizările experimentale la grupul 6 din Rovinari, iar grupurile noi, cu funcționare pe cărbune, vor fi asigurate încă de la montaj cu aceste îmbunătățiri.

Avem în vedere un complex de măsuri și acțiuni și pentru amplificarea și modernizarea depozitelor de cărbune la toate centralele existente, astfel ca la vîrfurile de sarcină pentru perioada de iarnă centralele să aibă asigurate stocuri pentru minimum 30 de zile. Vor fi luate de asemenea măsuri pentru creșterea cantitativă și calitativă a volumului de piese de schimb în unitățile proprii și se va mări volumul pieselor și subsansamblelor recondiționate.

(Continuare în pag. 14)

AUTOGESTIUNEA ÎN ÎNTREPRINDERI: RĂSPUNDERI, ACȚIUNI, REZULTATE

REALIZAREA INTEGRALĂ A BENEFICIILOR — sursa de alimentare a fondurilor proprii

Ce arată o analiză a activității pe bază de bilanț

ÎNTĂRIREA autogestiei economice-financiare a fiecărei unități economice constituie un imperativ și, în același timp, un rezultat al ridicării pe un plan superior a răspunderii în gospodărirea cu maximă eficiență a resurselor materiale, de muncă și bănești, concomitent cu sporirea autonomiei funcționale, în cadrul conducerii unitare planificate a întregii economii naționale. Fiecare unitate economică este înființată cu un scop social — care constituie obiectul ei de activitate; pentru realizarea acestui scop statul îi încredințează spre administrare o parte din averea națională și îi integrează activitatea în planul național unic, instrumentul pe baza cărui este condus procesul complex de dezvoltare economico-socială a țării. În cadrul acestui proces este hotărâtoare afirmarea cât mai deplină a autogestiei fiecărei unități economice, care presupune desfășurarea activității în așa fel încât să satisfacă concomitent, următoarele cerințe: acoperirea cheltuielilor din veniturile proprii și obținerea de beneficii care să-i permită restituirea sumelor primite de la societate; formarea fondurilor proprii de dezvoltare și de cointerese materiale, precum și o contribuție sporită la formarea fondurilor generale ale statului.

Implicate nemijlocit în satisfacerea unor asemenea cerințe, unitățile din industria cărbunului își amplifică eforturile pentru perfecționarea continuă a activității, ridicarea nivelului calitativ al muncii, obținerea unei producții sporite. O dovadă în acest sens o constituie și activitatea unităților din cadrul Combinatului minier Ploiești.

Activitatea combinatului s-a desfășurat în anul 1981 în condiții care au favorizat obținerea unor rezultate economico-financiare mai bune decât în anul precedent. Când facem această afirmație avem în vedere: **a) o structură organizatorică mai restrinsă**, ceea ce a permis în a doua parte a anului concentrarea atenției organelor de conducere colectivă pe activitatea întreprinderilor miniere Cîmpulung și Căpeni, precum și a exploatărilor Filipești, Șotînga și Ceptura rămase în cadrul combinatului; **b) desfășurarea unei activități rentabile**, în condițiile prețurilor de producție și de livrare actualizate, ceea ce a creat premise îmbunătățite pentru întărirea autoconducerii muncitorești și autogestiei economico-financiare.

Principalul factor pozitiv al activității economico-financiare din 1981 a unităților miniere din cadrul combinatului îl constituie acela că — pe lângă acope-

rirea cheltuielilor de producție din veniturile proprii — au obținut beneficii care, împreună cu alte resurse, au permis constituirea fondurilor proprii necesare finanțării producției și investițiilor, precum și a fondurilor de cointerese materială și, de asemenea, sporirea contribuției la formarea fondurilor centralizate ale statului, prin vărsămintele efectuate la buget, din beneficii.

Ținînd seama că unitățile combinatului au depășit cu bine pragul rentabilității, toate încheindu-și activitatea cu beneficii în 1981, și avînd în vedere sarcinile sporite în domeniul creșterii eficienței activității economice în anul 1982 se impune, în continuare, valorificarea tuturor rezervelor interne existente, pentru consolidarea fermă a situației economico-financiare și pentru obținerea de rezultate mai bune.

Din acest punct de privire, analiza rezultatelor activității economico-financiare, pe baza bilanțului contabil la 31 decembrie 1981, scoate în evidență unele direcții prioritare, în care ar trebui acționat mai hotărît pentru realizarea sarcinilor cantitative și calitative de plan.

Îmbunătățirea structurii fondurilor întreprinderii

ACTIVUL bilanțului contabil la 31 dec. 1981 evidențiază pe ansamblu o creștere de circa 190%, față de anul precedent, a valorii mijloacelor și cheltuielilor pentru investiții, aceasta reprezentînd în fapt o creștere a părții din averea națională existentă în administrarea unităților. În cadrul acesteia mijloacele fixe au crescut cu 12%, mijloacele circulante cu 7,2%, iar mijloacele și cheltuielile pentru investiții cu 44%. Aceste mutații, produse în structura mijloacelor de care dispun unitățile, sînt pozitive din punctul de vedere al comparației între creșterea mijloacelor fixe — partea cea mai activă a averii naționale — și creșterea mijloacelor circulante. Trebuie însă ținut seama de faptul că activul a crescut în special pe seama unei sporiri a efortului de investiții. De aceea, evoluția acestei părți a activului trebuie supusă unui control mai riguros în viitor, atît pe total, cît mai ales pe elementele componente. În ce privește anul 1981, mijloacele și cheltuielile pentru investiții au avut în componența lor o pondere relativ redusă de investiții puse în funcțiune, ceea ce înseamnă că pro-

cesul investițional — și așa desul de însemnat din punct de vedere al eforturilor făcute pentru menținerea și dezvoltarea producției — durează perioade lungi și se finalizează greoi. Această constatare rezultă și din alte aspecte oferite de structura mijloacelor și cheltuielilor pentru investiții. De exemplu, investițiile puse în funcțiune — deși au depășit, așa cum era prevăzut investițiile în curs de execuție — au reprezentat totuși numai 75% din volumul planificat, ceea ce a influențat negativ realizarea unor capacități de producție planificate și, în final, realizarea sarcinilor fizice de plan, în special la întreprinderea minieră Căpeni și la unele mine din cadrul activității proprii a combinatului. Totodată, în structura mijloacelor și cheltuielilor pentru investiții, au existat elemente care reprezintă prin excelență imobilități, cum sînt: investiții nepuse în funcțiune la termenele planificate, fiind ne terminate; cheltuieli pentru lucrări de investiții miniere și de foraj care n-au dat rezultate; stocuri de utilaje care necesită montaj și debitori pentru investiții, care, deși aveau o pondere relativ redusă (circa 10% din total), dețineau un volum însemnat. De asemenea, ca urmare a nerealizării investițiilor la nivelul planificat, au rămas mijloace bănești disponibile în conturile de investiții (care reprezentau circa 6% din volumul total al mijloacelor și cheltuielilor pentru investiții), fenomen deosebit de negativ în condițiile în care la alte obiective de investiții din economie — care se puteau realiza — s-au făcut eforturi deosebite pentru asigurarea mijloacelor bănești necesare.

Și în ce privește evoluția și structura mijloacelor circulante se impun îmbunătățiri. În anul 1981, volumul acestora a înregistrat o creștere moderată, dar, cu toate acestea, creșterea mijloacelor circulante a devansat pe aceea a necesarului normal, determinat în funcție de sarcinile de plan, normele de consum și de stoc și normativele stabilite pentru unele elemente, ceea ce a condus, pe ansamblu, la încetinirea vitezei de rotație față de prevederi. Pe lângă respectarea vitezei de rotație, problema de bază care trebuie mai bine soluționată în domeniul mijloacelor circulante constă într-o **corelare mai corespunzătoare a structurii stocurilor cu necesitățile producției**. Situația din anul 1981 arată că deși unitățile au fost bogate în stocuri — cele mai mari depășiri față de plan fiind la materiile prime și materiale — totuși baza materială a planului n-a fost asigurată în

mod corespunzător. Procesul de producție a fost perturbat în cursul anului de lipsa unor materiale curente cum sînt: piese de schimb pentru repararea utilajelor conducătoare din mine și carriere; șină și traverse de cale ferată internă, anvelope, carburanți și lubrifianti. În aprovizionarea cu astfel de materiale, de care depinde realizarea sarcinilor de plan, în special la extracția și transportul cărbunelui, este necesar ca unitățile combinatului să fie sprijinite mai ferm de către organele centrale de aprovizionare, inclusiv din cadrul Ministerului Minelor. Totodată, cu toate greutățile cunoscute în confecționarea volumului crescînd de piese de schimb, concomitent cu creșterea însemnată a ponderii mașinilor, utilajelor și instalațiilor în totalul mijloacelor fixe din economie, se face simțită necesitatea unei priorități mai ferme pe care trebuie să o acorde toate uzinele furnizoare respectării contractelor pentru livrarea pieselor necesare reparației utilajelor din dotarea unităților miniere (este cazul mai ales al întreprinderii „UNIO”-Satu Mare și întreprinderii de utilaj minier Petroșani, care au înregistrat însemnate restanțe față de contracte la livrările din anul 1981).

Utilizarea mai eficientă a mijloacelor materiale și bănești

REALIZĂRILE din 1981 arată că în industria carboniferă, inclusiv în unitățile din subordinea Combinatului minier Ploiești se impune o îmbunătățire substanțială a eficienței utilizării mijloacelor de producție, pe măsura eforturilor făcute de stat pentru dezvoltarea acestor ramuri.

Pe ansamblul combinatului au revenit la 1 000 de lei fonduri fixe mai puțin decît era prevăzut: producție marfă industrială cu 8,4%; producția netă cu 9,4%, iar beneficii cu circa 20%. Nerealizarea producției la 1 000 lei fonduri fixe a avut o influență hotărîtoare asupra nerealizării integrale a beneficiilor. Dacă se analizează corelația directă între acești doi indicatori, la exemplul rezultatelor financiare aferente producției marfă fabricată, rezultă că, de fapt, influența nerealizării planului de producție asupra beneficiilor putea fi mai mare dacă nu interveneau, în compensație, rezultatele pozitive obținute din reducerea cheltuielilor la alte elemente. În cazul unităților din cadrul combinatului suma cheltuielilor legate de fondurile fixe (amortizare, reparații, întreținere) plus beneficiile planificate, raportată la beneficii, arată un raport de 5,8. Aceasta înseamnă că, fiecare procent de nerealizare a planului de producție marfă a amplificat cu 5,8 procente nerealizarea planului de beneficii (rezultate financiare) aferente acestei producții, datorită faptului că au crescut cheltuielile constante în discuție, pe unitatea de produs. Dacă ținem seama că mai sînt și alte elemente de cheltuieli și plăți cu caracter relativ constant, devin și mai evidente posibilitățile pe care le au unitățile miniere în cauză, în domeniul îmbunătățirii rezultatelor financiare, în primul rînd pe seama creșterii producției la 1 000 lei fonduri fixe.

Și în domeniul mijloacelor circulante au rezultat posibilități de utilizare mai

eficientă. Din acest punct de vedere trebuie sporite în primul rînd preocupările pentru recondiționarea și refolosirea pieselor de schimb, anvelopelor, uleiurilor, armăturilor metalice, lemnului de mină și altor materiale. Or, așa cum a rezultat și cu ocazia analizei pe bază de bilanț, sarcinile în acest domeniu n-au fost realizate de către unele unități.

Totodată, cu toate rezultatele bune obținute de unele unități în reducerea consumurilor și a cheltuielilor materiale (întreprinderile miniere Cimpulung și Cîmpeni și mina Șofinga), pe ansamblul combinatului trebuie intensificate acțiunile de ordin tehnic și tehnologic care să permită încadrarea în normele de consum, în special la: covorul de cauciuc, lanț transportor și la materialele deficitare arătate mai înainte, ținînd seama că unele unități au depășit consumurile respective în anul 1981.

Căi pentru asigurarea resurselor de finanțare a activității proprii

SOLDUL efectiv al balanței financiare a veniturilor din care se formează resursele financiare și a cheltuielilor de acoperit s-a situat, în 1981, în limitele prevederilor, cu o ușoară îmbunătățire. Modul cum a fost realizat echilibrul dintre venituri și cheltuieli a influențat și mutațiile produse în bilanț, în domeniul resurselor de acoperire a mijloacelor din activ.

Analiza acestor mutații conduce la concluzia că trebuie intensificate preocupările în special în următoarele direcții:

a) Realizarea integrală a tuturor veniturilor din care se formează resursele de alimentare a fondurilor proprii. În anul 1981 s-au realizat toate aceste resurse, cu excepția celor care provin din beneficii. Aceasta a produs perturbarea în special în structura resurselor de finanțare a mijloacelor circulante la unele unități, cît și pe ansamblul combinatului.

Fondul propriu al mijloacelor circulante n-a fost constituit la nivelul planificat (—8%), iar ponderea resurselor proprii în totalul resurselor de acoperire a mijloacelor circulante — deși a crescut față de finele anului precedent — a fost totuși mai redusă decît s-a prevăzut prin bugetul de venituri și cheltuieli pentru finele anului 1981 (49,4% față de 60,5%). Deși ponderea creditelor pentru mijloace circulante a scăzut față de prevederi (de la 26 la 25%), creditele au depășit cu 12,2% volumul planificat inițial, ceea ce a afectat în final rezultatele financiare, cu plata unui volum mai mare de dobinzi.

b) Reducerea obligațiilor de plată. Principala resursă din afară, pe seama căroră au fost acoperite mijloacele circulante existente la finele anului, au constituit-o sumele reprezentînd obligații de plată către furnizori și creditori. Acestea au crescut față de prevederi cu 16,6 procente (de la 13,4 la 30%). Atragerea din afară a unui asemenea spor de resurse pentru finanțarea mijloacelor circulante reprezintă un fenomen negativ, ținînd seama că din punct de vedere legal astfel de resurse constituie credite acordate între unitățile socialiste, interzise de Legea finanțelor; existența lor generează greutăți finan-

ciare unităților furnizoare sau creditoare și constituie una din cauzele așa zisului blocaj în lanț. Desigur, este vorba de acele plăți neefectuate la scadență. În cazul unor unități, este vorba însă și de o planificare necorespunzătoare a resurselor atrase, de o subevaluare a acestora cu ocazia planificării, ceea ce nu a fost de natură să întărească simțul gospodăresc în administrarea fondurilor, depășindu-se aprovizionările și structurile planificate la o serie de materiale.

c) Restituirea datoriilor către societate. În ce privește acoperirea cheltuielilor cu investițiile este pozitiv faptul că a sporit ponderea resurselor proprii pentru finanțarea investițiilor din fondul de dezvoltare economică al întreprinderilor (de la 25,4% la 51%) și pentru finanțarea construcțiilor de locuințe și alte investiții cu caracter social (de la 29% la 37%), reducîndu-se în mod corespunzător ponderea creditelor bancare, de completare. Această evoluție în structura resurselor pentru finanțarea investițiilor s-a produs însă în condițiile nerealizării integrale a planului de investiții, ceea ce justifică parțial scăderea ponderii împrumuturilor bancare (pe lângă faptul că necesitățile de a apela la resurse bancare s-au redus din cauza nerealizării planului de investiții, unitățile au rămas și cu unele disponibilități de resurse proprii neconsumate, la finele anului).

În cazul fondului de investiții proprii al combinatului, din care se finanțează obiective noi și dezvoltări importante, atrage atenția ponderea încă destul de ridicată a alocațiilor de la bugetul statului (cca. 55% din total), ceea ce arată atît importanța pe care o acordă statul dezvoltării industriei carbonifere, cît și ritmul relativ lent de restituire a datoriilor către societate pentru sumele primite de unități în anii anteriori în vederea realizării investițiilor.

d) Evitarea imobilizării de resurse. O concluzie de ansamblu ce se degajă din analiza modului cum au fost formate și utilizate resursele pentru investiții este aceea că, deși prin plan și în execuție s-au asigurat resursele necesare finanțării acțiunilor de investiții, acestea din urmă n-au fost realizate integral și ca urmare o parte din resurse au rămas imobilizate (la fondul propriu de investiții al centralei, disponibilitățile de resurse rămase la finele anului reprezintă peste 15% din totalul fondului respectiv, format în timpul anului).

Toate aspectele arătate mai sus sugerează o idee de bază și anume: întărirea autogestiunii economico-financiare impune responsabilități sporite în realizarea integrală a tuturor sarcinilor de plan și în primul rînd a producției fizice, producției nete și beneficiilor.

Conjugînd acest ultim aspect cu cele arătate mai înainte, în domeniul imobilizărilor de fonduri pentru producție și investiții, cît și al rezultatelor financiare obținute din activitatea anului 1981, la unitățile din cadrul Combinatului minier Ploiești, se desprinde necesitatea ca acestea să acționeze mai ferm pentru sporirea producției la 1 000 de lei fonduri fixe, realizarea integrală a planului de investiții, gospodărirea mai judicioasă a mijloacelor circulante.

N. SAVOIU

Ministerul Finanțelor

AUTOGESTIUNEA ÎN ÎNTREPRINDERI: RĂSPUNDERI, ACȚIUNI, REZULTATE

BUGETUL DE VENITURI ȘI CHELTUIELI în sprijinul mobilizării rezervelor interne (IV)

CUNOSCUT FIIND CĂ cea mai mare parte a cheltuielilor directe și indirecte ocazionate de desfășurarea nemijlocită a activității economice se consumă în secțiile și sectoarele de producție, bugetul de venituri și cheltuieli trebuie să fie astfel fundamentat și urmărit încît să determine ca toate verigile organizatorice din întreprindere (secție, atelier, formație de lucru, compartiment de activitate) să-și aducă nemijlocit contribuția la buna utilizare a acestei pirghii în întregul proces al conducerii. Însăși Legea finanțelor stabilește expres faptul că realizarea conducerii financiare pe toate treptele organizatorice se desfășoară pe baza bugetului de venituri și cheltuieli. În etapa actuală este vitală deplasarea răspunderii privind nivelul costurilor și al veniturilor spre sectoarele de concepție, tehnice și de producție, respectiv acolo unde se efectuează marea majoritate a cheltuielilor, la acei factori de a căror activitate depinde efectiv nivelul de eficiență.

Insemnătatea deosebită a cerinței ca bugetul de venituri și cheltuieli la nivelul întreprinderii să reprezinte, în fapt, înmănușarea într-un sistem unitar și încheșat a bugetelor verigilor componente rezultă din necesitatea realizării efective a autogestunii economico-financiare, a autoconducerii muncitorești, a sporirii răspunderilor ce revin fiecărei verigi în cadrul efortului general pentru o activitate cît mai eficientă, a măsurării cu precizie a contribuției ei la rezultatele pe ansamblul întreprinderii. Analizele întreprinse arată că, pînă în prezent, în mod practic bugetul de venituri și cheltuieli nu se elaborează și nu se urmărește decît la nivelul întreprinderii în ansamblu. Acest fapt determină ca rezerve importante în direcția mării veniturilor și micșorării cheltuielilor să nu fie mobilizate sau să se desfășoare acțiuni de „campanie” pe această linie; determină ca răspunderea pentru realizarea indicatorilor de eficiență să nu se manifeste direct acolo unde se realizează nemijlocit atît cheltuielile cît și veniturile. Drept urmare, valențele noului mecanism economico-financiar, ale autogestunii economico-financiare nu pătrund în absolut toți „porii” întreprinderii, la toate nivelurile; se ajunge inevitabil la neîmpliniri și în domeniul afirmării, în toată profunzimea lor, a principiilor socialiste de muncă și repartiție, mai ales prin sistemul de participare la beneficii și al celorlalte fonduri pentru stimularea materială colectivă, creează greutăți în prevenirea manifestărilor, profund dăunătoare, de nivelare a re-

partizării și folosirii fondurilor respective pe secții, ateliere etc.

Maniera globală prin care se manifestă în mod practic elaborarea și urmărirea realizării bugetului de venituri și cheltuieli se vedește și prin aceea că defalcarea indicatorilor bugetului nu se face pe luni și nici decadal, ceea ce împiedică bugetul să devină un instrument curent și de mare eficiență de lucru pentru organele de conducere colectivă, pentru prevenirea oricăror cheltuieli nejustificate, a oricăror fenomene de risipă, a abaterilor de la prevederile de plan.

Este deci necesar, și propunem ca actele normative cu privire la bugetul de venituri și cheltuieli să cuprindă, în macheta generală, un anumit număr de indicatori și elemente obligatorii pentru elaborarea bugetelor la nivelul fiecărei verigi din cadrul întreprinderii, pînă la formația de lucru inclusiv, precum și defalcarea cel puțin pe decade a prevederilor din buget. Totodată, în condițiile transformării bugetului de venituri și cheltuieli într-un instrument real de lucru la nivelul acestor verigi, se cuvine studiată necesitatea ca acordarea retribuției conducătorilor acestor verigi să fie condiționată și de gradul realizării ritmice a unor indicatori de eficiență prevăzuți în buget.

În același timp, se impune perfecționarea mai rapidă a organizării secțiilor și a altor compartimente din cadrul întreprinderilor prin prisma cerințelor aplicării, la nivelul lor, a unor laturi ale autogestunii economico-financiare și manifestării reale și depline a funcțiilor bugetului de venituri și cheltuieli, domeniu în care lucrurile nu s-au schimbat practic prea mult, fiind serios folosită bugetului la subunități. Aceasta trebuie să aibă în vedere, printre altele, posibilitatea evidențierii și localizării operative și precise a cheltuielilor și a veniturilor, pe cauze care le generează, a tendințelor care se manifestă și care să ofere informații operative și exacte privind evoluția veniturilor și cheltuielilor, concomitent cu îndeplinirea planului de producție. Contrar unor așa-zise greutăți și justificări întîlnite în multe locuri, asemenea probleme se pot rezolva fără creșteri ale personalului ocupat în activități economico-financiare, prin modernizarea fluxurilor informaționale, utilizarea metodelor moderne de calcul și evidență a costurilor, prin dotarea corespunzătoare și folosirea deplină a mijloacelor moderne de calcul, ca și prin corecta dimensionare și redistribuire pe compartimente a personalului. Devine deose-

bit de stringentă necesitatea accelerării introducerii metodelor moderne de calcul și evidență a costurilor și rezultatelor financiare care să permită sesizarea operativă și cu precizie a posibilităților apariției în execuție a unor depășiri a cheltuielilor, a factorilor care le generează, pentru ca organele de decizie să acționeze fără întîrziere.

Folosirea eficientă a bugetului de venituri și cheltuieli are un rol important în accelerarea rotației mijloacelor materiale și bănești din patrimoniul întreprinderilor, în realizarea cu viteză sporită a ciclului bani-marfă-bani și includerea cît mai rapidă în circuitul economic a tuturor mijloacelor. Aceasta trebuie să-și găsească corespondent deplin în îmbunătățiri substanțiale ale indicatorilor calitativi, de eficiență. Așa cum atestă datele de bilanț, unele centrale și întreprinderi au obținut sub acest aspect, realizări notabile. În același timp, apar importante neajunsuri în folosirea eficace a bugetului de venituri și cheltuieli, fapt ce-și găsește reflectarea și în aceea că principiul autofinanțării unităților economice nu se manifestă peste tot în toată amploarea sa. Durata unei rotații a mijloacelor circulante, de pildă, față de cea planificată, a fost mai mare în anul 1980 cu 10 zile, iar în semestrul I.1981 cu 6 zile la „Semănătoarea”, cu 55 și, respectiv, cu 48 de zile la întreprinderea „Aversa”, cu 7 și, respectiv, 26 zile la întreprinderea de medicamente. Desigur, cauze sînt multiple, printre ele numărîndu-se și schimbările în structura producției. Dar, tot atît de adevărat este faptul că, prin pirghiile noului mecanism economico-financiar, inclusiv bugetul de venituri și cheltuieli, se acționează insuficient pentru a înlătura și, mai ales, a preveni imobilizări de resurse materiale și financiare, crearea de stocuri supranormative de materii prime, producție neterminată, semifabricate și produse finite.

Problemele vizînd viteza de rotație a mijloacelor circulante sînt în strînsă corelație cu volumul imobilizărilor de mijloace circulante, destul de importante la întreprinderile analizate. Astfel de fenomene determină inevitabil utilizarea unui volum mai important de credite față de prevederile înscrise în bugetele de venituri și cheltuieli. Ca urmare, creditele nerambursate la scadență, reflectate în datele din bilanț, reprezentau, la sfîrșitul sem. I.1981, 62 mil. lei la „Autobuzul”, 18 mil. lei la „Aversa”, 2,5 mil. lei la „Pionierul”, 2 mil. lei la „Laromet”.

Fenomenele scoase în evidență sînt, în fond, neajunsuri în utilizarea laturii

lor și pîrghiilor complexe ale noului mecanism economico-financiar. Practica unor întreprinderi confirmă că, atunci cînd bugetul de venituri și cheltuieli este utilizat efectiv, cu toate funcțiile pe care le are, fenomene ca cele arătate mai sus, păgubitoare pentru întreprinderi și societate, în contradicție cu exigențele înlăturării autogestiuunii economico-financiare, autoconducerii muncitorești și autofinanțării pot fi înlăturate și, mai ales, prevenite. Ele deformează imaginea indicatorilor de eficiență obținută prin eforturile proprii ale colectivului fiecărei întreprinderi. Eradicarea unor asemenea situații ține tocmă de esența aplicării ferme, așa cum a fost conceput de către partidul nostru, a noului mecanism economico-financiar; ea trebuie să se manifeste, prin utilizarea deplină a bugetului de venituri și cheltuieli și a altor pîrghii de către Consiliul oamenilor muncii în toate momentele circuitului fondurilor, începînd cu fazele de cercetare, proiectare, marketing, pînă în procesul de execuție, de desfacere și încasare a contravalorii produselor, în munca de fiecare zi, în absolut toate compartimentele: această posibilitate o oferă din plin bugetul de venituri și cheltuieli.

O cauză a unor fenomene ca cele menționate, considerăm că este și lipsa de fermitate din partea unor unități bancare în aplicarea, în spiritul și litera lor, a tuturor prevederilor legale pentru a stopa și preveni din faze incipiente, imobilizări de fonduri, credite restante și alte asemenea situații în contradicție cu rigorile aplicării noului mecanism economico-financiar. Aparatul financiar-bancar dispune efectiv de toate pîrghiile pentru a opri prelungirea, în forme mai mult sau mai puțin camuflate, a unor situații antieconomice manifestate în practica economică cu ani în urmă și cărora trebuie să li se pună capăt cu desăvîrșire. Între multe altele, efectele nemijlocite, de zi cu zi, ale utilizării în profunzime a bugetului de venituri și cheltuieli trebuie să se regăsească în accelerarea vitezei de rotație a mijloacelor circulante, a fondurilor în ansamblul lor, evitarea oricăror imobilizări de produse finite, materii prime și alte resurse, încasarea și plata în termenul stipulat în contracte a contravalorii bunurilor și serviciilor.

Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, consecințele pe planul îmbunătățirii calitative a activității economice nu pot fi urmarea automată a adaptării complexului de măsuri privind introducerea noului mecanism economico-financiar. Hotărîtoare este activitatea susținută, perseverența, înalta responsabilitate a tuturor cadrelor, a organismelor autoconducerii muncitorești pentru manifestarea în practica fiecărei întreprinderi, în activitatea ei curentă și de perspectivă, a funcțiilor fiecărui component al acestui mecanism, ținînd seama că neajunsurile în folosirea unei pîrghii, afectează eficiența utilizării celorlalte. **Trebuie înrădăcinată concepția de a nu se admite, sub nici un motiv, adoptarea unor decizii, declanșarea unor procese tehnice și economice, pînă nu sînt cunoscute în adîncime, preventiv, implicațiile i-**

● Planul costurilor de producție să devină componentă inseparabilă a bugetului de venituri și cheltuieli.

● Întreprinderile și centralele să fie stimulate într-o măsură sporită ca, prin bugetul de venituri și cheltuieli să-și asume sarcini de a efectua cheltuieli pe unitatea de produs, de efect util în genere, mai mici decît cele prevăzute în normele și normativele în vigoare; o pondere mai mare din beneficiul planificat obținut pe această cale să rămîină la dispoziția unităților economice pentru sporirea potențialului de autofinanțare și de restituire mai rapidă a fondurilor primite de la societate, iar o anumită cotă să alimenteze și fondurile pentru stimularea personalului muncitor. Pentru aceasta ar fi necesar ca în bugetul de venituri și cheltuieli să se evidențieze distinct beneficiile obținute pe această cale.

● Conlucrarea mai strînsă a întreprinderilor, centralelor, ministerelor, consiliilor populare, în elaborarea și fundamentarea bugetului de venituri și cheltuieli, într-un mod similar cum ea se realizează la elaborarea planului economic.

● Aplicarea mai fermă, potrivit principiilor socialismului, a prevederilor legale privind răspunderea materială pentru prevenirea și recuperarea cheltuielilor neeconomice. Aceste cheltuieli trebuie suportate de acei membri ai colectivului din vina cărora s-au produs din cauza neîndeplinirii obligațiilor de muncă. Cînd stabilirea răspunderii personale pentru unele sume nu este posibilă, cuantumul lor să afecteze beneficiul rămas la dispoziția întreprinderii și numai după aceea să se facă alocările pentru fondurile proprii.

● Sistemul de creditare să determine, preocuparea întreprinderilor pentru gospodărirea cu eficiență cit mai ridicată a fondurilor. Restituirea creditelor acordate întreprinderii pentru completarea fondurilor proprii, să se facă din aceste fonduri pe măsura constituirii lor planificate.

● Beneficiul care se poate obține prin utilizarea creditului nerambursat în termen în perioada respectivă să fie vărsat la buget ca beneficiu necuvenit, iar dobînda la acest credit să fie suportată de personalul muncitor vinovat de acest lucru.

● Alocările pentru constituirea fondurilor cu destinație economică să se facă numai din beneficiul planificat și în măsura în care acesta este reai-zat. Din beneficiul peste plan, să se aloc, în funcție de căile economice de obținere, anumite cote numai pentru fondurile de stimulare a colectivului de oameni ai muncii, iar restul, care ar avea ponderea cea mai mare, să fie vărsat la buget.

● Bugetul de venituri și cheltuieli să fie conceput pînă la fiecare formație de muncă. Actele normative să cuprîndă, în machetă, un anumit număr de indicatori și elemente obligatorii pentru elaborarea bugetului de venituri și cheltuieli la nivelul fiecărei venigi din întreprindere.

● Acordarea retribuției conducătorilor fiecărei venigi din întreprindere, inclusiv a formației de lucru, să fie condiționată și de gradul realizării ritmice a unor indicatori de eficiență prevăzuți în buget.

mediate și viitoare asupra eficienței și nu sînt întrunite mijloacele care să garanteze realizarea celor stabilite.

Neîmplinirile existente în folosirea bugetului de venituri și cheltuieli evidențiază cerința imperioasă a realizării unui salt calitativ atît în fundamentarea cit și în folosirea sa, pentru ca acest instrument să joace rolul pe care-l are în aplicarea fermă a exigențelor noului mecanism economico-financiar. În acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia din nou la Plenara C.C. al P.C.R. din 31 martie 1982, necesitatea acordării unei atenții deosebite aplicării noului mecanism economico-financiar, creșterii rentabilității și eficienței economice, ca autoconducerea muncitorească și autogestiunea să devină efectiv forme de bază ale conducerii la toate nivelurile. **„Trebuie să înțelegem că este necesar să facem totul pentru ca fiecare scator, fiecare produs finit să aducă beneficiu; fiecare leu cheltuit să aducă beneficiu. Să realizăm, pe această bază, creșterea generală a avuției naționale, a venitului na-**

țional — singura cale de a asigura mijloacele necesare reproducției largite, dezvoltării generale a forțelor de producție, a societății noastre și ridicării nivelului de viață material și spiritual al poporului“.

Aplicarea în mod consecvent a principiilor noului mecanism economico-financiar potrivit exigențelor deosebite stabilite la plenara C.C. al P.C.R. din martie 1982, impune utilizarea cu eficiență sporită a bugetului de venituri și cheltuieli, larga manifestare a funcțiilor sale ca instrument de bază al întăririi răspunderii organismelor autoconducerii muncitorești, a fiecărui om al muncii pentru realizarea unei producții de înaltă calitate, cu cheltuieli minime, cu o rentabilitate și eficiență cit mai ridicate, în interesul întregii noastre societăți, al ridicării continue a bunăstării poporului.

Emil CIOFLAN
Costinel LAZAR
Alexandru PASCAL

Exigențe ale creșterii eficienței producției și circulației metalului în economie

EXIGENȚELE ACTIVITĂȚII economice impun ca fiecare întreprindere să acționeze în cadrul noului mecanism economico-financiar de așa natură încât să asigure realizarea ritmică a sarcinilor de plan, în condiții de calitate și de maximă eficiență. O bună derulare a activității de producție presupune — așa cum s-a subliniat și în documentele recente plene a partidului — elaborarea de studii aprofundate, efectuate din timp, atît asupra cererilor, cît și a posibilităților de aprovizionare cu materii prime, acoperirea din vreme cu comenzi a producției, utilizarea de tehnologii de înaltă productivitate, astfel încît tot ceea ce se produce să fie eficient, să asigure o rentabilitate ridicată.

În acest context, convorbirea pe care redactorii ai „Revistei economice” au purtat-o recent cu tovarășul **Costache Troțuș** — adjunct al ministrului industriei metalurgice, directorul general al Centralei industriale siderurgice din Galați, are ca obiectiv formularea unor soluții pentru creșterea eficienței utilizării metalului pe traiectoria producător-consumator.

● **Combinatul siderurgic Galați trebuie să asigure în acest an cel puțin 50 la sută din nevoile de metal ale economiei, în condițiile unei structuri calitative superioare, care să permită diminuarea la limita minimă a importurilor. Cum s-a pregătit colectivul combinatului pentru atingerea acestui obiectiv ?**

INTR-ADEVĂR, în acest an, conform planului, trebuie să asigurăm în medie mai bine de 50 la sută din nevoile țării cu metal, iar la unele sortimente chiar mai mult: la tablă groasă și mijlocie, bandă laminată la cald 100 la sută, bandă laminată la rece 90 la sută etc. Sarcinile sînt mobilizatoare. Există însă condiții pentru a fi realizate. Valorificarea mai activă a marilor rezerve de care dispune combinatul trebuie să conducă — așa cum a rezultat cu prilejul vizitei efectuate de secretarul general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, în unitatea noastră la sfîrșitul anului trecut — la sporirea producției de metal la cotele planificate, la diversificarea sortimentală și ridicarea calității, la diminuarea continuă a costurilor. Pentru aceasta au fost luate din vreme măsuri tehnico-organizatorice atît la nivelul combinatului, cît și pe fiecare unitate productivă în parte. Între acestea, la loc de frunte se înscriu utilizarea la parametrii planificați a capacităților de producție (printr-o mai bună organizare a muncii și aprovizionarea ritmică cu materii prime și materiale), extinderea unor tehnologii înaintate de înaltă productivitate și economicitate, diminuarea consumului specific de cocs și energie pe tona de metal, sporirea procentului de scoatere a metalului din lingouri, valorificarea unor cantități sporite de resurse refolosibile, inclusiv de energie secundară. Ca urmare a îndeplinirii multora din aceste măsuri, la sfîrșitul primelor 2 luni ale acestui an s-au livrat economiei, în plus față de prevederi, peste 83 000 t de metal (tablă și bandă laminată la rece, tablă și bandă zincată); planul nu a fost însă îndeplinit în întregime, înregistrîndu-se restanțe la unele sortimente, în special la oțel, fontă brută, laminate finite pline și cocs metalurgic. Evident, și planul de livrări pe primele două luni ale anului a fost afectat de nerealizarea integrală a planului fizic.

Trebuie să spunem însă că dacă am reușit să acoperim mai bine cererile de produse plate din metal ale țării începînd cu a doua jumătate a anului trecut, nu în măsură suficientă am mobilizat rezervele de care dispunem pentru reducerea costurilor pe unitatea de produs. Cheltuielile la 1 000 lei producție marfă la metalul produs în 1981 au fost depășite cu 35 lei față de nivelul normat. Fenomenul are la bază, în primul rînd, neîncadrarea în consumurile normate de materii prime, energie și combustibil, utilizarea la parametrii scăzuți a unora dintre agregate de bază și, foarte important, neasigurarea ritmică a bazei materiale a planului.

● **Ce măsuri ați luat pentru valorificarea rezervelor disponibile prin efort propriu ? Ce așteptați de la furnizorii dvs. pentru a evita „golurile” în producție ?**

DEFICIENȚELE proprii au fost amplu analizate în adunările

generale ale oamenilor muncii pe fiecare unitate de producție cît și la nivelul combinatului, găsindu-se importante rezerve a căror mobilizare va contribui la realizarea planului nu numai cantitativ și sortimental, ci și la indicatorii de calitate și eficiență. Pentru aceasta însă este necesar să depunem în continuare eforturi în vederea aprovizionării combinatului cu o serie de materii prime, întrucît producția pe primele luni ale anului a fost afectată de lipsa unor cantități importante de cocs, minereu de fier, materiale refractare, electrozi de grafit, nisip etc. Este vorba, desigur, de cantități, dar și de ritmicitate. În acest sens trebuie să arătăm că **se pierde mult timp cu transportul unor materiale — indeosebi cocs — datorită faptului că vasele noastre de 10 000 tone nu mai vin la Galați, ci se opresc și descarcă parțial marfa tocmai la Constanța. În acest mod se irosește în plus cu transportul (încărcatul-descărcatul) mai bine de două zile. Și nu înțeleg de ce. Se motivează, în condițiile impuse de trecerea navelor prin brațul Sulina, că adîncimea apei nu ar permite accesul unor nave cu deplasament de 10 000 tone. Personal, nu sînt de acord cu această afirmație, dat fiind, că după cîte știu, atît vase românești cît și străine cu minereu de 10 000 t și peste această cantitate, ancorează în portul Galați fără probleme. Nu vîd de ce cele încărcate cu cocs trebuie să facă excepție. Dacă echipajele ar fi din Galați, nu cred că ar mai ancora la Constanța.**

Unele neajunsuri s-au manifestat și continuă să se manifeste și în ce privește realizarea contractelor de **aprovizionare cu piese de schimb**. Nu am primit importante cantități de rulmenți, cilindri de laminor de la I.M.G.B., role pentru turnarea continuă de la U.C.M. Reșița și I.U.T. Buzău. Pe ansamblul M.I.C.M., livrările pe trim. I a.c. se situează doar la 50 la sută din obligațiile contractuale.

● **Înțelegem că unii furnizori au creat probleme în onorarea la termen a contractelor de livrare către combinat. Cum acționează însă combinatul pentru asigurarea bazei materiale a planului, dat fiind că el însuși este și un mare producător de cocs, energie ș.a. ?**

TREBUIE SĂ ARĂTĂM că în realizarea planului propriu la cocs metalurgic s-au produs unele oscilații. Astfel, în timp ce în luna februarie a.c. planul la acest produs a fost îndeplinit și depășit, în lunile ianuarie și martie s-au înregistrat restanțe, care au avut consecințe negative asupra nivelului producției noastre de fontă; acestea s-au datorat nefuncționării sau funcționării sub parametrii prevăzuți a unor baterii de cocsificare, din cauză că aceste instalații au fost suprasolicitate în anii dinainte, întreținute necorespunzător și reparate superficial. În luna februarie a.c., cînd a fost pusă în funcțiune bateria modernizată nr. 7 de cocsificare — care a funcționat la nivelul parametrilor proiectați — planul la cocs metalurgic a fost realizat. Avînd în vedere corelația strînsă dintre starea utilajelor și nivelul producției, trebuie să depunem în continuare eforturi susținute pentru urgentarea încheierii reparațiilor și modernizărilor la coceria veche și funcționarea la parametrii prevăzuți a tuturor bateriilor.

Pe de altă parte, dacă ne referim la cocsul metalurgic — și exemplul este relevant — trebuie să arătăm că în bună parte, consumurile efectiv realizate în lunile ianuarie și februarie 1982, deși mai reduse față de realizările anului precedent, s-au situat peste nivelul normat. Consumurile mai mari sînt determinate de unele dereglări în funcționarea furnalelor cauzate de neritmicitatea în aprovizionarea cu cocs, de unele neajunsuri proprii în exploatarea lor. **Din calculele noastre reiese că o aprovizionare neritimică și o funcționare cu întreruperi a utilajelor măresc automat consumul obișnuit cu 15—20 kg cocs pe tona de fontă.**

Este cazul să mai amintim că, cu toate realizările obținute în anii din urmă în recuperarea și valorificarea resurselor energetice secundare, mai avem multe de făcut pentru ca acestea să fie în totalitate atrase în circuitul productiv, pentru a diminua consumurile primare la nivelul normat.

● **Data fiind corelația directă între gradul de utilizare a capacităților de fabricație și volumul producției, ce trebuie întreprins pentru ca toate agregatele și instalațiile combinatului să funcționeze la parametrii prevăzuți?**

FOLOSIREA CAPACITĂȚILOR de producție la nivelul proiectat este un proces complex, care presupune buna întreținere și repararea la timp a fondurilor fixe, ridicarea continuă a calificării personalului, aprovizionarea ritmică etc. Eforturilor combinatului în aceste domenii trebuie să li se adauge **preocupări sporite ale constructorilor noilor capacități de producție pentru terminarea lucrărilor de investiții la obiectivele puse în funcțiune pe soluții de provizorat.** Cerința este de maximă importanță, dat fiind că în combinat nu există încă nici un obiectiv cu investiția complet terminată, deși acestea produc de ani de zile. În anul trecut, dintr-un număr de 62 de asemenea adevărate „codițe” de investiții neterminate — despre care și în „Revista economică” s-a scris de câteva ori în decursul ultimilor ani — s-au realizat numai 12. Situația trebuie de urgență remediată, întrucât neracordarea unor asemenea capacități la circuitul producției diminuează rezultatele celor aflate în funcțiune, contribuie în mod efectiv la depășirea consumurilor specifice normate. Eforturile constructorilor ar putea fi operativ amplificate în acest sens, cu atât mai mult cu cât întreprinderea constructoare se află tot în subordinea Ministerului Industriei Metalurgice.

O maximă concentrare se cere realizată și în direcția **asigurării cu piese de schimb și subsansamble**, deoarece mari greutăți sînt create combinatului nostru de faptul că furnizorii din construcția de mașini amină permanent termenele de livrare a pieselor contractate. Din observațiile noastre reiese că termenele la care furnizorii asigură livrarea pieselor de schimb sînt în medie decalate cu 6—9 luni față de necesitățile impuse de planul de reparații curente și capitale. În 1981, de exemplu, producătorii din cadrul M.I.C.M. înregistrau restanțe de 751 mil. lei (40 la sută din volumul contractat), iar cei din M.I.M.U.E.E. de 60 mil. lei (50 la sută din volumul contractat). Este adevărat că în valori absolute s-au livrat mai multe piese decît în alți ani; lipsesc însă tocmai subsansamblele și piesele de care avem cea mai mare nevoie (cele cu manoperă multă, complexitate ridicată etc.), la care furnizorii din Reșița, Hunedoara, Buzău, București, Ploiești au mari restanțe în livrări. Tot în această problemă este necesar să subliniez și **deficiențele din cadrul unității proprii producătoare de piese de schimb.** Deși în ansamblu aceasta își realizează planul, la unele sortimente mai dificile se înregistrează totuși restanțe. Evident, va trebui să luăm măsuri de așa natură încît planul în acest sector să fie realizat la fiecare sortiment și, chiar mai mult, să se asimileze noi tipuri de piese de schimb.

Mai energic se cere acționat și pentru perfecționarea activității de reparații, de scurtare a duratei de execuție și de creștere a calității acestora, în special a celor capitale. Prelungirea perioadelor de imobilizare, de pildă, a cowerelor în reparații cu 1—3 ani (cu urmări asupra scăderii temperaturii aerului insuflat în furnale cu circa 100°C) a făcut ca actualmente să existe asemenea instalații imobilizate cu ciclul de reparații depășit. Un ajutor sporit trebuie să ne acorde în operațiunile de reparare Centrala industrială de produse refractare Brașov. Întreprinderea de construcții-montaj și reparații siderurgice Galați și alte unități pentru asigurarea materialelor refractare și execuția în timp minim a lucrărilor. Viața a demonstrat că atunci cînd toți factorii au contribuit mai activ la rezolvarea problemelor, lucrurile au început să capete o turnură favorabilă: în luna martie a.c. planul s-a realizat, consumurile au scăzut, disciplina contractuală a cunoscut o îmbunătățire evidentă.

● **Cum ar putea utilizatorii metalului să contribuie la creșterea eficienței valorificării și circulației metalului în economie?**

DIN EXPERIENȚA NOASTRĂ rezultă în mod clar că, în unele cazuri, ceea ce se cîștigă cu foarte mult efort la producător pe linia creșterii calității oțelului, a înnoirii gamei sortimentale, se irosește de către unii beneficiari în procesul utilizării metalului, în așa fel încît pe ansamblu economia nu înregistrează un spor de eficiență. Două exemple pot fi concluzive în acest sens.

La insistențele repetate ale beneficiarului — Centrala industrială navală Galați — colectivul combinatului nostru a depus eforturi mari în vederea realizării unei table speciale pen-

tru construcția de nave și instalații tehnologice pentru poduri, a cărei realizare a necesitat lucrări de asimilare, tratamente speciale etc. Cantitățile cerute au fost livrate integral și chiar în avans. Am depus un efort suplimentar pentru că am înțeles că este vorba de realizarea de nave — produs prioritar, solicitat mult de transportul intern și la export; totodată, prin aceasta am dorit să contribuim la valorificarea superioară a metalului, la utilizarea lui în produse care să aducă o eficiență economică maximă. Am rămas însă contrariați cînd am constatat că mai multe nave stau pe apă (de multe luni) neterminate, pentru că beneficiarul s-a grăbit să ceară tabla, dar nu s-a îngrijit în același timp, să asigure motoarele, precum și alte furnituri necesare finalizării lucrărilor. În aceste condiții o importantă cantitate de metal rămîne practic imobilizată o perioadă îndelungată.

Semnificativ poate fi și modul în care unele unități constructoare de mașini solicită și folosesc produsele plate din metal. Combinatul siderurgic din Galați realizează în procesul de fabricație al metalului toată structura sortimentală proiectată din oțel necalmat și calmat. Structura programului nostru de fabricație a fost fundamentată de cerințele existente la nivel de economie, astfel încît producția de oțel necalmat să crească pe măsura numeroaselor utilizări din economie; căci, se știe, se obține o eficiență sporită prin utilizarea oțelului necalmat în locul celui calmat într-o serie de situații, fără a se afecta cu nimic calitatea produsului final. În practică însă, solicitările beneficiarilor noștri de oțeluri necalmate s-au diminuat, deoarece acestea au un preț scăzut și multe întreprinderi constructoare de mașini nu sînt interesate să-l achiziționeze. Motivul? Independent de destinațiile pe care i le dau ulterior, beneficiarii solicită cu predilecție oțeluri calmate, aliate, care au un preț ridicat, deoarece aceasta le permite ca — aplicînd procente ridicate de regie la valoarea materialelor — să raporteze o valoare nou creată mai mare, cu toate implicațiile favorabile ce decurg de aici pentru ei. La aceasta contribuie și faptul că din comoditate și pentru un plus de siguranță care nu este absolut necesar, unii proiectanți indică prin proiecte utilizarea unor oțeluri superioare acolo unde de fapt nu este nevoie de acest lucru. Sînt cazuri în care s-a indicat prin proiect și se folosește oțel calmat la construcția cabinelor de autovehicule și tractoare, unde pînă nu de mult se utiliza, cu rezultate bune, tabla din oțel necalmat.

● **Realizarea unui echilibru optim între stabilitatea și mobilitatea producției constituie deci o condiție sine qua non a eficienței...**

EVIDENT că da. Iată un alt exemplu în acest sens: numeroase unități beneficiare au prezentat inițial combinatului nostru repartiții pentru 1982 care cuprindeau cereri mari de oțel carbon de calitate, a cărui producere în cantitățile solicitate ar fi necesitat un efort suplimentar substanțial al colectivului nostru. Cu toate acestea am hotărît să-l fabricăm, pentru a veni în sprijinul industriei noastre constructoare de mașini; cantitățile și sortimentele respective au fost prinse în planul pe acest an și a început pregătirea fabricației. După numai 2 luni, însă, beneficiarii au revenit, de această dată cu renunțări masive, solicitînd în schimb tablă obișnuită. Bineînțeles că acest lucru a influențat în bună măsură realizarea indicatorului valoric al producției globale cit și pe cel al rentabilității, deoarece planul la nivelul combinatului era fundamentat pe oțelul de scule solicitat inițial, care era mai scump decît sortimentele cerute ulterior. Evident, un asemenea mod de lucru este de natură să diminueze nu numai eficiența la producător de metal, ci și pe cea de la nivelul economiei.

Să mai menționăm, în acest context, că în multe cazuri unitățile constructoare de mașini încheie contracte de aprovizionare fără să aibă nominalizată producția în funcție de cererile concrete. Din această pricină o bună parte din metalul livrat se depozitează de către beneficiari și devine stoc care se lichidează greu; iar o altă parte, deși se folosește, rămîne înglobată — timp îndelungat — în produse neterminate.

Răspunzînd noilor cerințe ale economiei, sarcinilor cuprinse în documentele recentei Plene a C.C. al P.C.R., de a face totul pentru continua dezvoltare a bazei de materii prime și energetice a țării, colectivul combinatului nostru își va mobiliza tot mai mult potențialul disponibil pentru a realiza integral prevederile planului pe acest an, pentru diminuarea costurilor de fabricație, pentru creșterea eficienței pe întregul circuit al metalului în economie.

Convorbire realizată de
V. BOESCU
B. PĂDURE

DIRECȚII ALE MODERNIZĂRII BAZEI TEHNICE A AGRICULTURII

PENTRU ECONOMIA ROMÂNEASCĂ agricultura a fost și rămâne una din ramurile sale de bază, de care depinde în bună măsură ridicarea nivelului de viață al poporului și aprovizionarea industriei cu materii prime.

Cu deosebire, odată cu declanșarea crizei de energie și materii prime, ca și a crizei alimentare care se agravează pe plan mondial, importanța agriculturii a crescut considerabil. Pe de o parte pentru că prețurile produselor agricole cresc neîncetat datorită tendinței de rămânere în urmă a producției agroalimentare pe glob în raport cu cererea mondială; pe de altă parte, agricultura a devenit principala sursă de materii prime regenerabile și mulți văd în ea și o rezolvare a problemei energetice prin cultivarea unor plante cu foarte mare și rapidă producție de biomasă, transformabilă prin diverse procedee, în sursă energetică.

Ținând seama de aceste perspective și de importanța agriculturii pentru economia națională, în ultimele două decenii, după încheierea cooperativizării, agricultura românească a cunoscut un amplu proces de dezvoltare intensivă, complexă, prin care s-a urmărit valorificarea integrală a condițiilor agro-pedoclimatice și economice favorabile de care dispune țara noastră.

În acest context este necesar să reamintim că România era cunoscută în trecut ca o țară „eminamente agrară”, deși agricultura vechii orânduiri avea drept caracteristică esențială o productivitate extrem de scăzută, ca urmare a slabei înzestrări tehnice și a exploatării maselor țărănești. Înainte de cel de al doilea război mondial valoarea inventarului agricol ce revenea la un hectar de pământ arabil era de 15 ori mai mică în România decât în Germania și de 42 de ori mai mică decât în Elveția, unui tractor revenindu-i 2 493 ha teren arabil. Caracterul extensiv al agriculturii se definea printr-o, practic, insesizabilă penetrație a tehnicii, printr-un grad extrem de scăzut de mecanizare și chimizare, printr-un aport aproape nul al științei agricole, baza producțiilor fiind fertilitatea naturală a pământului, efortul și experiența țăranimii. Zootehnia prezenta și ea același grad de înapoiere, rasele fiind primitive, tardive și cu producții mici de carne, lapte, lână etc. De aceea, numai odată cu făurirea relațiilor socialiste au fost create premisele dezvoltării unei agriculturi de mare randament, bazată pe tehnici și pe metode moderne. Recent, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea: „În cei 20 de ani, agricultura socialistă românească a cunoscut o puternică dezvoltare, asigurând în condiții tot mai bune aprovizionarea populației cu produse agroalimentare și necesitățile de materii prime ale unor sectoare importante ale industriei noastre. Astfel, producția de cereale a crescut de la 9 600.000 tone în 1962 la circa 20 milioane tone în 1980—81. S-a dezvoltat puternic baza de mecanizare, agricultura românească dispunând astăzi de 150 000 de tractoare, față de 57 500 în 1962, precum și de mașinile agricole corespunzătoare. De la 190 000 ha irigate, am ajuns la aproape 2 300 000. De asemenea, agricultura a primit în 1981 de 11 ori mai multe îngrășăminte față de 1962”.

Revoluționarea tehnologiilor, componentă a noii revoluții agrare

ÎN CELE DOUĂ DECENII care au trecut de la încheierea cooperativizării, partidul nostru a acordat atenție deosebită modernizării și intensificării producției agricole, o contribuție decisivă avînd-o dezvoltarea puternică, accelerată a bazei tehnico-materiale a acestei ramuri economice. S-au împlăcut programe ample de sporire a capacității productive a întregului fond funciar, prin intrarea în funcțiune a unor mari sisteme de irigații și desecări, prin efectuarea unor lucrări complexe pentru combaterea eroziunilor și ridicarea fertilității terenurilor slab productive.

Paralel cu mecanizarea complexă a lucrărilor de câmp și zootehnice, cu extinderea suprafețelor irigate, s-a urmărit generalizarea soiurilor și hibrizilor de mare randament, executarea în bune condițiuni a lucrărilor agricole, administrarea rațională a îngrășămintelor, asigurarea unei densități optime la hectar la toate culturile. Un rol important a revenit generalizării experienței înaintate în organizarea și conducerea unităților agricole, perfecționării relațiilor de producție la sate, consolidării

proprietății de stat și cooperatiste. Înființarea consiliilor unice agroindustriale, pe baza hotărîrilor Plenarei C.C. al P.C.R. din 1 februarie 1979 a constituit un pas hotărîtor în realizarea cadrului organizatoric necesar concentrării și specializării producției, exploatării cu rezultate maxime a fondului funciar și mijloacelor tehnice ale agriculturii.

Și în continuare dezvoltarea și modernizarea bazei tehnice a agriculturii este una din coordonatele esențiale ale politicii economice a partidului nostru, o componentă a noii revoluții agrare. De altfel, pentru accelerarea acestui proces, la inițiativa secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu volumul investițiilor destinate agriculturii a fost sporit în acest cincinal la 155 miliarde lei, cu 22 miliarde mai mult decât în prevederile din Directive.

Dezvoltarea agriculturii mondiale, precum și propria noastră experiență au demonstrat cu prisosință că singura cale de sporire a producției și a productivității muncii agricole este aplicarea pe scară largă a științei și tehnicii înaintate, folosirea unor mijloace de muncă din ce în ce mai avansate, care să influențeze într-o măsură tot mai mare factorii naturali, de care depinde procesul producției agricole. Sint cerințe care determină ca în etapa actuală înlăptuirea noii revoluții agrare să se bazeze și pe o revoluționare a tehnologiilor agricole, ca factor primordial al progresului tehnic al agriculturii. Se consideră chiar că din punct de vedere al tehnologiilor agricole prima și cea mai de amploare fază a revoluției agricole ar fi „**revoluția mecanică**” care constă în înlocuirea forței fizice prin cea mecanică. Continuînd această etapizare, cea de a doua fază a revoluției agricole este considerată „**revoluția chimică**”, al cărei efect direct este o creștere substanțială a randamentului la hectar; se apreciază că nici în țările cu agricultură avansată această fază nu a atins nivelul maxim, deși sint numeroase opinii care apreciază că extinderea pe mai departe a chimizării ar putea fi dăunătoare și prea costisitoare. În sfîrșit o a treia fază a revoluției tehnologice în agricultură este „**revoluția biologică**”. Această fază se află abia la începutul ei chiar și în țările dezvoltate. Ea urmărește crearea de noi hibrizi vegetali și animali, de cea mai mare productivitate, reducerea termenului de vegetație a plantelor în vederea obținerii mai multor recolte sau de îngrășare a animalelor, crearea de noi specii de plante și animale adaptate condițiilor naturale, cu rezistență sporită.

Desigur, aceste faze nu se succed ca atare în timp, ci ele se suprapun în cea mai mare parte, mai ales pentru țările care caută să reducă decalajul tehnologic față de țările cu agricultură avansată. De asemenea, precizăm că în concepția noastră, modelele actualmente oferite de țările cu agricultură considerată avansată, și mai ales acel așa-numit „model american” de agricultură, nu poate fi în nici un caz copiat ca atare de alte țări, argumentele în acest sens fiind multiple. Dar poate cel mai convingător, ar fi acela dat de profesorul Bucur Șchiopu și anume că agricultura — „este o știință a «locului», a «parcelei», că nu poate fi transplantată agrotehnica străină în țări cu alt sol și cu condiții diferite în ceea ce privește clima”¹⁾.

Încercînd să facem o apreciere a nivelului dezvoltării tehnologice a agriculturii noastre prin prisma celor trei „faze” amintite credem că se poate spune că a fost parcursă în cea mai mare parte faza revoluției mecanice, deși și în această privință, așa cum vom vedea, rămîn de făcut încă destule adaptări pentru optimizarea sistemului de mecanizare, că încă mai avem de parcurs o bună parte din faza chimică, deși în acest caz, un apel mai important la mijloacele naturale de fertilizare a solului, mult timp neglijate, este strict necesar.

Cît privește revoluția biologică, cu toate eforturile făcute și pînă acum, ea se găsește totuși într-o fază incipientă. Tocmai de aceea, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia recent faptul că „este necesar să se asigure perfecționarea activității de cercetare, de realizare a semințelor de înaltă productivitate, de îmbunătățire a raselor de animale, perfecționarea continuă a tehnologiilor, a sistemului de furajare. Dispunem în cercetare de forțe tehnice, de cadre capabile, care, în strînsă legătură cu producția, cu unitățile agricole, pot soluționa rapid problemele și cerințele dezvoltării unei agriculturi moderne, de înaltă productivitate”.

¹⁾ Bucur Șchiopu: Despre „Cum moare cealaltă jumătate”, Revista economică, nr. 12/1982

Consumul energetic și eficiența introducerii tehnicii noi în agricultură

ÎN CONDIȚIILE ACTUALE și în perspectivă, una dintre restricțiile de bază care se ridică în calea continuării procesului de mecanizare și chimizare a agriculturii o constituie consumul energetic. Față de sistemul tradițional de agricultură în care raportul consum de energie pe unitatea de energie produsă era subunitar, deci intrările de energie erau mai mici decât ieșirile, obținându-se un câștig energetic net, în sistemul agriculturii intensive situația s-a inversat, iar raportul intrări-ieșiri s-a deteriorat considerabil. Trebuie să ținem seama mai ales de faptul că lanțul agroalimentar modern presupune consumuri ridicate de energie atât în amonte cât și în aval de agricultura propriu-zisă — respectiv în producția de mijloace de producție pentru agricultură și ulterior în transportul, depozitarea, condiționarea și prelucrarea produsului agricol, în afara consumului agricol propriu-zis.

După calculele specialiștilor acest fenomen se înregistrează și în țara noastră. Date publicate pentru întregul sistem agroalimentar arată că în anul 1950 se consumau circa 2 kilocalorii de energie culturală²⁾ pentru 1³ kilocalorie produs alimentar. În anul 1975 raportul devenise de 5 la 1, iar în anul 1980 de circa 8 la 1. Iată de ce în mod necesar pentru ca agricultura noastră să înregistreze o eficiență sporită atât prin extinderea mecanizării, cât și a chimizării, este necesar să se țină seama de acest fenomen, pentru optimizarea raportului între energia consumată și cea obținută.

Din punct de vedere al dezvoltării bazei energetice a agriculturii, în momentul de față, la fiecare 100 ha suprafață arabilă țara noastră dispune de mijloace energetice cu o putere efectivă de 200 CP. Ca suprafață cultivată care revine pe un tractor fizic, România, care deține o pondere de 1,70-1,80% din numărul total de tractoare din Europa, se situează aproximativ la nivelul mediei mondiale. În orice caz, în această privință în România revine pe tractor fizic o suprafață de 3,5 ori mai mare decât media europeană și de 6-10 ori mai mare decât în țările europene cu agricultura avansată.

Odată cu trecerea la agricultura intensivă, mecanizată și chimizată se schimbă radical și structura consumului energetic, în sensul unei reduceri considerabile a consumului de energie biologică (umană și animală) și al unei creșteri extrem de intense a consumului de energie tehnologică, a cărei principală sursă o constituie combustibilii fosili și, în special, petrolul. Indiscutabil criza energetică pe care o trăim pune în discuție oportunitatea extinderii în continuare a unor tehnologii agricole energointensive. Pe de altă parte însă, suprafața de teren agricol fiind limitată, iar cerințele de produse agroalimentare în creștere, necesitatea sporirii producției agricole va determina și găsirea unor noi tehnologii care să asigure sporirea producțiilor la hectar. Important este să se găsească acele tehnologii agricole în care creșterea producției să nu aibă un cost energetic prea ridicat. Din acest punct de vedere există mai multe direcții de acțiune care considerăm că ar trebui avute în vedere cu prioritate, și care, de altfel, reies cu claritate din orientările date cu diferite prilejuri de către secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

În primul rând definirea unui model optim de agricultură întemeiat pe specificul nu numai al țării, dar și al fiecărei zone agricole, care să îmbine elemente din agricultura tradițională, cu cerințele și mijloacele unei agriculturi moderne, de mare randament. În acest sens în ultima perioadă considerăm că s-au înregistrat o serie de progrese. Ne referim atât la trecerea folosirii pe scară mai largă — extindere care trebuie să se producă și în continuare — a îngrășămintelor naturale pentru fertilizarea solului, cât și la zootehnie, de exemplu, prin introducerea unui nou sistem de furajare și chiar, în general, de creștere a animalelor. Poate că în această din urmă privință ar trebui revăzute și dimensiunile, considerate optime, ale fermelor zootehnice și valorificată în mai mare măsură experiența și tradițiile crescătorilor de animale din zonele de deal și munte, ca și din alte zone specifice.

În cadrul aceleiași sfere de preocupări, o transpunere mai energetică în producție a rezultatelor cercetării științifice, deci ale revoluției biologice, crearea de soiuri și rase de mare productivitate și rezistență, adaptate condițiilor agrometeorologice, a fost cerută cu insistență de secretarul general al partidului ca o condiție a creșterii și stabilității producției agricole. De asemenea, respectarea zonării științifice a producției agricole pentru valorificarea maximă a condițiilor naturale este de o deosebi-

²⁾ I. Puia și V. Soran înțeleg prin energie culturală totalul energiei consumată pentru obținerea producției agricole (în afara energiei solare), atât în lucrările agricole propriu-zise, cât și în amonte și în aval de acestea. Pentru datele citate vezi „Revista economică” nr. 36/1981. I. Puia și V. Soran, Producerea, conservarea și utilizarea rațională a energiei în agricultură

tă importanță și, în acest cadru, precizăm că zonarea și auto-provizionarea sînt două noțiuni care nu trebuie să se contradică, să se anuleze reciproc, ci, din contra, să se îmbine și să se completeze într-un raport optim.

În al doilea rînd trebuie să se acționeze cu toată hotărîrea pentru **reducerea consumului energetic în condițiile actualei baze tehnice** de care dispune agricultura noastră. Pe de o parte este necesar să se introducă un regim strict de economii deosebite, după unele calcule, consumul specific de energie este mai ridicat decât în alte țări. Pentru reducerea acestui consum este necesar, așa cum a subliniat în repetate rînduri secretarul general al partidului să se utilizeze integral puterea disponibilă a tractoarelor prin formarea corespunzătoare a agregatelor; și efectuarea mai multor operațiuni la o singură trecere, evitarea la maximum a curselor în gol, reducerea consumurilor de carburanți și lubrifianți printr-o întreținere atentă și reglare corespunzătoare a motoarelor. De o deosebită importanță pentru reducerea consumurilor energetice este și efectuarea în timp optim a unor lucrări. De exemplu, efectuarea arăturilor de toamnă, după perioada optimă, în sol înghețat sau cu exces de umiditate, mărește substanțial, uneori pînă la dublare, consumul de carburanți. În sfîrșit o mai bună repartizare teritorială a parcului de tractoare, dar și determinarea științifică a limitei economice de utilizare a unei mașini sînt factori care pot influența reducerea consumului energetic. Evident, asemenea aspecte sînt multiple și ele se referă la toate fazele lanțului agroalimentar; de pildă, utilizarea îngrășămintelor chimice, efectuarea rațională a irigațiilor — introducerea unor automatizări care să ia în considerație parametrii meteorologici —, transportul pe rute optime a recoltei și modul de condiționare și depozitare etc., sînt tot atîtea domenii în care este necesar să se acționeze pentru diminuarea consumurilor energetice în vederea creșterii eficienței producției agricole.

În al treilea rînd, pentru înfăptuirea noii revoluții agrare este necesară **modernizarea în continuare a sistemului de mașini și tractoare agricole**. Trebuie precizat că în repetate rînduri secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a avut întîlniri de lucru cu specialiști din domeniul cercetării, proiectării și construcției de mașini agricole, dînd cu aceste prilejuri orientări deosebit de prețioase pentru perfecționarea acestora, în strînsă legătură cu condițiile specifice ale agriculturii noastre și cu necesitățile reducerii consumului de carburanți. Prin această prismă, principalele cerințe față de noile mașini agricole sînt: randament ridicat, greutate redusă, viteză mare de lucru, rezistență la eforturi, fiabilitate sporită, cheltuieli de exploatare și amortizare reduse.

Desigur nu ne propunem să tratăm aceste probleme sub aspect tehnic, ci doar să sugerăm unele direcții de actualitate. În acest sens, pentru scurtarea duratei de efectuare a lucrărilor agricole și pentru folosirea intensivă a parcului de tractoare, mai ales cînd acestea sînt de puteri mari, se impune o lățime de lucru sporită a mașinilor agricole, precum și asigurarea unui complex de agregate care să efectueze mai multe operațiuni la o singură trecere. În același timp se pune și problema **raportului optim între ponderea tractoarelor de mare putere și a celor de putere mai mică**, știut fiind că la o serie de lucrări agricole, tractoarele de putere redusă, cu consumuri mici de carburant, sînt suficiente. În aceeași ordine de idei, mai ales pentru lucrări în legumicultură, viticultură etc., pe parcele mai mici, credem că **motocultivatorele** ar da rezultate foarte bune, fiind și mult mai economicoase. Aceste tipuri de mașini dotate cu agregatele necesare ar fi deosebit de bine venite și pentru gospodăriile țărănești individuale, de la care, de asemenea, se așteaptă o sporire simțitoare a producției agricole.

O altă direcție de preocupare o constituie **creșterea gradului de universalitate** a utilajelor agricole, mărindu-se astfel posibilitățile și perioada anuală de folosire a mașinilor. Astfel, prin schimbarea echipamentelor combina multifuncțională C-20 va putea fi utilizată la recoltarea a peste 20 de culturi agricole diferite. De asemenea, prin crearea unor șasiuri multifuncționale pe care se vor putea monta un număr mare de echipamente, acestea vor putea efectua lucrări extrem de diversificate. Precizăm că aceste preocupări pentru universalizare ar trebui să se manifeste și în cazul tractoarelor cu puteri mici și al motocultivatorelor.

În sfîrșit, pentru reducerea consumului energetic în agricultură, se apreciază că o direcție de viitor o constituie **extinderea utilizării surselor de energie neconvenționale** și în primul rînd a energiei solare, eoliene și din biomasă.

Repartizarea teritorială a potențialului solar în țara noastră prezintă următoarea zonalitate: pe primul loc se situează zona litoralului unde durata strălucirii soarelui depășește 2.500 ore

Nicolae SAVIU

(Continuare în pag. 26)

Dezvoltarea producției zootehnice — obiectiv prioritar al agriculturii

CREȘTEREA PRODUCȚIEI DE FURAJE, UTILIZAREA LOR RAȚIONALĂ

DOCUMENTELE recentei Plenare a C.C. al P.C.R., au pus un accent deosebit pe dezvoltarea în continuare a zootehniei, pe necesitatea îmbunătățirii substanțiale a activității de creștere și reproducție a animalelor.

Sporirea rapidă a producției animale, în direcțiile și la nivelurile stabilite prin programul național de dezvoltare a zootehniei, prin planul cincinal de dezvoltare a agriculturii și industriei alimentare, precum și prin programul privind autoconducerea și autoaprovizionarea teritorială impune — paralel cu mărirea și îmbunătățirea efectivelor de animale — asigurarea producției de furaje necesare pentru diferitele specii și categorii de animale și furajarea acestora în condiții de maximă eficiență economică.

În ansamblul măsurilor luate în ultimul timp pentru valorificarea mai deplină a resurselor de care dispun toate sectoarele agriculturii pentru sporirea producției vegetale și animale, un loc de însemnătate aparte deține stabilirea — din inițiativa și sub directa conducere a tovarășului Nicolae Ceaușescu — a unui cadru normativ corespunzător în legătură cu furajarea animalelor, concretizat în Legea privind organizarea producerii și folosirii raționale a resurselor de nutrețuri, adoptată de Marea Adunare Națională la 1 aprilie a.c.

Promovind o nouă concepție cu privire la asigurarea și utilizarea rațională a furajelor în zootehnie, legea situează pe primul plan al prevederilor sale **critériul eficienței biologice și economice**. Ea pune, pe de altă parte, accentul atât pe valorificarea superioară și deplină a resurselor de furaje existente în agricultură și în alte ramuri ale economiei noastre naționale, cât și pe fundamentarea științifică a furajării tuturor speciilor de animale; totodată, se are în vedere crearea condițiilor pentru acoperirea integrală a nevoilor de nutrețuri din resurse interne.

Noile orientări vizează, în primul rând, valorificarea superioară a potențialului celor aproape 4,5 mil. ha de **pajiști naturale** și utilizarea cât mai eficientă a producțiilor secundare obținute în sectorul vegetal — căi esențiale de sporire a producției animaliere, fără consumuri ridicate de resurse energetice. În același timp, fiecare unitate agricolă — în funcție de efectivele de animale și producțiile planificate — trebuie să prevadă în planurile de cultură plante furajere valoroase, care găsesc condiții optime de dezvoltare și furnizează cantități maxime de unități nutritive și proteină digestibilă la unitatea de suprafață, astfel încât să se realizeze balanțe furajere echilibrate, contribuind și pe această cale la creșterea eficienței economice în zootehnie.

Acoperirea din resurse proprii a necesarului de nutrețuri

ACEASTĂ PREOCUPARE se impune cu atât mai mult cu cât, în perioada ultimilor ani, — datorită unor orientări insuficient fundamentate din partea ministerului de resort, a organelor agricole județene și a unităților — ponderea plantelor de nutreț în totalul suprafeței arabile a scăzut simțitor, s-a înrăutățit structura furajeră, iar în domeniul ameliorării pajiștilor naturale și al utilizării furajelor grosiere realizările au fost modeste. Astfel, în perioada 1975—1980, cu toate că efectivul de bovine a crescut cu 4,8 la sută, iar cel de ovine cu 14,5 la sută, suprafețele cultivate cu plante de nutreț au scăzut

Pentru remedierea acestei situații și creșterea calității bazei furajere, legea prevede **extinderea suprafețelor de leguminoase perene** în cultură pură sau în amestec cu graminee perene, pînă la minimum 60 la sută din suprafața arabilă repartizată pentru baza furajeră. De asemenea, vor fi mărite suprafețele ocupate cu porumb siloz (atît în cultură pură, cît și în cultură succesivă), precum și cu alte culturi pentru obținerea nutrețurilor succulente (sfeclă furajeră, gulii, varza și morecovul furajer).

În vederea folosirii cu randament ridicat a tuturor suprafețelor destinate producerii furajelor, unitățile agricole sînt datoare să stabilească **structuri corespunzătoare de culturi** de o înaltă productivitate și cu un conținut ridicat de substanțe nutritive.

Tabelul nr. 1
Modificarea structurii culturilor furajere

Specificare	1975		1980	
	mii ha	%	mii ha	%
Perene vechi și noi pentru fîn, din care :	892	61,3	555	65,3
— lucernă și trifoi	729	50,0	397	46,7
Anuale pentru fîn	86	5,9	34	4,0
Anuale pentru masă verde	169	11,3	115	13,5
Plante pentru însilozare	231	15,9	70	8,2
Rădăcinoase de nutreț	90	5,6	76	9,0
Total plante de nutreț, din care :	1 458	100,0	850	100,0
— porumb pentru însilozare	166	11,3	44	5,2

cu 41,7 la sută. Cel mai negativ aspect al acestei evoluții l-a reprezentat reducerea (aproape la jumătate, în ultimii 5 ani) a suprafețelor cultivate cu lucernă și trifoi, deși este recunoscută importanța acestor plante în furajarea animalelor și în păstrarea fertilității solurilor.

Prin noua lege se instituie obligația fiecărei unități agricole socialiste de a stabili, prin planurile de cultură, suprafețele destinate furajelor, care să asigure acoperirea necesarului total de substanțe nutritive, inclusiv furajele concentrate și o rezervă de nutrețuri care să permită furajarea în condiții normale a animalelor și în perioadele cu recolte mai slabe. Se ține seama de experiența îndelungată, de tradiția crescătorilor de animale privind **folosirea tuturor resurselor de furaje** de care dispunem și administrarea lor judicioasă în hrana animalelor.

Din analiza evoluției structurii culturilor furajere rezultă că leguminoasele perene și plantele pentru însilozare au ocupat pînă acum ponderi reduse și care au scăzut și mai mult în cincinalul precedent — de pildă lucerna și trifoiul de la 50 la sută în 1975 la 46,7 la sută în 1980, iar porumbul pentru siloz de la 11,3 la 5,2 la sută (tabelul nr. 1).

Pentru a ilustra importanța acestei prevederi și unele modalități concrete de îndeplinire a ei, vom recurge la prezentarea unei experiențe pozitive recente, care evidențiază și posibilitatea obținerii unei înalte eficiențe.

Un exemplu de optimizare a structurii culturilor furajere

FERMA Dragomirești din cadrul I.A.S. Ciorogirla (jud. Giurgiu), specializată în producția de lapte, deține un efectiv de 1 300 bovine, din care 859 vaci și juninci gestante. Ea își autoproduce furajele de volum de pe o suprafață de 540 ha.

În situația de pînă acum, structura culturilor furajere a fost deficitară, o pondere ridicată deținînd culturile de orz și griu masă verde, care dau furaje în cantități mici și de slabă calitate.

Pentru efectivul menționat, necesarul de furaje — calculat pe baza normelor de consum recomandate de M.A.I.A. — totalizează : 4 709 mii de unități nutritive ; 5 461 tone de substanță uscată ; 464 tone de proteină digestibilă. Asigurarea acestor elemente nutritive presupune realizarea unor importante cantități

Asigurarea necesarului de furaje în structura existentă și în varianta optimă

Specificare	Necesar	Situția actuală	Varianta optimă	Diferența față de necesar	
				Situția actuală	Varianta optimă
Unități nutritive (mii)	4 709	4 210	6 120	- 499	+ 1 411
Substanță uscată (t)	5 461	5 800	7 754	+ 339	+ 2 293
Proteină digestibilă (t)	464	393	638	- 71	+ 174
Finuri (t)	1 135	1 000	1 495	- 135	+ 360
Masă verde (t)	11 973	7 475	12 550	- 4 498	+ 577
Suculente (t)	6 714	5 900	14 770	- 814	+ 8 056

tăți de furaje: finuri — 1 135 tone; masă verde — 11 973 tone; suculete — 6 714 tone; grosiere — 803 tone; concentrate — 611 tone. Cu excepția concentratelor, care în cea mai mare parte sînt procurate din afara unității, toate celelalte furaje trebuie produse în fermă. În structura de pînă acum, ferma realizează următoarele cantități de principii nutritive și de furaje: 4 210 mii unități nutritive; 393 tone de proteină digestibilă; 5 800 tone de substanță uscată; 1 000 tone de finuri; 5 900 tone de suculete; 1 291 tone de grosiere și 7 475 tone de masă verde.

Întrucît aceste cantități nu satisfac în cea mai mare parte necesarul, conducerea întreprinderii și a fermei s-au orientat către **optimizarea structurii culturilor furajere.**

Pornind de la condițiile ecologice existente în zonă și de la cerințele plantelor față de acestea, au fost selectate pentru ferma Dragomirești culturile: lucernă și borceaș (masă verde și fin), porumb (masă verde, siloz, boabe), sfeclă furajeră, orz pentru fulguit, sorg (masă verde și siloz), lolium (masă verde) și orz (boabe).

Tabelul nr. 2

Producția medie și globală la culturile selectate pentru structura bazei furajere

	Prod. medie (t/ha)	Prod. globală (lei/ha)
Lucernă masă verde	70	9 870
Lucernă fin	11	5 500
Borceaș masă verde	40	4 800
Borceaș fin	10	5 000
Porumb siloz	65	7 800
Porumb masă verde	40	3 200
Sfeclă furajeră	100	25 000
Orz pentru fulguit	6	4 920
Porumb boabe	6	7 620
Sorg masă verde	40	4 400
Sorg siloz	45	5 400
Lolium masă verde	40	5 640
Porumb siloz cultură dublă	35	4 200
Porumb masă verde cultură dublă	30	2 400
Graminee fin	9	4 500

În tabelul nr. 2 sînt indicate producțiile medii la hectar (stabilite în funcție de potențialul productiv al terenului și valoarea lor pe baza prețurilor de producție stabilite pentru anul 1982), luate în calcul pentru structura aleasă.

Pornind de la indicatorii tehnico-economici ce caracterizează fiecare cultură, a fost întocmit un model economico-

matematic de programare liniară, avînd ca funcție scop maximizarea beneficiului. Sistemul restricțional se referă la: asigurarea necesarului de unități nutritive, proteină și substanță uscată solicitat de efectivele de animale existente și de normele raționale de furajare, ocuparea în întregime a suprafeței destinate culturilor furajere, asigurarea unor succesiuni raționale, revenirea unor culturi pe aceeași suprafață numai după un anumit număr de ani, încadrarea în disponibilitățile de resurse materiale, tehnice, umane și financiare ale fermei.

Structura optimă a culturilor furajere este materializată în următoarele suprafețe: lucernă masă verde — 90 ha; lucernă fin — 45 ha; borceaș masă verde — 40 ha; borceaș fin — 100 ha; sfeclă furajeră — 70 ha; porumb siloz — 70 ha; porumb boabe — 38 ha; orz pentru fulguit — 27 ha; lolium masă verde — 60 ha; porumb masă verde (cultură dublă) — 75 ha și porumb siloz (cultură dublă) — 92 ha.

Această repartitie a culturilor permite obținerea unei producții globale de circa 5,4 milioane lei, și a unui beneficiu de 1 245 mii lei, asigurînd și necesarul de furaje pe categorii (tabelul nr. 3).

Dintre culturile propuse a fi cultivate, în urma optimizării au fost excluse: sorgul pentru masă verde și siloz, gramineele pentru fin și porumbul masă verde, care prin producțiile și conținutul în principii nutritive nu pot contribui substanțial la asigurarea cantităților necesare, în condițiile realizării unui beneficiu maxim. Pe de altă parte leguminoasele (lucerna și borceașul) ocupă 275 ha, ceea ce reprezintă mai mult de jumătate din suprafața totală destinată producerii furajelor.

Din datele tabelului nr. 3 rezultă că structura actuală nu acoperă necesarul

de furaje al fermei la nici un sortiment (cu excepția substanței uscate, la care depășirea rezultă din folosirea unor cantități exagerate de furaje grosiere procurate de la alte ferme ale întreprinderii). Structura optimă recomandată creează posibilitatea depășirii necesarului la toate sortimentele de furaje și la toate categoriile de principii nutritive.

Posibilitatea de a asigura, prin folosirea structurii optime, a unor rezerve de furaje se integrează organic în prevederile legii referitoare la constituirea unei rezerve de nutrețuri pentru perioadele cu recolte mai slabe.

Un alt aspect ce nu poate fi neglijat se referă la mărimea principalilor **indicatori de eficiență economică.** Astfel, calculele evidențiază superioritatea variantei optime, care oferă — în comparație cu situația actuală — posibilitatea de a se obține o producție globală cu 48 la sută mai mare, un beneficiu de peste 1,2 milioane lei (față de 12 mii lei în prezent) și creșterea cu 30 la sută a ratei rentabilității.

Cazul concret analizat scoate în evidență rezervele ce există în fermele producătoare de furaje, în ceea ce privește obținerea unor producții ridicate și valoroase sub aspect nutritiv și a unor rezultate economice superioare.

Legea privind organizarea producerii și folosirii raționale a resurselor de nutrețuri — prin atribuțiile, obligațiile, răspunderile și stimulentele pe care le instituie — oferă condiții pentru punerea deplină în valoare a acestor rezerve, în scopul îndeplinirii ampler obiective urmărite în zootehnie.

dr. Ion ALECU

Institutul agronomic

„Nicolae Bălcescu“ București

dr. Nicolae DAVID

Academia de studii economice

Dezvoltarea bazei energetice

(Urmare din pag. 4)

Înfăptuirea programului energetic aprobat la recenta plenară a partidului necesită un efort sporit din partea **cercetării științifice.** Aceasta este chemată să abordeze în profunzime unele probleme privitoare la dezvoltarea tehnologică și promovarea progresului tehnic atît în domeniul producției de energie, cît și al utilizării acesteia cu eficiență economică ridicată. Pentru aceasta, eforturile principale ale institutelor de specialitate ce intră în componența ministerului nostru vor fi îndreptate spre cercetarea și stabilirea de soluții pentru rezolvarea unor probleme ca:

— optimizarea schemelor de amenajare complexă hidroenergetică a cursurilor de apă;

— elaborarea de soluții economice pentru înlocuirea hidrocarburilor de adaos folosite la menținerea flăcării în cazanele pe combustibili solizi ale termocentralelor;

— definitivarea și generalizarea soluțiilor de amenajare tehnică a centralelor electrice pentru producția combinată de energie electrică și căldură;

— cercetarea și asigurarea soluțiilor tehnice pentru reducerea în continuare a pierderilor la transportul și distribuția energiei electrice prin rețele;

— asigurarea, prin măsuri tehnice, a menținerii în funcționare a echipamentelor energetice la marile centrale pe cărbune și generalizarea soluțiilor tehnice verificate pe instalațiile de la C.E.T. Rovinari;

— stabilirea de soluții tehnice și normative îmbunătățite care să scurteze durata de intervenție pentru întreținerea și repararea echipamentelor energetice.

REALIZAREA PROGRAMULUI de producere a energiei în cincinalul 1981—1985 și dezvoltarea bazei energetice a țării pînă în 1990 vor asigura condiții tot mai bune pentru progresul susținut și multilateral al economiei naționale, pentru sporirea producției și a venitului național, temelie sănătoasă și sigură a creșterii nivelului de trai al întregului nostru popor.

PUNCTE DE VEDERE

Un model de analiză a eficienței utilizării forței de muncă și a fondurilor fixe

TRANSPUNEREA în practică a concepției privind saltul la o nouă calitate, realizarea unor progrese cât mai substanțiale în toate sferile activității economice — procese de anvergură care presupun accentuarea acțiunii factorilor intensivi ai dezvoltării — solicită și unele reelaborări de natură metodologică. În această optică ne apare drept necesară și cerința comensurării cât mai exacte a eficienței utilizării unor factori (extensivi) ai creșterii economice — forța de muncă (M) și fondurile fixe (F). În sistemul de indicatori utilizați în prezent, determinarea eficienței se efectuează prin compararea rezultatelor activității productive — producția netă (P) — cu consumul de factori respectivi, cu ajutorul cunoscutului sistem de indicatori direcți și inverși (vezi tabelul).

masă de fonduri fixe ce revin pe un om al muncii: $f = F/M$, fie prin indicatorul invers al necesarului specific de forță de muncă cu ajutorul căruia se pune și se menține în funcțiune o unitate valorică (o mie lei, un milion de lei etc.) de fonduri fixe: $m = M/F$. Indicatorul de eficiență al oricărui factor, indiferent de forma lui, poate fi exprimat ca produs între indicatorul de eficiență al celui alt factor și indicatorul ales în mod adecvat al îmbinării factorilor extensivi:

$$W = P/M = (P/F) \cdot (F/M) = ef \text{ sau } t = 1/w = 1/ef = nm,$$

$$e = P/F = (P/M) \cdot (M/F) = wm \text{ sau } n = 1/e = 1/wm = tf. \quad (1)$$

Într-un articol publicat anterior *) am arătat că relațiile cunoscute în care

Modelele de analiză definite prin relațiile (2), (3) și (4) nu permit, de asemenea, operarea simultan în raport cu toți factorii implicați, ci numai izolat, în raport cu fiecare factor extensiv luat separat.

În pofida neajunsurilor semnalate, metoda prezintă interes. Funcția de producție definită ca în relațiile (2), (3) sau (4) este, de fapt, o concretizare și dezvoltare a metodei de analiză factorială uzitată în mod curent în statistica economică. Parametrii modelelor de analiză rezultă direct prin calculele implicate de formulele de definiție privind datele unui moment (perioadă) de timp dat sau — în cazul analizei dinamice — privind datele a două momente (perioade), și nu ca estimatori statistici ai modelului econometric ca în cazul funcțiilor de producție clasice, deduși dintr-o serie cronologică de lungime corespunzătoare, sau dintr-un eșantion de date de volum necesar printr-o metodă de estimare.

După cum se cunoaște, funcția de producție econometrică permite partajarea influenței fiecărui factor extensiv asupra dinamicii producției, precum și a efectului influenței factorului calitativ — factor încorporat atât în factorii extensivi, cât și în modul lor de îmbinare, realizat în cadrul organizării sociale a procesului economic, numit în mod uzual progres tehnic. Dar cu metoda de descompunere factorială, stricto sensu, nu poate fi rezolvată o problemă de atare complexitate ca urmare a caracterului său unilateral, a formalizării limitate a dezvoltărilor factoriale aplicate, a gradului de abstractizare insuficient de evaluat. Simplitatea calculelor, corespondența nemijlocită a fiecărui termen al dezvoltării factoriale cu anumite concepte uzuale concrete, accesibilitatea intuitivă directă, conferă totuși metodei utilitate practică. De aceea, păstrind aceste calități, vom prezenta în cele ce urmează un artificiu de compromis prin care se încearcă înlăturarea limitelor amintite, prin care se urmărește evidențierea influenței factorilor extensivi și a celui intensiv asupra volumului și dinamicii producției.

Poate fi imaginat și alcătuit un indicator de potențial de producție ca cel obținut din îmbinarea, printr-o schemă multiplicativă, a celor doi factori cantitativi — M, volumul forței de muncă, și F volumul fondurilor fixe: MF. Un asemenea indicator este neuzual, dar structura lui logică este analoagă cu aceea a unor indicatori bine cunoscuți, ca de pildă volumul transporturilor ex-

prof. dr. L. TOVISSI

(Continuare în pag. 24)

Eficiența folosirii	Indicatorul direct *)		Indicatorul invers *)	
	denumirea	formula de calcul	denumirea	formula de calcul
forței de muncă M	productivitatea muncii	$W = P/M$	necesar (consum) specific de forță de muncă pentru o unitate de producție	$t = M/P$
fondurilor fixe F	eficiența fondurilor fixe	$e = P/F$	necesar (consum) specific de fonduri fixe pentru o unitate de producție	$n = F/P$

*) Atributul de „direct“ sau „invers“ atașat indicatorului evidențiază direcția de mișcare a indicatorului în comparație cu sensul modificării eficienței utilizării factorului respectiv

Pornind de la cele relevate în tabel, de la considerente teoretice și practice, se poate face constatarea că indicatorii de eficiență ai utilizării factorilor extensivi ai creșterii economice măsoară eficiența fiecărui factor în mod izolat rupt unul de celălalt. În procesul real de producție, însă, factorii respectivi se întrepătrund, acționează într-o îmbinare organică, în proporții bine determinate, specifice nivelului de dezvoltare a forțelor de producție, nivelului tehnologiilor de fabricație și al organizării sociale a producției materiale. Tocmai de aceea apare necesitatea — necesitate căreia vom căuta să-i răspundem în cele ce urmează — de a elabora indicatori care să reflecte mai bine, mai nuanțat realitatea obiectivă a procesului de producție.

Proporția în care se îmbină forța de muncă cu fondurile fixe se cuantifică fie prin indicatorul direct al înzestrării tehnice a forței de muncă determinat ca

apare ca argument factorul extensiv — forța de muncă (M) sau fondurile fixe (F) — iar ca parametri, eficiența lui: $P = M \cdot w$ sau $P = F \cdot e$ (2) sau, într-o formulare mai analitică, introducând în structura funcției și indicatorul de îmbinare a factorilor:

$$P = M \cdot e \cdot f, \quad (3)$$

$$P = F \cdot w \cdot m, \quad (4)$$

pot fi interpretate ca „funcții de producție sui-generis.“

Unul din inconvenientele acestor forme constă în aceea că factorul extensiv se combină, alături de indicatorul de îmbinare adecvat (f sau m), cu indicatorul de eficiență al celui alt factor, fapt care nu permite decelarea influenței fiecărui factor în parte. Un alt inconvenient al analizei definite sub această formă constă în tratarea nesistemică a procesului de producție, în unilateralitatea abordării, precum și în separarea nedialectică a celor doi factori extensivi — unul de altul, precum și de indicatorii de eficiență ai utilizării lor.

*) Vezi L. Toviști, Al. Isaac Maniu, Considerații privind modelarea acțiunii unor factori calitativi în procesul dezvoltării industriale, Revista economică nr. 18/1980

Evaluarea randamentului tehnologiilor de recuperare a țițeiului

ORIENTAREA fermă spre lărgirea bazei proprii de materii prime și energie a repus în actualitate o serie de modalități de exploatare și valorificare a unor zăcăminte, cunoscute de mai multă vreme, dar a căror utilizare se vădise, în condițiile anterioare crizei, ineficientă. Acesta este și cazul tehnologiilor de creștere a „factorului final de recuperare” a petrolului, aspect asupra cărui ne vom opri în cele ce urmează.

Faptul că în condițiile de astăzi circa 70% din volumul rezervelor de petrol rămâne în zăcămint evidențiază necesitatea accentuării preocupărilor pe linia implementării cât mai rapide a noilor tehnologii de recuperare. În acest context se ridică și problema evaluării judicioase a eficienței metodei respective. În fapt, acțiunea de recuperare a țițeiului presupune eforturi investiționale substanțiale, care se recuperează în perioade îndelungate de timp, ceea ce conduce la o amortizare lentă a investițiilor. Tocmai de acest lucru — ca și de necesitatea de a diminua pe cât posibil cantitatea de țiței importat — trebuie ținut seama atunci când se apreciază eficiența acestor investiții.

Sub aspect cantitativ, indicatorul în funcție de care se exprimă, în industria extractivă a petrolului, eficiența tehnologiilor de recuperare, îl reprezintă factorul final de recuperare*. Calculul de eficiență se raportează, așadar, la valoarea întregului zăcămint, iar procesul de recuperare se desfășoară pe o perioadă lungă de timp. Tocmai de aceea, o judecare a eficienței în funcție doar de evoluția, respectiv creșterea an de an a ponderii factorului final de recuperare în totalul producției de țiței exploatat — după cum se apreciază uneori în prezent — nu este îndeajuns de concludentă. De pildă, la nivelul economiei naționale, producția obținută prin tehnologiile de recuperare, valoare ce exprimă ponderea țițeiului recuperat în volumul total al producției, evidențiază evoluții diverse. Calculat, bunăoară, pentru o perioadă de șapte ani (1973—1979), nivelul creșterii față de anul precedent este relativ fluctuant, (vezi și tabel).

Se observă că, deși factorul final de recuperare a crescut continuu, sporurile față de anii anteriori înregistrează oscilații, cu tendință generală de scăde-

re, datorită, în principal, fenomenului de declin natural al zăcămintelor. Nu trebuie, deci, desprinsă concluzia că asemenea tehnologii sînt ineficiente.

În evaluarea eficienței finale a tehnologiilor de recuperare

zăcămint. Acest risc este determinat de faptul că aplicarea unor tehnologii de acest fel nu mai permite, într-o fază ulterioară, continuarea, prin noi procedee, a exploatării zăcămintului.

Determinarea riguroasă a prețului la petrolul recuperat, pe baza costurilor de producție, raportarea permanentă a acestor prețuri la evoluțiile înregistrate pe plan mondial, constituie prghiile importante pentru stimularea inițiativelor de economisire

Anul	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979
Pondere factorului de recuperare în total producție	29,8	30,1	30,5	30,9	31,35	31,55	31,77
Evoluții față de anul precedent	0	0,3	0,4	0,45		0,2	0,22

trebuie ținut seama și de alte argumente. Astfel, pentru a se atinge indicele final de recuperare calculat pentru întreg zăcămintul, se cer a fi utilizate de la început cele mai performante tehnologii, chiar dacă o asemenea orientare presupune, în faza inițială, eforturi bănești și materiale mai mari. În ipoteza utilizării unor tehnologii prin care se urmărește ca, în orizontul unui an sau doi, să se obțină un volum de țiței recuperat cât mai mare, poate fi pusă în pericol însăși valorificarea completă a petrolului din

a acestei resurse la consumatorii din celelalte ramuri, contribuie nemijlocit la protejarea rezervelor noastre de țiței.

**Marcel ȘUVELEA
Doina ZAFIU**

Institutul de economie industrială

* Indicatorul amintit se calculează astfel: $R_r = \frac{R_r}{R_g}$ formulă în care R_r reprezintă factorul final de recuperare, R_r rezerva recuperabilă și R_g rezerva geologică.

SUBSTITUIREA IMPORTULUI — COMPONENTĂ A STRATEGIEI DEZVOLTĂRII

IN LITERATURA tehnică și economică din ultimii ani poate fi întâlnită cu o frecvență din ce în ce mai mare noțiunea de „import substituting” (substituirea importului). Este vorba de o orientare ce se face tot mai simțită la nivelul practicii economice mondiale, privind înlocuirea unor materiale importate cu altele (de dorit mai puțin costisitoare) existente pe plan intern. În numeroase cazuri noțiunea la care ne referim are însă un conținut mai cuprinzător; ea denotă încheierea unei strategii a dezvoltării industriale elaborată și utilizată de țările industrializate, strategie prin care se urmărește diminuarea dependenței de anumite materii prime de import devenite, sau care pot deveni în timp, deficitare. Din acest motiv, perspectiva de cuprindere a strategiei privind substituirea importului este elaborată pentru perioade relativ largi de timp: între 20 și 30 de ani.

Materialele care urmează a fi înlocuite sînt alese după criterii care țin seama de evoluția prețului în timp, de rezervele minerale și de distribuția lor geografică, de prognoza necesarului, de importanța acestora pentru ramuri industriale considerate „de virov” etc. Orientarea privind înlocuirea importului vizează finalizarea, la nivel industrial, a tehnologiilor care permit înlocuirea unui material cu altul, urmărindu-se ca performanțele calitative ale produselor finite să nu fie afectate esențial de noul material sau de noua tehnologie.

Pentru o țară în care industria electrotehnică și electronică solicită un consum din ce în ce mai mare de cositor (rezerva mondială, precum se știe, este limitată), înlocuirea acestui metal care se utilizează la realizarea conexiunilor electrice constituie o alegere de optim previzional. În cazul Japoniei, de exemplu, înlocuirea cositorului cu polimeri electroconducători a implicat modificarea tehnologiei de lipire, modificare cu efect favorabil asupra calității sudurii, deoarece a permis renunțarea la lipirea caldă, care putea afecta termic piesa electrică. Noul material se aplică la rece și se întărește în prezența oxigenului din atmosferă.

În altă țară, în care cererea de aluminiu este mare, iar producția internă nu posedă resursele necesare spre a satisface, în condiții de eficiență, această cerere (cazul S.U.A.) — și ținind seama de dificultățile în perspectivă de procurare a aluminiului de pe piața mondială — se urmărește insistent extinderea gamei de materii prime (caolin, dawsonit, alunit, anorthosit, nefelină, cenușe de cărbune) care se pot folosi pentru unele destinații acolo unde înainte se folosea aluminiul. Într-o asemenea perspectivă, potrivit unor date previzionale, pot fi prezentate și alte metale deficitare, precum și înlocuitorii lor potențiali (tabelul).

Chiar dacă unele metale propuse a înlocui pe cele de bază prezintă aceeași dificultate de obținere (imediată sau de perspectivă), crearea rezervelor tehnologice cuprinse în strategia de înlocuire a importurilor permite o adaptabilitate mai mare la conjunctura pieței mondiale, la disponibilitățile de resurse proprii unei țări.

Principalele metale incluse în programul de „import substituting”

Metalul de bază	Materialul cu care se înlocuiește
Crom	Nichel, molibden, vanadiu
Cobalt	Nichel
Cupru	Aluminiu, polimeri
Plumb	Cauciuc, cupru, polimeri, zinc, titan
Molibden	Tungsten, vanadiu
Staniu	Aluminiu, polimeri
Tungsten	Molibden
Zinc	Aluminiu, polimeri

Sursa: Herman Kahn, W. Brown, L. Martel: The Next 200 Years, Ed. William Morrow, New York 1976, p. 87

Mai trebuie menționat că tehnologiile dezvoltate pentru a substitui unele materii prime importate sînt nu atât adaptări ale actualelor tehnologii, cât mai ales noi procedee de fabricație (de exemplu, folosirea fibrelor optice în telecomunicații și înlocuirea astfel a cuprului) situate în vîrfurile ierarhiei tehnice, ceea ce face ca prin „import substituting” să se înțeleagă un ansamblu de activități tehnico-științifice care promovează tehnologii noi, implicînd înlocuirea unor materiale deficitare sau scumpe cu altele disponibile sau mai ieftine.

Noile tehnologii — prin nivelul lor — formează obiectul priorităților în domeniu, prezintă în perspectivă certitudinea eficienței economice, iar prin amploarea forțelor de cercetare-dezvoltare antrenate pot asigura un avans tehnologic, avans la care contribuie esențial operativitatea și judiciozitatea cu care se decide inițierea cercetărilor. Existența concomitentă, în cadrul economiei naționale, a materialelor tradiționale (deficitare) și a înlocuitorilor acestora, mărește potențialul economic al țării și permite dirijarea, după priorități strategice, a resurselor — orientare pe care se pune un accent deosebit și în economia românească.

Gheorghe MANEA

ORGANIZAREA: aport sporit la creșterea productivității muncii și a eficienței economice

ÎN UNITĂȚILE INDUSTRIALE

MICROECONOMIA FORȚEI DE MUNCĂ

Desfășurarea în condiții eficiente a activității unităților industriale impune utilizarea și combinarea optimă a elementelor procesului productiv. Abordarea diferitelor aspecte ce caracterizează asigurarea, evidențierea, menținerea și utilizarea rațională a potențialului uman ne conduce la formularea conceptului de microeconomie a forței de muncă.*).

Microeconomia forței de muncă urmărește caracterizarea nivelului de stare și a eficienței cu care este folosit potențialul uman în „celula” organizatorică de bază a industriei — unitatea economică industrială. Analizele în acest domeniu sînt utile și necesare conducerilor colective din întreprinderi pentru fundamentarea strategiilor și a deciziilor tactice privind utilizarea resurselor umane, iar compartimentelor de organizare — pentru orientarea propriilor acțiuni în vederea transpunerii în viață a acestor decizii.

Creșterea economică și forța de muncă

CREȘTEREA ECONOMICĂ în socialism reprezintă procesul de sporire a produsului social și a venitului național pe locuitor, prin utilizarea cu eficiență maximă a factorilor de producție, combinați între ei în diferite modele economice — sau, în expresie concentrată, **sporirea producției și a productivității muncii**. Creșterea economică este un proces complex, la realizarea căruia contribuie o multitudine de factori și condiții: factorii fundamentali sînt investiția (sau acumularea de fonduri fixe) și munca, fiecare dintre ei avînd un dublu caracter: extensiv (cantitativ) și intensiv (calitativ). Ei nu pot fi tratați global, sau izolați de alți factori — între care un rol crescînd au volumul și calitatea resurselor naturale atrase în circuitul economic — între ei existînd raporturi nu numai de substituție, ci și de complementaritate.

Dacă tipul extensiv de creștere economică se bazează pe antrenarea laturii cantitative a factorilor, progresul economic contemporan are în vedere, în principal, laturile calitative ale factorilor menționați. Se poate vorbi, simplificînd analiza, de acțiunea următorilor factori ai creșterii economice: ● **investiții** (fonduri fixe); ● **munca** (avînd în vedere personalul antrenat în muncă și durata muncii); ● **volumul și calitatea resurselor** (naturale ori create de om) atrase în circuitul economic; ● **calitatea resurselor de muncă** (determinată de nivelul formării profesionale).

În fig. 1 este reprezentată schematic influența factorilor asupra creșterii economice.

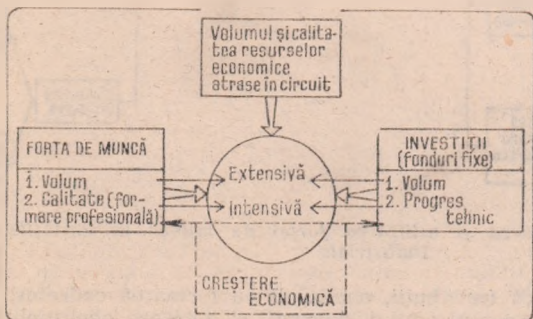

Fig. 1: Corelații și factori ai creșterii economice

Fără a minimaliza importanța altor factori, **potențialul uman, ca izvor al forței de muncă — principala forță de producție a societății — reprezintă un factor esențial al creșterii economice, resursa principală a dinamismului economiei.**

Economia forței de muncă

ÎN CADRUL întreprinderii industriale unde colectivul de oameni ai muncii reprezintă forța de muncă reală, problematica creșterii economice, în interacțiunea factorilor de creștere, se

„Avem rezerve mari în ce privește creșterea productivității muncii... De aceea, este necesar să luăm toate măsurile în vederea bunei organizări a producției și a muncii, pentru a asigura o creștere corespunzătoare a productivității muncii în toate sectoarele.”

NICOLAE CEAUȘESCU

(din Cuvîntarea la Plenara C.C. al P.C.R. din 31 martie 1982)

concretizează în sporirea producției (în principal fizice) și a valorii nou create (producția netă).

Asigurarea și folosirea rațională a forței de muncă în întreprinderea industrială impune o dublă analiză: extensivă și intensivă. **Latura extensivă** (cantitativă) urmărește: asigurarea unității cu personalul necesar îndeplinirii programului de producție; folosirea integrală a fondului de timp pentru muncă (disponibil și în cadrul schimbului de lucru); reducerea fluctuației executanților. **Latura intensivă** (calitativă) are ca obiec-

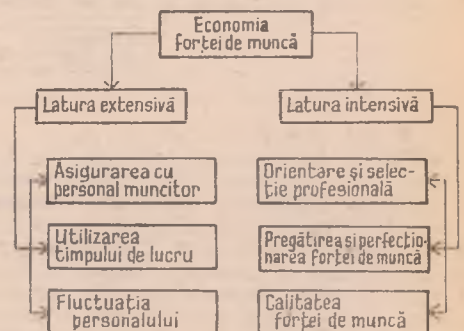

Fig. 2: Laturile și factorii economiei forței de muncă

tive: orientarea, selecția și pregătirea forței de muncă prin forme adecvate; concordanța dintre calificarea lucrătorului și lucrarea prestată, dintre înzestrarea tehnică și conținutul calificării, dintre calificare și meseria exercitată; influența utilizării forței de muncă asupra productivității muncii.

Elementele menționate se circumscriu cadrului mai larg al problematicii forței de muncă din întreprindere, ca element central al desfășurării procesului de producție. Este vorba de economisirea muncii vii — „economia forței de muncă” sau „economia personalului”, reprezentînd ansamblul măsurilor și acțiunilor prin care se asigură, menține și utilizează rațional personalul muncitor din întreprinderea industrială. Laturile și factorii de influență ai acestora sînt reflectate în fig. 2.

Cele două laturi sînt în unitate dialectică și nu pot fi tratate izolat. Utilizarea extensivă conduce la asigurarea cu potențial uman, fără de care nu poate avea loc producția, iar sporul de producție se datorește în principal, în acest caz, creșterii numărului de personal încadrat; latura intensivă asigură realizarea unui spor de producție cu același potențial uman — asigurat de latura extensivă — deci cu un consum de muncă mai redus. Abordarea unilaterală prezintă consecințe negative pentru economia forței de muncă. Preocuparea în direcția folosirii extensive poate conduce la neglijarea calificării și perfecționării profesionale, iar o atenție exagerată dată folosirii intensive poate avea urmări nefavorabile pentru utilizarea în întregime, permanentă și la fiecare loc de muncă, a principalei forțe de producție.

* Nota red.: Vezi și „Probleme ale microeconomiei muncii. Creația și risipa de valoare”, Revista economică (supliment nr. 24, 1980)

Economia forței de muncă este rezultatul interacțiunii, echilibrului dintre cele două laturi, identificându-se cu sporirea producției și a productivității muncii. Este un proces de durată, permanent, dinamic, puternic influențat de organizarea și normarea pe baze științifice a muncii și intercondiționat cu progresul științifico-tehnic, cu tehnica productivă avansată. Acest ultim element semnifică necesitatea preocupării majore în direcția utilizării raționale a omului, a asigurării unei concordanțe depline între calificarea acestuia și tehnica pe care trebuie să o minuiască.

Calitatea forței de muncă

CALITATEA PERSONALULUI, componentă esențială a economiei forței de muncă, reprezintă o îmbinare a modului de formare profesională cu cel de utilizare nemijlocit productivă. **Calitatea forței de muncă** reprezintă ansamblul componentelor de formare profesională și de utilizare a potențialului uman (fig. 3).

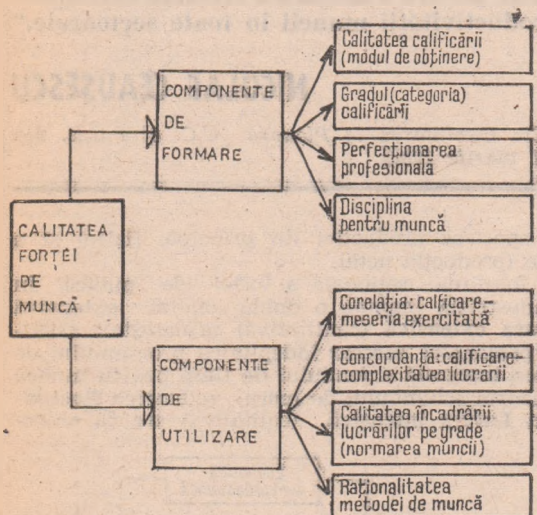

Fig. 3: Componentele calității forței de muncă

Pentru obținerea sa, calitatea forței de muncă este decisiv influențată de către calificare și mai ales de modul de dobândire a ei (calitatea calificării), iar pentru utilizarea sa — de însușirea metodelor de muncă raționale, create prin studiu și organizarea ergonomică a muncii. Componentele de utilizare reflectă modul în care se consumă timpul de lucru al muncitorului și caracterizează domeniul ale organizării muncii, cum ar fi: diviziunea și cooperarea în muncă, disciplina socialistă a muncii, organizarea rațională a locului de muncă.

Asigurarea și utilizarea forței de muncă

ORDONÎND, grupînd și ierarhizînd prioritățile privind problematica forței de muncă, ajungem la schema de detaliu cu referire la asigurarea și utilizarea forței de muncă în unitatea industrială, prezentată în fig. 4.

În legătură cu asigurarea cu forță de muncă se urmăresc patru grupe de probleme:

1) **structura forței de muncă.** Această grupă cuprinde: structura generală a personalului muncitor; structura muncitorilor pe meserii; structura personalului TESA; analiza structurii C.O.M. În vederea studierii aspectelor menționate se pot concepe machete de lucru pentru culegerea informațiilor primare. De exemplu, macheta „Componenta și structura muncitorilor” ar cuprinde o grupare a muncitorilor direct productivi, indirect productivi și de deservire generală, pe categoriile concrete ale acestora (participanți la realizarea produselor de profil ale întreprinderii, reglari, recepționeri de materii prime, personal operativ în informatică etc.);

2) **formarea profesională.** Ea abordează probleme privind: caracterizarea selecției profesionale; structura muncitorilor calificați pe forme de calificare; situația îndeplinirii normelor de muncă. De exemplu, macheta „Situația îndeplinirii normelor de muncă” va cuprinde repartizarea muncitorilor după indicele de îndeplinire a normei de muncă (sub 70%, 71—75%, ...peste 130%) corelat cu forma de dobândire a calificării (absolvent de liceu treapta I, școală profesională, practică la locul de muncă);

3) **perfecționarea formării profesionale.** Studiul ei necesită investigarea formelor de perfecționare, a duratelor acestora, a

modului de realizare a planului pe modalități concrete de perfecționare: reciclare, recalificare, policalificare;

4) **calitatea forței de muncă.** La această grupă de probleme, investigația se referă la corelația care se realizează între calificarea muncitorilor și lucrările efectiv executate de aceștia, concordanța dintre nivelul de pregătire al personalului TESA și cerințele profesionale ale posturilor, mișcarea calitativă (prin prisma evoluției ascendente a categoriei medii de calificare) a forței de muncă.

Abordarea acestor probleme și formularea unor indicatori de structură adecvați ne oferă o imagine de ansamblu a modului de asigurare cu potențial uman de către întreprindere.

În legătură cu **utilizarea forței de muncă** se urmăresc două grupe mari de probleme:

1) **utilizarea extensivă.** Prin analize referitoare la modul în care este utilizat timpul de lucru (pe baza balanței statistice întocmită la nivel de unitate sau secție de producție) și la folosirea celor 480 de minute în cadrul schimbului, se pot depista rezerve însemnate pe linia mai bune folosiri a fondului de timp pentru muncă (ansamblul problemelor respective este cuprins în domeniul „Caracterizarea sintetică a forței de muncă”).

Totodată, sînt necesare analizele ansamblului problemelor sociale ale personalului muncitor (condiții corespunzătoare de muncă și viață; înființarea și funcționarea creșelor, grădinițelor, cantinelor, spațiile locative, asistența medicală; realizarea măsurilor de protecție și igiena muncii etc.) și o investigație atentă a fenomenului circulației și fluctuației (atît efectivă, cît și latentă) a forței de muncă, adoptîndu-se măsuri profilactice pentru realizarea stabilității în muncă a personalului unității;

2) **utilizarea intensivă** cercetează implicațiile folosirii efective a forței de muncă în procesul de producție asupra creșterii productivității muncii (detaliînd influența pe grupele mari de factori: progres tehnic, perfecționarea conducerii și organizării, calificare și perfecționarea calificării, factori naturali, modificări structurale). De asemenea, ea cuprinde și reflectarea efectelor utilizării forței de muncă în indicatorii economici sintetici ai rezultatelor producției. În acest scop se analizează corelația dintre producția marfă vîndută și încasată — sau producția netă, sau venitul net, sau beneficiu — și costul total

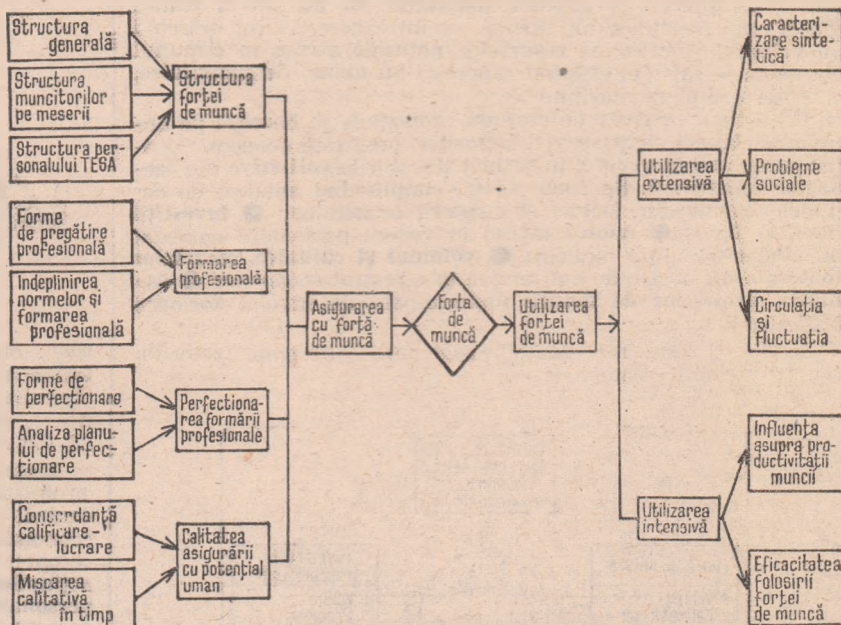

Fig. 4: Asigurarea și utilizarea forței de muncă în unitățile industriale

al forței de muncă (retribuții, cheltuieli cu formarea cadrelor, sporuri, premii în cursul anului, delegații și detașări, cheltuieli de transport etc.). Asemenea corelații pot servi și la caracterizarea nivelului organizării muncii în întreprindere.

Pentru fiecare din domeniile vizînd utilizarea forței de muncă se pot concepe indicatori adecvați, care, împreună cu conceperea și utilizarea unor machete de culegere a datelor, vor servi la caracterizarea asigurării și utilizării forței de muncă, ca suport pentru decizia economică referitoare la acest principal element component al procesului de producție.

Dumitru PURDEA
Universitatea „Babeș-Bolyai”
Cluj-Napoca

TEHNOLOGII PENTRU VIITOR (III)

6. Biotehnologii

DIRECȚIA principală în domeniul biotehnologiei o constituie ingineria genetică explicată în acest mod de prof. Gh. Zarnea: „Odată cu apariția ingineriei genetice, s-a profilat o nouă orientare în evoluția științelor biologice, marcată de apariția **ingineriei biologice**, numită... **geniu biologic, inginerie microbiană...** sau **biochimică...**, născută din convergența microbiologiei și geneticii macroorganismelor cu biochimia acizilor nucleici și enzimologia, cu imunochimia și tehnicile de cultură celulară **in vitro**, care furnizează o gamă largă de concepte și tehnici, menite să aducă servicii unor domenii foarte diferite, din care nu vor lipsi medicina și farmacia, chimia și agricultura, alimentația, producerea de energie și protecția mediului“.

Iar însăși ingineria genetică înseamnă tehnologia ce permite modificarea informației genetice a unui material biologic prin inserție de gene noi. Ceea ce apare interesant în ingineria genetică este abordarea funcțională, genele având anumite funcții, desigur depinzând de structura lor. În același timp, cred că se poate vorbi și de o arhitectură genetică, prin îmbinarea de funcții asigurate de gene.

Se conturează o nouă revoluție științifică și tehnologică bazată pe biologie care începe cu utilizarea microorganismelor modificate prin tehnici de inginerie genetică, dar apoi va trece și la organisme vii complexe. Chiar și la om? Primul mare filozof român, Vasile Conta, filozof materialist, spunea despre specia umană în lucrarea sa „Teoria undulației universale (1876—1877)“: „După ce va ajunge la punctul culminant..., apoi va începe a decădea, pentru a se stinge... și a lăsa locul unei alte specii animale mai perfecționate, la care ea va fi dat naștere“.

Biotehnologiile sînt chemate în primul rînd să asigure rezolvarea problemei alimentației pentru populația globului. Problema alimentației devine la fel de urgentă și îngrijorătoare ca și aceea a energiei. Criza alimentației se va manifesta în primul rînd în ceea ce privește proteinele. Este știut că pe măsura dezvoltării economice a unei țări consumul de proteine crește. Principalele surse de proteine le oferă carnea animală și peștele și în mult mai mică măsură direct vegetalele. Penuria de proteine care se conturează ridică pentru multe țări probleme economice și politice serioase. Se pune problema independenței alimentare, în special în raport cu proteinele, la fel cum se dezbate independența energetică a fiecărei țări. În relațiile internaționale se conturează „arma alimentară“: Principala sursă de proteine o constituie creșterea animalelor dar și animalele trebuie să fie alimentate cu proteine: la carnea de pasăre pentru 1 kg de proteină animală se consumă 3 kg de proteine vegetale și 8 kg pentru 1 kg de proteină animală în cazul rumegătoarelor. Principala sursă de proteine vegetale pentru animale este soia (37% proteine față de 9,2% pentru porumb și 11% pentru grâu), însă această plantă este utilizată și ca importantă sursă de ulei vegetal. Utilizarea directă a proteinelor vegetale de către om nu pare a avea succes pentru a înlocui proteinele animale, astfel încît creșterea animalelor se impune cu acuitate. Ceea ce biotehnologia poate oferi sînt în special proteinele necesare pentru alimentarea animalelor. Cu toate criticile aduse, **fabricarea industrială de proteine** pentru alimentarea animalelor se va dovedi viabilă. Materia primă este asigurată de n — parafine sau de gaz metan, petrol ori metanol (alcool metilic) și în viitor de diverse deșeurii agricole și industriale. Deși în Italia și Japonia au fost închise uzine și interzisă fabricarea de proteine pentru animale pe baza unor obiecții sanitare, acestea „au fost respinse în mod științific unele după altele, în mod convîngător“ (Jacque Senez, 1979). Specialiștii sînt de părere că „a aștepta pentru a crea o industrie de proteine o conjunctură pe deplin favorabilă ar însemna să se cedeze presiunilor economice și politice ale țărilor exportatoare de proteine convenționale...“ (Jacque Senez, 1979).

O altă direcție importantă o constituie producția de **plante energetice**, adică în scopul obținerii unei biomase convenabile pentru producerea energiei. Biotehnologia ar putea oferi mijloace enzimatiche sau microbiene pentru obținerea de combustibili lichizi (etanol, butanol) plecînd de la biomasa (celuloză)

prin manipulări ale codurilor genetice ale bacteriilor în scopuri energetice etc.

Biotehnologia ar putea rezolva în viitor și transformarea energiei chimice direct în energie mecanică. Anumite molecule organice sub acțiunea anumitor agenți își pot schimba configurația spațială contractîndu-se. O fibră de collagen introdusă într-o soluție concentrată de bromură de litiu se contractă și poate ridica o greutate de cîteva sute de ori mai mare decît greutatea ei proprie. Se preconizează și se experimentează motoare care să folosească asemenea proprietăți.

Recent s-a anunțat posibilitatea producției biologice de hidrogen cu ajutorul unor bacterii fotosintetice (Rhodospirillum). În general utilizarea microorganismelor orientează industria chimică spre tehnologii „blinde“, economice din punct de vedere energetic.

7. Tehnologii pentru dezvoltare

ALĂTURI de tehnologiile de vîrf care antrenează frontul progresului omenirii trebuie să fie considerate și tehnologiile care asigură dezvoltarea țărilor mai puțin dezvoltate din punct de vedere economic. Preferăm denumirea de tehnologii pentru dezvoltare în loc de tehnologii apropiate (appropriate technology) sau de tehnologii intermediare. Ideea tehnologiilor intermediare aparține din anii 1960 lui Schumacher, care o expune în detaliu în volumul „Small is beautiful“ (1973). Plecînd de la faptul că în țările nedezvoltate principala problemă o reprezintă neutilizarea forței de muncă el preconizează crearea de industrie mică, locală, acolo unde oamenii trăiesc, bazată pe tehnologii simple care să utilizeze în principal munca și mai puțin investiții costisitoare. Propunerea lui Schumacher nu reprezintă însă o soluție total acceptabilă pentru țările în curs de dezvoltare, ceea ce a condus la elaborarea noțiunii de tehnologie apropiată, adică o asemenea configurație de tehnologii care să asigure o strategie de dezvoltare bazată în principal pe auto-bizuire, adaptată condițiilor și obiectivelor fiecărei țări. Conceptul de tehnologie apropiată sau de tehnologie pentru dezvoltare este un concept dinamic căci configurația de tehnologii utilizate se va schimba de la o etapă de dezvoltare la alta. Problema a fost dezbătută în cadrul Organizației Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială (O.N.U.D.I.) la New Delhi și Anand în India, apoi la Viena în anul 1978. S-a ajuns la conceptul unui **dualism tehnologic** care înseamnă o îmbinare între **industria de scară medie și mare** bazată pe investiții industriale și mașini de productivitate ridicată, cu **industria mică** bazată pe tehnologii în care munca este utilizată în mod intensiv. Numai o asemenea îmbinare poate asigura într-adevăr dezvoltarea, acesta fiind un adevăr mai general. Industria mare, de bază, asigură o infrastructură tehnologică care să susțină și industria mică, iar pe măsura dezvoltării economice transferul de tehnologii către industria mică va crește. Industria mică în țările în curs de dezvoltare este în primul rînd o industrie rurală. Se recunoaște că dezvoltarea în țările slab dezvoltate trebuie să înceapă în mediul rural unde se găsește majoritatea populației prin sprijinirea și dezvoltarea agriculturii și simultan a unei industrii rurale: energie (spre ex. biogaz), căi și mijloace de transport pentru mediul rural, ateliere rurale, industrie alimentară, textilă etc. Dualismul tehnologic ridică unele probleme, dar o politică tehnologică și economică corespunzătoare adaptabilă în timp, îl fac viabil.

Întrebarea pe care ne-o punem este aceea a rolului pe care microelectronica și informatica, în general tehnologiile informaționale, îl au în cadrul tehnologiilor de dezvoltare. Aceasta este o problemă care va fi dezbătută la a doua Conferință mondială asupra strategiilor și politicii în domeniul informaticii care va avea loc la Havana în anul 1983 sub denumirea „Informatica, dezvoltarea și pacea“. Problema este în atenția multor foruri naționale și internaționale.

8. Tehnologii energetice

PRIN **tehnologii energetice** înțelegem atît modul de a obține energie, dar și managementul sistemic al energiei.

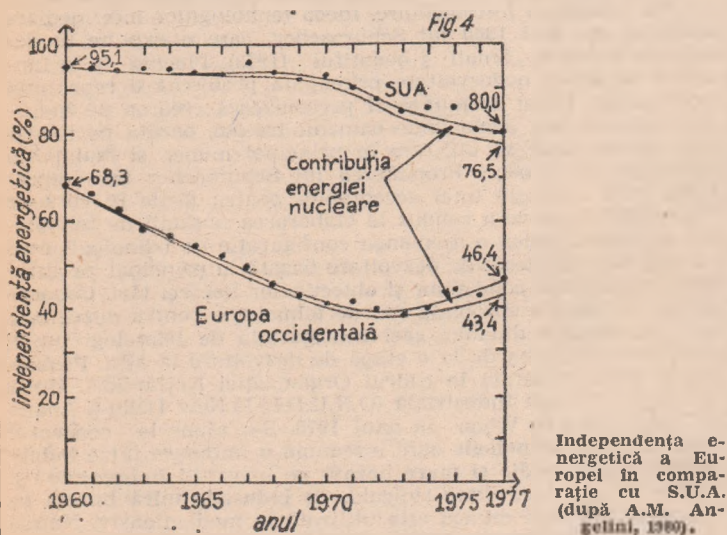
Pesimismul energetic este poate cel mai răspîndit astăzi deși creșterea populației, rezervele de resurse naturale epuizabile, producția agricolă și animală, criza economică sînt tot atîtea motive de îngrijorare.

Fuziunea termonucleară este privită totuși ca marea speranță energetică a omenirii și probabil că acesta este adevărul deși încă, nu de mult, se mai afirmă că „viitorul aparține în mod clar fisiunii nucleare“ (A.M. Angelivi, 1980). Fără îndoială că energia nucleară este numai una din soluții alături de o varietate de noi surse de energie ceea ce duce la aprecierea „cî sîntem într-adevăr în pragul unei ere excitante care va duce

la o completă reconsiderare a configurațiilor de producere și consum a energiei" (D. Christiansen, 1980).

Sursele alternative de energie (solară, termică și foto voltică, eoliană, geotermică, hidroelectrică, a biomasei, termică a mărilor și oceanului, a fluxului și refluxului, a valurilor, gazeificarea cărbunelui, procedeele magnetohidrodinamic etc.) ar putea asigura 30 la sută din viitoarele resurse. Se apreciază însă că „pe termen lung — să spunem un secol de azi înainte — singurele opțiuni majore de energie vor fi puterea solară și puterea nucleară, fiecare sub diferite forme". (D.J. Rose, 1981).

Franța, spre exemplu, dispunea în anul 1981 de 23 de centrale nucleare-electrice cu o putere de 19 000 MW, reprezentând 25 la sută din capacitatea totală a țării. Se intenționa ca în anul 1989 puterea centralelor nucleare-electrice să atingă 64 000 MW, dar se pare că acest program a fost revizuit în sensul unei dezvoltări mai puțin rapide. S.U.A. dispunea în 1980 de circa 72 reactoare nucleare în funcțiune. În urma accidentului de la „Three Miles Island” din Pennsylvania, în martie 1979, apoi a dispariției fără urmă a unor cantități de uraniu și a neliniștii create de reziduurile radioactive s-a ajuns la conștiința pericolului pe care reactoarele nucleare îl reprezintă în mod potențial, ceea ce a dus la intervenția publicului și la debateri politice.

O problemă importantă o constituie **independența energetică**. În fig. 4 se prezintă gradul de independență energetică al S.U.A. și Europei occidentale, reieșind situația mai grea a Europei, cu toată redresarea obținută pe seama gazului și petrolului din Marea Nordului. Pentru acest din urmă motiv, Olanda, Norvegia și Marea Britanie sînt mai puțin dependente, în schimb Franța (cu 26 la sută acoperire din resurse interne), Italia (20 la sută), Belgia (18 la sută) sînt într-o situație mai puțin favorabilă. Astfel se și explică politica nuclear-energetică a Franței.

Prof. Ioan-Ioviț Popescu (1980) consideră că toate căile sînt deschise spre realizarea fuziunii termonucleare controlate. Rezultatele obținute în ultimii 4 ani în S.U.A., U.R.S.S., Europa și Japonia privind fuziunea termonucleară controlată au devenit deosebit de încurajatoare. Se apreciază că: pînă în anul 1990 fuziunea va deveni o realitate controlabilă tehnic; în jurul anului 2 000 va funcționa prima centrală electrică bazată pe fuziunea termonucleară.

Congresul S.U.A. a aprobat în 1980 un program „Magnetic Fusion Energy Engineering Act” despre care se estimează că va costa 20 miliarde de dolari pentru a produce ceva electricitate la sfîrșitul anilor 80 și un reactor comercial de 500 MW înainte de anul 2 000. Realizarea fuziunii controlate va ridica mult mai puține probleme pentru mediul înconjurător, iar rezervele de energie apar nelimitate (deuteriul din apa oceanelor ar ajunge un număr de miliarde de ani, iar litiul — necesar obținerii tritiului care interacționează cu deuteriul prin reacția $D+T \rightarrow He+n+94 \text{ MWh per gram}$ — pentru 150 de milioane de ani).

Dar dacă fuziunea termonucleară nu va reuși ca procedeu controlabil? Vor asigura celelalte surse de energie necesarul societății umane? Societatea are nevoie de o sursă „veșnică” de energie, iar rolul acesta îl joacă în prezent energia solară. Este ea suficientă sau va trebui să-i adaptăm întreaga viață pe pămînt. Și ce va însemna această adaptare?

Dar ce vom putea face în fața degradării entropice? Pesimismul entropic înglobează pesimismul energetic, alimentar și al resurselor de materii prime. Vom putea evita sfîrșitul entropic, este posibilă o eră antientropică? Am încercat să expun unele considerații într-un studiu anterior (1981) care conduce la ideea unor ortotehnologii care ar putea oferi tehnologii pe

deplin antientropice. De aceea am înscris în tabelul 1 (publicat în partea întâia a studiului), tentativa unor ortotehnologii de viitor.

9. Macroinginerie și inginerie globală

TERMENUL de macroinginerie se aplică realizării și funcționării de sisteme tehnice mari. Am reținut această denumire pentru sistemele care sînt cuprinse la nivelul întregii societăți. Macroingineria la nivelul mondial o numim inginerie globală. Tabelul 1, prin exemplele prezentate, ilustrează aceste noțiuni. În citeva din paragrafele anterioare am depășit domeniul microingineriei atacînd uneori și probleme ale macroingineriei. Acest lucru este firesc căci anumite cuceriri ale științei și tehnologiei nu pot fi folosite deplin și eficient decît printr-o organizare și inginerie la scara întregii societăți. Astfel stau lucrurile cu robotica care presupune trecerea la un nivel industrial superior, la o reindustrializare a societății pe o bază sistemică. Nu putem dezvolta acum problematica macroingineriei care ar implica studii mai aprofundate însă se poate afirma că ea ridică probleme specifice care nu se referă numai la teoria sistemelor mari ci și la modul în care asemenea sisteme se cuplează cu societatea. Din acest punct de vedere cred că un sistem macrotehnic nu trebuie să transforme sau să contribuie la transformarea societății, în totalitatea ei, într-un sistem. Aceasta ar fi regula cea mai importantă pe care un sistem macrotehnic (sau sociotehnic) trebuie s-o respecte. Societatea trebuie să rămînă nu numai un sistem deschis ci și altceva decît sistem, o societate cu putere de creație și inovare. Societatea ca sistem este o aproximație utilă pentru tratarea multor aspecte, dar de fapt ea nu trebuie să ajungă exact un sistem. Ce altceva atunci? În altă parte am folosit noțiunea de **sistem introdus** însă dacă introduschiderea constituie un element arhitectural al societății atunci societatea văzută prin arhitectura ei apare altfel decît un sistem. Arhitectura îmbrăcînd, în general, o parte sistemică și una nesistemică, în condițiile unui echilibru între aceste părți, societatea tinde să fie mai mult decît sistem, ceea ce am putea numi **arhem** (de la o realitate cu arhitectură care nu se reduce total sau în cea mai mare parte la sistem). Orice macrosistem tehnic nu trebuie să reducă caracterul arhemic al societății la unul sistemic. Pentru acest lucru este necesar ca și conducerea societății și a marilor ei sisteme să aibă în punctele culminante un caracter arhitectural.

În ceea ce privește **ingineria globală**, cea mai dificilă problemă globală este aceea a sistemului „societate mondială — mediu”, iar în acest cadru problema fundamentală este aceea a populației.

Pentru sistemul ecologic societate — mediu, populația umană a fost aproape un factor exogen. Ea a crescut fără un control social sau ingineresc. Toți există o serie de factori care influențează creșterea unei populații și care ar putea fi controlați indirect:

- a) **economici** — un copil născut într-o țară industrializată costă societatea de zece ori mai mult decît un copil născut în lumea a treia;
 - automatizarea și roboții reduc necesarul de forță de muncă umană și deci presiunea creșterii populației.
- b) **biologici, psihologici și sociali**
 - determinarea genetică pentru supraviețuirea speciei este o constantă inatacabilă;
 - creșterea inteligenței sociale prin educație și schimbarea comportamentului.

Se va observa că din punctul de vedere al relației cu mediul înconjurător spațio-temporal global, societatea trebuie să fie tratată în primul rînd ca sistem. Numai viziunea sistemică poate asigura condiția elementară a supraviețuirii în raport cu mediul înconjurător. Dar viziunea sistemică implică un mod abstract de gîndire, ea nu rezolvă de la sine problemele. Pentru aceasta este nevoie de un anumit comportament psihologic și social. Comportamentul depinde de mediul social, iar mediul social de comportamentul exprimat prin relațiile sociale. Cum se poate inocula aici viziunea abstractă sistemică asupra societății? Cum nu putem transforma toți oamenii în oameni de știință, rămîne calea apelului la o raționalitate intuitivă, mai ușor de apelat, și la o afectivitate specifică, mai greu de găsit, dar nu imposibilă.

Un exemplu îl oferă campania pentru pace. „Nu există, într-adevăr, astăzi problemă mai importantă decît problema păcii” afirmă tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România și Secretarul general al Partidului Comunist Român. A realiza pacea nu este ușor, ea nici nu s-a realizat pînă în prezent, dar acționînd în această direcție se va putea obține o primă mare transformare a societății umane: starea de pace. Ea este condiția supraviețuirii societății umane în raport cu ea însăși.

Mihai DRĂGANESCU

Consensuări

RESTRUCTURĂRI ÎN ECONOMIA POLITICĂ

A ÎNCERCA o sinteză a unei lucrări de concepție, ea însăși o foarte densă sinteză, care, în plus, prin noutatea și caracterul fundamental al tezelor afirmate se impune ca punct de referință în abordarea respectivului domeniu al cunoașterii — este o operațiune extrem de grea, care, de regulă, se soldează, într-o măsură mai mare sau mai mică, cu sărăcirea universului de idei cuprins între copertile cărții. Este și cazul rîndurilor de față. Pentru că lucrarea prof. Tudorel Postolache, „Restructurări în economia politică“^{*}, prin caracterul, concepția, sfera de cuprindere și densitatea ideilor, face parte din categoria lucrărilor de excepție, greu de prezentat, analizat și apreciat în numai câteva pagini.

În primul rînd trebuie menționat că se numără printre extrem de puține lucrări din literatura economică contemporană care, propunîndu-și descifrarea „naturii și logicii actualelor restructurări din economia politică“, „îndrăznește“ a aborda (prezentă explicit sau, în unele cazuri implicit, în paginile cărții) a „marii problematice“ a economiei politice, a acelor probleme fundamentale de natură filozofico-metodologică cu rol determinant în modul de înfățișare și tratare a oricăroră din problemele parțiale, particulare ale realității economice și reflectării ei în planul ideilor: problema naturii și structurii cunoașterii economice, problema legilor, structurii și particularităților dinamicii economiei politice, a factorilor structurali (exogeni — ce țin de natura obiectului cunoașterii și endogeni — proprii cunoașterii înseși) ce determină această dinamică, respectiv a condiționărilor și interconstrucțiilor dintre dinamica realității economico-sociale și cea a economiei politice ș.a. Totodată, pentru identificarea principalelor direcții în care se va dezvolta și în care se impune a fi dezvoltată economia politică, în conținutul tematic al cărții s-a impus, ca o condiție legică, analiza logicii și mecanismelor procesului de dezvoltare a economiei. Astfel, profesorul Postolache și-a asumat, față de sine și față de știința noastră economică, o sarcină dificilă și de mare răspundere. Dificilă — deoarece dimensiunile și complexitatea temei reclamă nu numai o vastă cultură economică de specialitate, de istorie a economiei și gândirii economice, de istorie și filozofie a științei, de metodologie a cunoașterii științifice în general și sociale în particular, dar și un uriaș efort de sinteză și o mare capacitate de construcție ideatică. De mare răspundere — deoarece concluziile, în virtutea însăși a naturii obiectului investigației, sînt inerent și nemijlocit practic-politice. Și, după părerea noastră, prof. Postolache și-a îndeplinit în cele mai bune condițiuni sarcina asumată, oferindu-ne o concepție unitară, coerentă și autentic înnoitoare asupra subiectului. Unele dintre cele mai importante, în opinia noastră, componente ale acestei concepții, în care se și materializează principalele contribuții ale autorului, încercăm să le schițăm mai jos.

Lucrarea profesorului Postolache este, cel puțin după cunoștința noastră, prima și deocamdată singura încercare de abordare globală, atocuprinzătoare, a stării actuale a economiei politice. Imensul număr de studii elaborate pînă în prezent, atît de autori marxști cît și burghezi, au vizat numai segmente separate și/sau în cadrul acestora, numai anumite aspecte ale acestei totalități, unitare în diversitatea ei, care este economia politică. T. Postolache, printr-o concepție clară, asupra ideologicului și științificului în cunoașterea economică și asupra raporturilor dintre ele, afirmă și valorifică atît valențele tezei dublei naturi a economiei politice-științifice și ideologice cît și potențele metodologico-cognitive ale tezei unității corpului de cunoștințe științifice. El dă astfel un răspuns propriu — și nu abstract ci practic, aplicat — uneia din problemele fundamentale de care s-a izbit și se izbește încă în dezvoltarea sa cunoașterea economică, în general cunoașterea socială.

Expresie a unei poziții profund științifice, abordarea globală a stării economiei politice contemporane (rezultat legic

^{*}) Tudorel Postolache, „Restructurări în economia politică“, Ed. politică, București, 1981

al tezei unității acesteia ca știință) nu echivalează la prof. Postolache cu globalismul abordării (nici sub aspect ideologic și nici cognitiv). Ea implică și se materializează într-o abordare diferențiată și interdependentă, în virtutea dublei naturi (implicit diversității ideologice) și a structurii calitativ diferite a obiectului cunoașterii. Baza analizei sale o constituie delimitarea în structura obiectului economiei politice a două compartimente — al teoriei (inclusiv istoriei ei) și al metodelor și instrumentelor de cercetare — și, în cadrul teoriei economice, a unor „subnivele“: tehnico-economic, economic propriu-zis, economico-social și social propriu-zis. Delimitarea acestor compartimente și nivele — calitativ diferite sub aspectul raporturilor de interdependență dintre ideologic și cognitiv — asigură autorului abordarea diferențiată — în cadrul unei viziuni de ansamblu, unitare — a posibilităților (și realizărilor) cunoașterii științifice în fiecare din compartimentele și nivelele menționate. Dintr-o asemenea perspectivă autorul afirmă că „teoriile și metodele, provenind din arsenale diferite, nu pot fi etanș separate, ele se pot îmbina dînd la iveală sinteze cu o capacitate de cuprindere sporită“. Este astfel recuperată și integrată metodologiei cunoașterii economice, într-o formulare explicativă, teza caracterului modular al construcțiilor științifice, cu valoare generală în știință.

În și pentru descifrarea logicii și naturii actualelor restructurări, pornind de la o serie de concluzii ale istoriei economiei politice și ale istoriei și filozofiei științei, în lucrare se elaborează o teorie a mecanismului dezvoltării economiei politice ca știință. Este, după cunoștința noastră, prima încercare de acest fel nu numai din literatura economică românească ci, în general din literatura economică marxistă, și împoțtanța acestui fapt cu greu ar putea fi supraapreciată. Valoarea metodologică operațională a contribuției impun, credem, schițarea principalelor ei coordonate.

La baza acestei teorii (care în lucrare este formulată numai ca teorie a restructurărilor) se află următoarele idei: procesul dezvoltării economiei politice este un proces de schimbări calitative; aceste schimbări se manifestă ca proces de restructurare a sistemului de cunoștințe; sursa schimbărilor rezidă în problemele (necesitățile) calitativ noi ale vieții economice, probleme ce se constituie în „factori restructuranți“; direcțiile și etapele dezvoltării de pînă în prezent a economiei politice sînt — istoric dar și logic (în virtutea independenței relației a cunoașterii) — o reflectare a direcțiilor și stadiilor parcurse de modurile de producție care au impus cunoașterea economică ca știință — capitalismul și socialismul; mecanismul trecerii de la un stadiu la altul (care este în esență mecanismul ciclului secular) a determinat structura mecanismului restructurărilor din economia politică.

Principalele componente ale acestui mecanism (aflate în raporturi de interdependență și interconstrucție) sînt identificate a fi: a) accelerarea progreselor științifice (acumularea cantitativă); b) starea de „subdezvoltare“ a economiei politice — manifestată în faptul că nu mai poate formula răspunsuri satisfăcătoare la numeroase probleme cardinale noi ale vieții economice, și constînd în: imprecizia (în raport cu noile cerințe) a instrumentelor de măsurare a fenomenelor și proceselor economice și sociale; „parcelarea“ sistemului categorial; perimarea unor cunoștințe și rămînerea în urmă ca urmare a unor restructurări calitative în realitatea economică; inegalitatea dezvoltării diferitelor științe economice particulare; c) criza economiei politice — constînd în faptul că, drept urmare a noilor cunoștințe și noilor probleme ce nu pot fi explicate pe baza reprezentărilor (teoriilor) existente, coerența internă a sistemului de cunoștințe se deteriorează în asemenea proporții, încît sînt puse sub un dramatic semn de întrebare multe din ideile fundamentale ce-i asigurau această coerență; d) saltul calitativ — constînd în restabilirea coerenței sistemului de cunoștințe prin relaborarea (sau „reordonarea“) sistemului categorial care înlînțuie organic noile cunoștințe și asigură o explicație satisfăcătoare noilor probleme.

Analiza istoriei economiei politice din ultimii 15 ani pe baza unei asemenea structurări a procesului dezvoltării sale și prin prisma concepției menționate asupra raporturilor dintre dimensiunile cognitivă și ideologică ale economiei politice, a asigurat profesorului Postolache un solid fundament concluziilor sale asupra cauzelor, conținutului, naturii și particularităților crizei actuale din economia politică burgheză și respectiv marxistă, asupra necesității, tot mai acut resimțită, de înscriere a economiei politice pe traiectoria unui nou salt, asupra condiționării obiective a acestui salt de către progresul economiei politice marxiste cu integrarea organică a tot ce a dat valoros știința contemporană.

Vasile PILAI

(Continuare în pag. 24)

ȘCOLI ● CURENTE ● ECONOMIȘTI

DEFINIREA neokeynesismului presupune evidențierea specificității acestei orientări din punct de vedere conceptual, al modalităților de tratare și al recomandărilor, respectiv strategiilor de politică economică care decurg din premisele adoptate. Aceste demersuri alcătuiesc, în fond, cele trei direcții în care cercetările neokeynesiste – realizând o reinterpretare și o nouă utilizare a instrumentelor metodologice – au continuat și lărgit schema teoretică și operațională keynesistă.

Dar această particularizare necesită, după opinia noastră, o dublă delimitare – prin raportarea abordării neokeynesiste nu numai la gândirea economică a lui Keynes dar și la diversele curente de orientare neoclasică din gândirea economică nemarxistă actuală. În pofida faptului că fiecare teorie se dezvoltă într-o măsură relativ autonomă, orice construcție teoretică nu poate face abstracție de alte explicații, de alte interpretări ale realității economice.

Deși departajarea propusă nu este ușoară și comportă anumite schematizări – unele postulate keynesiste nu au însemnat și nici nu puteau să reprezinte o ruptură radicală¹⁾ cu teze neoclasiche – adoptarea acestui tip de cercetare analitică a orientării neokeynesiste prezintă certe calități pe linia cunoașterii și înțelegerii de fond a unor fenomene și procese din economia, atât de bulversată astăzi, a țărilor capitaliste dezvoltate. Ea ne permite nu numai să depășim maniera de tratare relativ facilă a unor exegeți universitari, după care neokeynesismul a apărut ca o continuare a o simplă completare a lui Keynes care „a lăsat succesurilor săi grija de a ataca anumite chestiuni”²⁾. Dar și să evităm frecventa prezentare simplificatoare și ambiguă a keynesismului, respectiv a neokeynesismului, prin reducerea conținutului metodologic, teoretic, operațional, apologetic, al acestor doctrine doar la intervenția statului³⁾ deși nu în aceasta constă „originalitatea” lui Keynes și a autorilor neokeynesisti iar ca problematică economică, într-un fel sau altul, rolul statului este prezent în orice abordare teoretică occidentală postbelică. Din acest punct

Prima parte a articolului a apărut în numărul 12 al R.E.

NEOKEYNESISMUL
ÎN CONTEMPORANEITATEA
ECONOMICĂ (II)

de vedere este edificator însuși faptul că trăsătura de „economie mixtă” a societăților capitaliste dezvoltate – adică includerea statului în mecanismul funcțional drept agent economic și nu neapărat prin existența unei proprietăți de stat – a devenit un datum de fond al oricărei analize economice occidentale. A fost firesc să se întâmple așa, întrucât, intensificarea concentrării și centralizării capitalului, expansiunea monopolurilor, transnaționalizarea sferei de exploatare, lărgirea temporală și spațială a orizontului economic etc. nu puteau să nu se reflecte în modificarea schemei de funcționare a economiei din punctul de vedere al agenților, funcțiilor, și operațiunilor economice.

Aceste evoluții profunde și ireversibile s-au răsfrânt pe plan metodologic în tipul de analiză macroeconomică. Introdus frontal de către Keynes și dezvoltat ulterior, prin atribuirea – pentru administrația economică guvernamentală – a rolului de sprijin pentru acțiunile economice, o asemenea analiză este folosită în studiul relațiilor dintre procesele, agregatele economiei naționale de către toți economiștii occidentali, indiferent de orientările conceptuale diferite, keynesiști sau nekeynesiști și chiar neoclasiche. Prin urmare deosebiri între cele două mari orientări, keynesismul și neokeynesismul trebuie căutate în postulatele, interpretările și mai ales în explicațiile, ipotezele de cauzalitate și dependență ce deșeușează pe ansamblu în problematici diferite, însoțite de subtilități metodologice și de tratare particulare.

Pe plan conceptual, cercetările neokeynesiste mai vechi sau mai recente se disting prin specificitatea abordării naturii și tipurilor dinamicii economice a capitalismului postbelic – adică a problemelor

echilibrului și dezechilibrului economice, a mecanismelor de ajustare și respectiv a factorilor de reglare a evoluției economice. De aici și specificul analizei și concluziilor din teoria respectivă a producției, ocupației și a repartizării veniturilor, din teoria conceperii și evaluării capitalului, ratei profitului și a formării valorii și prețurilor; de aici specificul neokeynesist de fundamentare a acțiunilor, măsurilor din domeniul fiscal-bugetar, al comerțului exterior și al cursurilor de schimb.

Preluând unele postulate keynesiste – sintetizate în tripla afirmație: echilibrul economic este indoielnic, nu se poate asigura prin mecanismele clasice ale pieței, se stabilește ca efect al anumitor funcții comportamentale la un nivel de subocupare al forței de muncă care cere intervenția statului – și conștienți de invalidarea prin fapte a tezei neoclasiche care excludea posibilitatea apariției crizelor de supraproducție, autorii neokeynesisti neagă existența unei tendințe spontane spre echilibru cu o folosire optimă a resurselor sistemului economic capitalist. Dar situându-se teoretic pe aceeași poziție cu Keynes – cercetarea sistemului economic de piață din punctul de vedere al posibilității de autoreglare – acești economiști nu doar preiau ci generalizează pesimismul keynesian, ridicând la rangul de premisă fundamentală caracterul problematic al evoluției economice echilibrate și al asigurării folosirii depline a resurselor – mai ales a celor de muncă.

Analiza dinamicii economice a lui R.F. Harrod din care se degajă ideea că este aproape imposibil ca economia să se găsească în situație de creștere echilibrată cu o ocupație deplină a forței de muncă – sintetizată în concluzia că nici o teorie nu poate fi completă dacă nealievează cauzele fundamentale ale instabilității⁴⁾ – reprezintă o dovadă a acestei concepții generale neokeynesiste.

Fără a fi într-un tot de acord cu Andre Pietre⁵⁾ în sensul că epigonii lui Keynes s-ar remarcă prin „îndrăzneala” explicațiilor, „temeritatea” aplicațiilor și „prelungirea” lor, trebuie să arătăm că această viziune pesimistă se concretizează într-o încercare de conceptualizare a trăsăturilor de funcționare a economiei țărilor capita-

FIȘE

● Cea mai recentă apariție în seria „Idei contemporane” a EDITURII POLITICE reunește, sub

titlul „Noua revoluție agrară în România”, comunicările prezentate în cadrul unei sesiuni științifice ce s-a desfășurat la mijlocul anului trecut sub egida unor prestigioase instituții științifice – Academia R.S.R., Academia de științe agricole și silvice, Academia de științe sociale și politice, Academia „Ștefan Gheorghiu”. Ceea ce se impune de la primul contact cu volumul este paleta largă a temelor și modalităților de abordare a problematicii noii revoluții agrare. Lucru firesc dacă se are în vedere caracterul complex al subiectului supus dezbaterii, subiect ce solicită o contribuție originală deopotrivă în plan teoretic și în planul activității practice. În această optică, alături de studii în care sunt conturate unele repere ale defi-

nirii conceptului de „nouă revoluție agrară”, în care sunt analizate proporțiile optime între cele două domenii fundamentale ale economiei – industria și agricultura, în care sunt schițate unele conexiuni între revoluția de tip industrial și cea din agricultură, își află un loc justificat studii cu un caracter mai specializat. Avem în vedere materialele care tratează rolul chimiei în înfăptuirea noii revoluții agrare, contribuția biologiei, a științei pedagogice etc. Ceea ce imprimă însă o trăsătură caracteristică volumului este efortul general pentru o abordare cât mai largă, cuprinzătoare, interdisciplinară a problemelor dezvoltării agriculturii. În acest spațiu de confruntare creatoare pe tărîmul ideilor, își află un loc fertil de o mare soluții originale privind valorificarea eficientă a tuturor produselor agricole, tratarea, în

manieră complexă, a subsistemului agriculturii, integrarea variabilelor sociale și psihoculturale între factorii apti să conducă la înfăptuirea noii revoluții agrare.

Repartizarea investițiilor

● În condițiile trecerii economiei U.R.S.S. pe calea dezvoltării intensive, se impune o reîngădire a raporturilor ce iau naștere între componentele dezvoltării economice și investiții, subliniază N. Barișnikov și G. Gaiahov în articolul „Kapitalnoe stroitelstvo reșaiușcii ucioastok soțialisticeskovo vosproizvodstva” (Construcțiile capitale, sector decisiv al reproducerii socialiste), publicat în nr. 3/1982 al revistei „PLANOVOE HOZEAISTVO”. Astfel, este cunoscut că investițiile care

liste dezvoltate și de clarificare – cel puțin pe plan empiric – asupra aspectelor ce țin de mutațiile posibile și probabile ale evoluției condițiilor de valorificare ale capitalului contemporan. Inclinația aceasta a apropierii de realități, în scopul elaborării unor metode, modele, teorii mai eficiente sistemului capitalist, este caracteristică fiecărui autor neokeynesian. N. Kaldor¹⁾, referindu-se la dogma echilibrului și mecanismului automat de autoreglare, afirmă că „sterilitatea intelectuală generată de metodele științei economice neoclasică” rezidă tocmai în aprecierile asupra realității „deduse din ipoteze apriori” cum ar fi cea „a maximizării profitului combinată cu o concurență perfectă și universală”.

La rindul său Joan Robinson²⁾ relevă caracterul pur abstract al teoriei neoclasică ai cărei promotori fiind „departe de problemele economice ale lumii reale” nu au înțeles esențialul din teoria lui Keynes; „spargerea gogoasei echilibrului” și „studiul vieții așa cum se derulează în timp” cu marcarea „diferenței dintre ieri și mine, trecutul fiind irevocabil și viitorul nesigur”.

Ca și Keynes, neokeynesiștii analizează funcționarea sistemului economic în ansamblu, pe baza relațiilor cauzale: cerele – ofertă, investiții – economisire, venit ocupație, ofertă de muncă – salariul nominal, cererea de lichiditate – stocul de monedă – rata dobânzii, etc. În aceiași termeni își pun și problema mai multor echilibre posibile la diverse nivele de folosire a resurselor (chiar și prin subocuparea forței de muncă) a obținerii echilibrului global prin disocierea dar și rearticularea echilibrelor de pe cele trei piețe (a produselor, a muncii și a monedei); în acest cadru doctrinarii neokeynesiști își centrează analiza asupra determinării venitului național, asupra anticipării cererii care suscită producția, a influenței relației investiții-economisire prin mecanismul veniturilor și activarea funcției reglatoare a monedei.

Extinzând în timp analiza macroeconomică keynesistă tradițională, economiștii neokeynesiști au dezvoltat statica economică a lui Keynes pe linia contestării dogmei neoclasică a echilibrului și a mecanismelor de reglare automată, punând baze-

le unor concepții dinamice asupra echilibrului, construind ceea ce se denuște „sisteme dinamice keynesiste”³⁾. În acest cadru autorii de orientare neokeynesiană au elaborat modele matematice sau literare ale creșterii și ale aspectelor asociate acesteia; pornind de la anumite forme ale existenței, apariției sau mișcării realității economice ei au completat problematica evoluției economiilor naționale cu aspecte noi, au introdus în modelul simplu keynesist o serie de elemente dinamice cum ar fi: creșterea demografică, acumularea și formarea de capital, progresul tehnic, ameliorarea cunoștințelor, rata profitului, desfășurarea ciclică a operațiunilor economice etc. Asemenea cercetări neokeynesiste contrastează cu lucrările teoreticienilor neoclasiци; preocupați de „utilizarea eficientă a resurselor rare și cu folosințe alternative” aceștia vor să demonstreze, ca răspuns la opiniile de orientare keynesistă, posibilitatea ca procesul creșterii să se deruleze în echilibrul deplinei ocupații. Ei atribuie astfel un rol central teoriei productivității marginale, prin ipotezele cruciale de funcționare eficientă a sistemului de concurență a economiei capitaliste, în condițiile unei perfecte flexibilități a prețurilor pe toate piețele și a completei substituibilități a factorilor de producție.

Reinnoirea dinamică suscitată prin modelele creșterii de sorginte neokeynesiană pornește de la negarea ab initio a capacității și efectelor de echilibru ale mecanismului microeconomic; de la înlocuirea noțiunii de mecanism automat cu cea a funcțiilor comportamentale (de investiții, economisire, consum, lichiditate) care, depinzând de obiceiuri, inclinații psihosociologice, se manifestă independent, la nivel macro. În acest fel se introduce pe întreg perimetrul acțiunilor economice nu numai optica ci și mecanismul veniturilor; în accepția respectivă echilibrul general rezultă din trei categorii de decizii (ale întreprinzătorilor, consumatorilor și a celor ce economisesc) care printr-un sistem de interpenetrări continue depind de mărimea și structura venitului global, net și a veniturilor distribuite. N. Kaldor⁴⁾ rezumă aceste postulate în felul următor: „contrar a ceea ce ne învață teoria neoclasică, le-

gea piețelor nu acționează, oferta nu este în mod necesar egală cu cererea, economisirea nu este neapărat și integral investită, comportamentele de investiții și nu cele față de economii sint fundamentale”.

În contrast cu abordarea neoclasică, pentru neokeynesiști creșterea nu este, deci, în mod necesar echilibrată ci dezechilibrată. Adică piețele nu sint prin ipoteză în echilibru, în vederea unei creșteri echilibrate trebuind să se acționeze pentru a se obține o mărime proporțională – cu aceeași rată constantă – a tuturor variabilelor globale. Pe acest front de investigație se înscriu modelele și studiile neokeynesiste în care se prezintă condiții ale creșterii echilibrate sau ale echilibrului dinamic (E. Domar), se discută situațiile de echilibru, stabilitate și dezechilibru, sugerându-se o tipologie a dezechilibrelor (R. Harrod, R.F. Kahn, D.W. Jorgenson), se analizează funcțiile repartiției în stabilirea echilibrului macroeconomic, în determinarea nivelului și evoluției produsului, venitului național și a ocupației (N. Kaldor, J. Robinson, L. Pasinetti), se introduce efectul progresului tehnic (N. Kaldor, J.A. Mirrless, J. Robinson), a sistemului monetar (F.H. Kahn și R. Matthews), a celui fiscal-bugetar (Lerner) și explicații ale creșterii ciclice Philips, Bergstrom) ș.a.

dr. Sorica SAVA

¹⁾ Jesus Ibarrola „Ordre et conceptualisation dans la Général Theory”, Revue économique, novembre 1973.

²⁾ Jacques Lecallou „Analyse économique et répartition du revenu national” Editions Cujas, Paris, 1966, p. 47.

³⁾ De această optică nu se îndepărtează prea mult nici unele din manualele sau lucrările noastre.

⁴⁾ R. F. Harrod „Towards a Dynamic Economics”, MacMillan, London 1948, p. 39.

⁵⁾ Andre Piettre „Pensée économique et théories contemporaines”, Dalloz, Paris 1979, p. 323.

⁶⁾ N. Kaldor „Marginal productivity and the macro-economic theories of distribution”, Review of Economic Studies, vol. 33 1966, p. 310.

⁷⁾ Joan Robinson „Pourquoi des économistes”, Preuve IV trim. 1972.

⁸⁾ J. M. Keynes „Teoria generală a folosirii mijnii de lucru, a dobânzii și a banilor” Editura științifică, București, 1979, p. 380.

⁹⁾ N. Kaldor op. cit. in loc, cit.

au drept destinație mărirea capacității productive constituie o cale importantă de sporire a volumului producției, un mijloc de modelare a structurii economiei. În același timp, însă, arată autorii, subevaluarea în acest cadru a influențelor generate de cerințele pieței, de acțiunea legii valorii – în planificarea investițiilor poate duce la diminuarea eficienței finale prevăzute. Numai o temeinică cunoaștere a mecanismului și exigențelor de acțiune a legilor economice obiective, a legii valorii, subliniază autorii, asigură stabilirea în mod corect a priorităților de repartizare a investițiilor destinate dezvoltării diferitelor ramuri și regiuni economice din țară. Pe această bază se pot determina în mod just proporțiile corespunzătoare la nivelul economiei naționale, între ramuri ale industriei precum și în cadrul lor.

Manifestare științifică

● La Cluj-Napoca, sub egida unor foruri locale, s-a desfășurat recent manifestarea științifică având ca temă „Știința modernă și energia”. În forme variate – expuneri, dezbateri etc. – organizatorii și-au propus abordarea unei problematice economice de mare importanță și anume promovarea, la scară industrială, a noilor tehnologii caracterizate prin consumuri energetice mai scăzute, în scopul economisirii energiei sub orice formă. Bucurându-se de participarea unui mare număr de specialiști, cadre de conducere, cercetători și cadre didactice, simpozionul, aflat la cea de a III-a ediție, a îmbogățit paleta acțiunilor urmărind economisirea severă a energiei, creșterea gradului de utilizare a surselor neconvenționale de energie.

Florin STĂNCULESCU DINAMICA SISTEMELOR MARI

● Cercetările privind sistemele mari – elaborate metodologic caracterizate prin existența a mai multe subsisteme interconectate, în care se desfășoară multiple procese de intercondiționare – au fost stimulate atât de necesitatea cunoașterii mai profunde a sistemelor naturale cit și de cerințele utilizării eficiente a tehnologiilor moderne. În această arie de preocupări, lucrarea „Dinamica sistemelor mari”, tipărită recent la EDITURA ACADEMIEI sub semnătura

FIȘE

lui Florin Stănculescu, își propune să adincească unele aspecte ale aplicării acestor teorii în analiza sistemelor economice, sociale, ecologice. În carte se dezvoltă un ansamblu de metode și tehnici de analiză, simulare și optimizare a sistemelor mari bazate pe descompunerea sistemelor în subsisteme interconectate, cu explicarea interacțiunilor între subsisteme și coordonarea acestora. Lucrarea, prin obiectivele pe care și le propune, se adresează proiectanților, cadrelor didactice și specialiștilor din diverse domenii de activitate: automatică, informatică, industrie, ecologie, economie, sociologie ș.a.

Restructurări în economia politică

(Urmare din pag. 21)

Pentru determinarea conținutului acestui salt în cazul economiei politice a capitalismului, autorul analizează, în cea de a doua secțiune a cărții, principalele probleme noi ale economiei capitaliste, cu funcții restructurante pentru economia politică (problemele noi ale economiei socialiste și economiei mondiale urmînd a fi tratate în lucrări ulterioare). În vederea stabilirii acestor probleme și a sensului acțiunii lor, se analizează mecanismul dinamicii stadiale a modurilor de producție, mecanism identificat în mecanismul ciclului secular.

Nu ne putem opri aici asupra acestor probleme și nici asupra importanțelor contribuții de ordin istoriografic și analitic ale prof. Postolache în cercetarea și fundamentarea tezei ciclului secular, cu toate că și acest lucru trebuie evidențiat în condițiile în care în literatura economică este încă considerată o teză apologetică burgheză. Ceea ce se cere în mod deosebit subliniat este ideea intimei legături dintre fazele ciclului secular și stadiile evoluției modului de producție capitalist — idee originală, enunțată cu peste un deceniu în urmă, formulată pe larg în lucrarea din 1975 a aceluiași autor „Capitalismul monopolist de stat” și dezvoltată și aplicată în prezenta carte la analiza economiei capitaliste din ultimul deceniu.

Acastă teză, pe baza căreia prof. Postolache a conceput o periodizare originală a stadiilor modului de producție capitalist și fazelor acestuia — prezentată pe larg în 1975 — are, credem, o valoare teoretico-metodologică fundamentală, ale cărei valențe explicative și constructive vor fi, cu siguranță, mult mai larg valorificate. Ea reprezintă unul din principalii piloni de susținere (directă și indirectă) — chiar dacă nu întotdeauna este invocată — a unora dintre cele mai importante teze-concluzii ale prof. Postolache, rezultate din analiza calitativă (pe care o facilitează) a capitalismului contemporan. Am menționat, astfel, definirea actualului stadiu al modului de producție capitalist ca reprezentînd un stadiu nou (deosebit

de cel analizat de Lenin), stadiul monopolist-statal, teză căreia prof. Postolache i-a dat o solidă argumentare științifică, ca și teza nonidentității dintre definirea și periodizarea crizei modului de producție capitalist (ale cărei faze sînt legate, în ultimă instanță, de mișcarea „seculară” a reproducției sociale) și conținutul și periodizarea crizei sistemului capitalist ca formațiune socială. Construită pe această ultimă teză și pe caracterizarea actualiei faze a capitalismului monopolist de stat ca fază descendentă, respingerea de către prof. Postolache a tezei potrivit căreia statele capitaliste dezvoltate nu ar mai putea rezolva problema creșterii economice, capătă o solidă fundamentare științifică. În fine, pe baza determinării conținutului actualiei faze a capitalismului monopolist de stat și a delimitării dintre dinamica modului de producție capitalist și cea a sistemului capitalist, profesorul Postolache formulează teza originală despre un posibil nou stadiu al modului de producție capitalist, schișîndu-i principalele probabile trăsături.

Aceste concluzii, departe de a fi expresia unor simple speculații scolastice, au o nemijlocită și deosebită importanță metodologică și practico-politică. Problemele pe care le vizează sînt cardinale pentru descifrarea tendințelor din economiile diferitelor țări, a posibilităților lor evoluții politice, a posibilităților și căilor trecerii la socialism a noi popoare (abordate în paragraful final al cărții).

Un interes aparte prezintă capitolul de introducere al lucrării prof. Postolache, în care se prezintă o sinteză a contribuțiilor majore ale partidului nostru, în frunte cu secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și a economiștilor români, la dezvoltarea științei economice.

Bazată pe o bogată și relevantă literatură de specialitate, pătrunsă de un profund și autentic spirit partinic — care în concepția materializată în creația științifică a profesorului Postolache se identifică cu spiritul științific — lucrarea de față demonstrează vocația autorului ei pentru construcțiile ideatice de largă respirație, de fin mînuitor al raționamentului logic și subtil analist, capacitatea sa de sinteză, de a surprinde esențialul și a-l formula sintetic și clar. Este o lucrare al cărui dens și original conținut nu se lasă surprins în numai câteva pagini. Ea se cere citită.

Un model de analiză

(Urmare din pag. 15)

primat în tone—kilometri. În cazul în care 1 000 de muncitori ($M=1\ 000$) utilizează un volum de fonduri fixe de $F=200$ milioane lei, produsul lor : $MF=200$ miliarde lei — oameni, ar putea fi interpretat ca volum de fonduri fixe cu care acționează un muncitor sau ca număr de muncitori ce corespunde la 1 leu fonduri fixe. Evident, interpretarea indicatorului MF prin reducere la extrem (la unitate) conduce la o anumită abstracție, dar ea exprimă îmbinarea unui volum de forță de muncă M și a unui volum de fonduri fixe F într-o combinație dată MF .

Admițînd un asemenea indicator al potențialului de producție extensiv, se poate deduce un indicator intensiv de eficiență economică complexă a utilizării lui sub forma :

$$\epsilon = P/MF \quad (5)$$

ceea ce exprimă producția pe unitatea produsului MF.

Acest indicator poate fi interpretat în termenii uzuali ai practicii acceptînd următoarele căi echivalente de dezvoltare a formulei (5) ;

$$\epsilon = P/MF = (P/M) : F = W : F \quad (6)$$

sau

$$\epsilon = P/MF = (P/F) : M = e : M \quad (7)$$

sau — și mai clar — sub formă de indici dinamici :

$$i_\epsilon = \frac{\epsilon_1}{\epsilon_0} = \frac{P_1}{M_1 F_1} : \frac{P_0}{M_0 F_0} = \frac{P_1}{P_0} : \frac{(M_1 F_1)}{(M_0 F_0)} = i_p : i_M i_F \quad (8)$$

Deci, pentru a obține o creștere a eficienței utilizării factorilor intensivi este necesar ca producția să crească într-un ritm mai mare decît produsul dintre indicii de creștere a forței de muncă și fondurilor fixe ($i_p > i_M \cdot i_F$).

De aici, pe prima cale de dezvoltare a relației se obține sistemul :

$$i_\epsilon = \left(\frac{P_1}{M_1} : \frac{P_0}{M_0} \right) : \frac{F_1}{F_0} = \frac{W_1}{W_0} : \frac{F_1}{F_0} = i_W : i_F \quad (9)$$

adică procentul de creștere a productivității muncii (i_W) ce revine la un procent de creștere a fondurilor fixe (i_F), iar pe cea de a doua cale :

$$i_\epsilon = \left(\frac{P_1}{F_1} : \frac{P_0}{F_0} \right) : \frac{M_1}{M_0} = \frac{e_1}{e_0} : \frac{M_1}{M_0} = i_e : i_M \quad (10)$$

adică procentul de creștere a eficienței fondurilor fixe (i_e) la un procent de creștere a forței de muncă (i_M).

Pentru a spori eficiența complexă este deci necesar ca productivitatea muncii să crească mai rapid decît volumul fondurilor fixe utilizate ($i_W > i_F$) sau, în mod echivalent, ca dinamica eficienței utilizării fondurilor fixe să devanseze dinamica forței de muncă

$$(i_e > i_M)$$

Valoarea cognitivă și calitatea operațională a indicatorului propus și a metodei de analiză bazate pe el sînt concludente. Se observă că, deși indicatorul este conceput ca un indicator sintetic și complex, totuși, în procesul descifrării

conținutului său economic, apar două planuri de analiză și de interpretare, alternative și paralele, ce nu se intersectează și ce nu se pot aduce în același plan de reprezentare. În acest sens, și această soluție este construită din aceleași elemente ca soluțiile (2) — care în formă dinamică sînt

$$i_p = i_M \cdot i_W = i_F \cdot i_e \quad \text{respectiv (3)}$$

și (4) — care sub formă de indici sînt

$$i_p = i_M \cdot i_e \cdot i_F = i_F \cdot i_W \cdot i_M \quad \text{Diferă însă}$$

structura prin care se îmbină factorii respectivi și, ca urmare, și conținutul informațional al noului model ; el exprimă ritmul de creștere a eficienței utilizării unui factor extensiv raportat la indicele celui alt factor extensiv.

În etapa creșterii economice extensive — caracterizată prin amplificarea volumului factorilor extensivi angrenați — dinamica producției rămîne, de regulă, în urma dinamicii potențialului productiv compus (cuantificat cu produsul MF), adică $i_p < i_M \cdot i_F$. În schimb,

în etapa calitativ superioară a creșterii intensive, sensul inegalității se schimbă în $i_p > i_M \cdot i_F$. În industria ro-

mânească, în perioada 1976—1979, indicii eficienței complexe i_ϵ a luat deja valori apropiate de 1, și anume 0,97 (în 1976), 0,99 (în 1977), 0,96 (în 1978) și 0,95 (în 1979), ceea ce crează condiții reale pentru a trece la etapa dezvoltării intensive, a eficienței superioare de utilizare a forțelor de producție, transpunînd în viață obiectivul stabilit de Congresul al XII-lea al partidului.

Sistemul socialist de retribuire a muncii

CONTINUĂM publicarea consultațiilor în sprijinul candidaților la concursul de admitere în învățământul economic superior. Din dorința de a spori eficiența acestor consultații, elaborate de cadre didactice de specialitate din învățământul liceal și superior, sub egida Direcției Științe sociale, din Ministerul Educației și Învățământului, acestea nu se vor mai referi la întreaga temă prevăzută în programă, ci vor aprofunda aspectele mai dificile ale temei respective.

Potrivit prevederilor programei de economie politică pentru concursul de admitere în învățământul superior, în anul 1982, tema „Retribuirea după muncă” cuprinde 4 puncte: 1. „Repartiția după muncă — lege economică a socialismului”; 2. „Stimularea și răspunderea materială”; 3. „Sistemul socialist de retribuire a muncii”; 4. „Retribuția muncii în C.A.P.”. Toate aceste puncte sînt obligatorii pentru cei care se pregătesc

în vederea participării la concursul de admitere din anul 1982. Consultația de față se referă la punctul 3.

Subliniem că, pentru anul 1982, documentele oficiale în vederea pregătirii concursului de admitere sînt: programa de economie politică (publicată în broșura: „Admiterea în învățământul superior”) și manualul de economie politică (coordonator prof. dr. Fl. Burtan), ediția 1980.

ÎN SOCIALISM producătorii sînt în același timp proprietari ai mijloacelor de producție, precum și beneficiari ai întregului produs obținut. Proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție generează necesitatea repartitiei fondului de consum individual în raport cu cantitatea, calitatea și importanța socială a muncii depusă în folosul societății. Cu alte cuvinte, partea din venitul național destinată consumului individual care revine fiecărui om al muncii trebuie să fie proporțională cu cantitatea, calitatea și importanța socială a muncii depuse în folosul societății. Aceasta este cerința esențială a legii repartitiei după muncă care se concretizează în principiul „de la fiecare după capacitatea sa, fiecăruia în raport cu munca depusă”.

Noțiunea de retribuție exprimă partea din venitul național destinată consumului individual care revine fiecărui om al muncii în raport cu munca depusă de el și constituie principala formă a veniturilor bănești ale producătorilor socialiști; retribuția mijlocește trecerea în proprietatea personală a bunurilor de consum individual, adică însușirea efectivă — sub forma bunurilor materiale și a serviciilor — a părții ce li se cuvine producătorilor din venitul național creat.

I. Retribuția nominală și retribuția reală

EXISTENȚA producției de mărfuri face ca retribuția să îmbrace două forme: retribuția nominală și retribuția reală.

Retribuția nominală este suma de bani pe care o primește fiecare om al muncii în raport cu cantitatea, calitatea și importanța socială a muncii depuse.

Retribuția reală reprezintă cantitatea de bunuri materiale și volumul serviciilor ce pot fi obținute în schimbul retribuției nominale. Prin urmare, mărimea absolută a retribuției reale depinde, pe de o parte, de nivelul retribuției nominale nete cu care se află într-un raport direct proporțional, și, pe de altă parte, de nivelul prețurilor și tarifelor, cu care se află în raport invers proporțional.

În fiecare etapă nivelul retribuției reale depinde direct de nivelul venitului național și de repartizarea lui pentru fondul de acumulare și fondul de consum, precum și de munca depusă de fiecare. Dependența retribuției de nivelul venitului național, pe de o parte, și de cantitatea, calitatea și importanța socială a muncii fiecăruia, pe de altă parte, face ca retribuția să joace un rol foarte important în rîndul instrumentelor mecanismului economic cu ajutorul cărora se realizează în practica economică imbinarea armonioasă a intereselor individuale cu cele sociale, cointeresarea materială a oamenilor muncii în participarea la munca socială, pe măsura capacităților lor, dezvoltarea multilaterală a personalității umane și, în același timp, pregătirea condițiilor de trecere treptată la societatea comunistă.

Avînd în vedere locul important pe care îl ocupă retribuția în sistemul stimulenților economici folosiți în scopul creșterii volumului și eficienței muncii sociale, apare necesară existența unui sistem de instrumente și metode cu ajutorul cărora să se determine mărimea retribuției individuale, dinamica acesteia în funcție de aportul la dezvoltarea producției și să se asigure aplicarea criteriilor unice de diferențiere în remunerarea muncii, astfel încît principiul „venituri egale la muncă egală” să fie respectat atît la nivelul economiei naționale, cît și al ramurilor și unităților economice. Totalitatea acestor instrumente, a formelor și metodelor folosite pentru stabilirea raportului necesar

între munca prestată și retribuția cuvenită constituie **sistemul socialist de retribuire**. În strînsă legătură cu acesta funcționează **sistemul de normare a muncii**, care pe lîngă anumite funcții legate de organizarea științifică a muncii și de asigurare a repartizării proporționale a muncii pe diverse sfere de necesități îndeplinește și funcția de măsurare a muncii, funcție ce mijlocește acțiunea de apreciere a aportului în muncă al fiecărui om al muncii.

Sistemul socialist de retribuire folosit în prezent în unitățile socialiste de stat din țara noastră are următoarele componente: a) **formele de retribuire**, b) **sistemul tarifar**, c) **sistemul premial**, d) **sistemul de participare a oamenilor muncii la beneficii** și e) **sistemul de sporuri**. Fiecare componentă a acestui sistem îndeplinește anumite funcții în procesul complex de apreciere a muncii depuse de fiecare persoană în raport cu cantitatea, calitatea și importanța socială a muncii.

II. Formele de retribuire

FORMELE DE RETRIBUIRE desemnează modalitățile concrete de remunerare a oamenilor muncii în diferite sectoare de activitate. Varietatea formelor de retribuire este determinată, pe de o parte, de modalitățile concrete ale măsurării (evaluării) muncii depuse — în unități de timp (oră, zi, lună), sau rezultate măsurabile (bucăți, lucrări, operații etc.) și, pe de altă parte, de diversitatea proceselor tehnologice și a problemelor ce se pun în legătură cu realizarea indicatorilor tehnico-economici la nivelul fiecărei unități economice.

Formele fundamentale de retribuire sînt: **retribuirea pe unitatea de timp** (sau în regie) și **retribuirea în acord** (sau cu bucata). Se mai folosesc și forme mixte prin imbinarea unor elemente ale retribuiri în regie cu cele ale retribuiri în acord și o formă de retribuire pe bază de tarife sau cote procentuale.

Retribuirea pe unitatea de timp (în regie), se folosește în ramurile și locurile de muncă unde volumul producției nu poate fi influențat direct de către lucrători și pentru personalul din sfera neproductivă. Specific acestei forme de retribuire este faptul că primirea retribuției este condiționată de îndeplinirea sarcinilor de serviciu prevăzute în regulamente, normative etc.

Retribuirea în acord (cu bucata) constă în remunerarea muncii în funcție de cantitatea de produse sau numărul de operații executate. În acest caz mărimea retribuției cuvenite unui lucrător pe o unitate de timp se calculează prin înmulțirea produselor sau lucrărilor efectuate cu tariful respectiv (retribuția cuvenită pentru un produs sau o lucrare). Această formă de retribuire se aplică în toate locurile de muncă unde volumul producției poate fi influențat de către lucrătorii din sectoarele respective. În funcție de modul de tarificare a rezultatelor muncii, acordul poate fi direct sau progresiv.

Acordul direct presupune existența unui tarif constant pentru rezultatele obținute. Ca urmare, mărimea retribuției într-o unitate de timp este direct proporțională cu rezultatele obținute (numărul produselor, operațiilor sau al lucrărilor executate).

Acordul progresiv presupune o tarificare diferită a lucrărilor, și anume: de regulă, pentru sarcinile prevăzute în norma zilnică de lucru tariful este constant, iar pentru lucrările care depășesc sarcinile normate se aplică un tarif majorat. Atît acordul direct, cît și cel progresiv, poate fi individual, atunci cînd aprecierea rezultatelor se poate face pentru fiecare lucrător, sau colectiv (echipă, formație de lucru etc.), atunci cînd rezul-

În sprijinul candidaților la concursul de admitere în învățământul economic superior

atele retribuite aparțin colectivului respectiv. În acest din urmă caz retribuția ce revine fiecărui participant se stabilește în raport cu timpul lucrat și cu nivelul de calificare.

Acordul global este o formă particulară a acordului colectiv care se folosește pe baza unui contract angajament între unitatea economică și o formație de lucru din subordinea sa. În contract se prevăd lucrările ce trebuie executate, condițiile de execuție și sumele convenite drept retribuție lucrătorilor sub-unității, participanți la contract care s-au angajat să lucreze în acord global. Introducerea acordului global presupune: a) determinarea pe baze de norme fundamentate a volumului de muncă necesar pentru executarea lucrării prevăzute în contract și tarifarea acesteia; b) determinarea volumului cheituielilor materiale necesare pentru o unitate de produs sau la 1 000 de lei producție marfă; c) precizarea răspunderii părților contractuale. Suma totală a retribuției convenită formației se repartizează fiecărui membru al formației de lucru în raport cu retribuția tarifară de încadrare și cu timpul efectiv lucrat. Această formă de retribuție s-a dovedit a fi un puternic factor de sporire a cointeresării materiale, a veniturilor lucrătorilor și, totodată, de creștere a productivității muncii, de îmbunătățire a rezultatelor obținute în activitatea productivă. De aceea ea se aplică în forme adaptate în cele mai diferite sec-toare ale economiei naționale.

Acordul indirect este o formă de retribuție în acord a personalului care deservește pe membrii unor colective retribuți în acord; mărimea retribuției personalului retribuit în acord indirect este proporțional cu nivelul mediu de realizare a normelor de către muncitorii de bază.

Retribuirea pe bază de tarife sau cote procentuale este o formă asemănătoare acordului direct și se aplică în acele activități unde munca nu poate fi normată (achiziții, desfacerea mărfurilor și prestărilor de servicii). În acest caz retribuția se constituie dintr-o parte fixă, de cel mult 50 la sută din retribuția tarifară de încadrare, și dintr-o parte variabilă, diferențiată în funcție de tipul unității, volumul și structura desfacerilor, beneficiul planificat etc.

Sistemul tarifar constituie un alt element important al sistemului de retribuție care servește la stabilirea nivelului retribuției în funcție de calificare și importanța socială a muncii. Sistemul tarifar cuprinde următoarele elemente: a) rețele tarifare sau listele de funcții pentru personalul muncitor și operativ, și nomenclatorul de funcții pentru celelalte categorii de personal; b) retribuția de bază și c) indicatoarele tarifare de calificare, pentru muncitori calificați și lista de lucrări necalificate pentru muncitorii necalificați.

Rețele tarifare cuprind numărul de categorii de calificare (6—8) și retribuția tarifară pentru fiecare categorie de calificare stabilită pe trei nivele; bază, treapta I și treapta a II-a. Cu ajutorul diferențierilor stabilite prin rețeaua tarifară se realizează încadrarea și, respectiv, retribuția muncii în funcție de calificare, cunoștințele și experiența necesară executării lucrărilor aferente fiecărei categorii. Rețelele tarifare sînt diferențiate, la rîndul lor, prin nivelul retribuției de bază a primei categorii de calificare în funcție de importanța socială a ramurii, subramurii sau întreprinderii.

Pentru personalul tehnic productiv, de conducere și administrație retribuția tarifară se diferențiază pe clase și gradații (6—7 pentru fiecare clasă), pe baza nomenclatorului de funcții,

care cuprinde un număr de 44 de nivele pe întreaga economie națională. Prin corelarea rețelelor tarifare și a listelor de funcții pentru muncitorii calificați și personalul operativ cu nomenclatorul de funcții pentru celelalte categorii de personal se realizează o corelare a diferențierii în remunerarea muncii la scara întregii economii naționale în cadrul unui normativ social de diferențiere de 1—5,5 dintre retribuția tarifară minimă și cea maximă. Această diferențiere, care se va menține și în anii ce urmează, îndeplinește un rol important în realizarea principiului eticii și echității socialiste.

Retribuția tarifară constituie partea principală a retribuției totale și elementul determinant pentru diferențierea retribuției în funcție de calificare și importanța socială a muncii. De aceea se urmărește ca ponderea retribuției tarifară în totalul retribuției medii să reprezinte cca. 90 la sută.

Sistemul premial ca element al sistemului de retribuție este un instrument de stimulare materială a unor realizări de importanță deosebită în creșterea eficienței.

Sistemul de participare a oamenilor muncii la beneficii a fost introdus, ca urmare a trecerii la noul mecanism economic-financiar, a trecerii la autoconducere și autogestiunea economică financiară a unităților economice. În conformitatea cu reglementările legale se formează, la nivelul unităților economice pe seama beneficiului planificat și, mai ales, a celui obținut peste plan, un fond care se repartizează oamenilor muncii, anual, în funcție de contribuția adusă, de calificare și vechimea în unitatea respectivă. Acest fond se numește **fondul de participare a oamenilor muncii la beneficii**. Modalitatea în care legea prevede constituirea și repartizarea acestui fond orientează colectivele de oameni ai muncii spre îndeplinirea indicatorilor de cea mai mare importanță pentru economia națională și producția netă și producția fizică, economia de materii-prime și materiale, îndeplinirea și depășirea sarcinilor la export etc. Fondul de participare a oamenilor muncii se repartizează de către adunarea generală a oamenilor muncii, iar suma ce revine fiecărui participant se stabilește în raport cu retribuția tarifară la care se adaugă sporul de vechime și indemnizația de conducere.

Sistemul de sporuri. În cadrul acestui sistem, un loc principal îl ocupă sporul de vechime neîntrerupt în aceeași unitate prin care se urmărește creșterea stabilității personalului. Se mai acordă sporuri pentru condiții deosebite de lucru (mediu toxic, condiții grele de muncă, muncă de noapte ș.a.).

În anii construcției socialiste, ca urmare a sporirii avuției naționale au crescut veniturile tuturor categoriilor de oameni ai muncii. Astfel în perioada 1950—1980 retribuția medie nominală netă a crescut de 6,7 ori, iar retribuția reală de 4,2 ori. În anii cincinalului 1976—1980 s-au înregistrat cele mai substanțiale majorări ale veniturilor populației din întreaga perioadă a construcției socialiste din țara noastră.

Așa cum a subliniat recent, la Plenara C.C. al P.C.R., din 31 martie 1982, tovarășul Nicolae Ceaușescu, este necesar să fie aduse o serie de îmbunătățiri în privința cointeresării materiale. În acest sens s-a precizat că trebuie găsite forme corespunzătoare pentru generalizarea acordului în toate domeniile, astfel ca veniturile tuturor să fie legate de gradul de realizare a planului.

prof. dr. Nicolae BĂDILA
Institutul politehnic București

Direcții ale modernizării

(Urmare din pag. 12)

an, echivalentul unei radiații solare globale de 135-140 kcal/cm²/an; pe locul următor se plasează regiunile de cîmpie, urmînd în mod firesc, zona submontană și depresiunile unde durata strălucirii soarelui ajunge la circa 2 000 ore/an. Prin urmare, teritoriul țării noastre se bucură de un însemnat potențial solar care, chiar în cele mai nefavorabile condiții, poate aduce o însemnată contribuție energetică. Principalele domenii din producția agricolă în care energia solară poate fi utilizată cu bune rezultate sînt: prepararea apei calde tehnologice, uscarea cerealelor, acționarea pompelor de irigație, răcirea produselor agricole și fabricarea gheții.

Cea de a doua sursă energetică regenerabilă aproape complet neglijată în prezent, dar a cărei folosire poate aduce mari economii de energie fosilă, mai ales pentru desfășurarea proceselor de producție staționare, este energia eoliană. Potențialul eolian al țării noastre este considerat ca relativ ridicat, deși caracterizat printr-o mare neuniformitate atât teritorială cît și

temporală. Cel mai ridicat potențial eolian al țării se află în zona litoralului unde vîntul bate aproximativ 6 100—6 400 ore/an (65% din timp) cu o viteză de 5-7 m/sec. Energia eoliană ar putea deveni în zonele de cîmpie o însemnată sursă de energie ieftină, în completarea sau substituția celei convenționale, în special pentru alimentare cu apă și în ferme și pășuni, irigații și desecări, acționări de mașini staționare etc. La rîndul său s-a dovedit că biogazul este o sursă energetică ieftină, care poate acoperi în mare măsură necesitățile energetice ale complexelor zootehnice, iar odată cu perfecționarea soluțiilor tehnice există toate premisele pentru extinderea utilizării lui.

Am încercat în cele de mai sus să ne referim la câteva probleme pe care necesitatea reducerii consumului energetic le ridică în fața modernizării în continuare a bazei tehnice a agriculturii noastre, o componentă esențială a noii revoluții agrare. Desigur, aceasta este numai o latură a unui proces, care, așa cum spunea secretarul general al partidului, este deosebit de complex, urmărind să asigure un nou avînt agriculturii noastre socialiste, sporirea contribuției acestei ramuri de bază a economiei, considerată ca una din prioritățile acestui cincinal, la dezvoltarea economiei și creșterea bunăstării populației.

Agravarea restricțiilor și deteriorarea calității vieții muncitorilor imigranți

NOILE LEGI și reglementări cu privire la imigrație aplicate de țările capitaliste dezvoltate scot în evidență preocupările grave pe care accentuarea fără precedent a șomajului, în corelație cu existența unei mase de forță de muncă străină le pun în fața guvernelor.

În S.U.A., prin legea pusă în aplicare la 1 iulie 1968, se acordă prioritate la imigrație citorva categorii de persoane, îndeosebi celor care posedă o calificare înaltă. Această lege înlocuiește criteriul originii geografice — aplicat anterior prin sistemul de cote — cu cel al calificării. Prevederile acestei legi se extind și asupra efectivului de studenți străini, veniți la studii în S.U.A. Racolară acestora este facilitată prin acordarea cu mai mare ușurință și după o perioadă mai scurtă de timp (2 ani) a statutului de rezident permanent.

Legea intrată în vigoare în 1973 interzice în mod practic accesul în Regatul Unit al forței de muncă necalificate și, totodată, acordă imigranților un regim de muncitori temporari, concretizat în limitarea termenului de angajare și reînnoirea anuală a permisului de muncă, indicarea locului de muncă și consimțământul direcției pentru eventuala schimbare a acestuia, expulzarea forței de muncă străine — în caz de „forță majoră“.

În Elveția, mai ales din anii 1966—67 s-au luat măsuri energice de restrângere a imigrației. Restricția principală se referă la interzicerea acompanierii imigranților de către familiile lor — în această țară există 4 statute diferite pentru muncitorii străini. Muncitorii permanenți posedă autorizație de a locui mai mulți ani în Elveția și au posibilitatea de a-și reînnoi contractul de muncă anual. Abia după 10 ani de ședere în această țară imigranții respectivi pot fi echivalați cu elvețienii din punct de vedere al legislației muncii. Muncitorii temporari (2—3 ani) sînt supuși restricțiilor poliției ce se ocupă cu controlul străinilor. Muncitorii sezonieri dețin un contract de muncă și un permis de ședere ce nu depășește 9 luni. Navetiștii de frontieră sînt obligați să părăsească zilnic țara. În anii anteriori Consiliul Federal al Elveției a decis reducerea cu 10 la sută a numărului de lucrători străini în fiecare întreprindere, ceea ce a determinat expulzarea parțială a forței de muncă străine. În prezent, s-a trecut la plafonarea imigrației, prin stabilirea unor cote fixe pe fiecare canton.

În Suedia, după acordul din 1954 cu privire la constituirea pieței nordice a muncii, care prevede libera circulație a forței de muncă între țările nordice și care a contribuit la saturarea pieței muncii, mai ales cu finlandezi, legile din 1975 și 1976 prevăd interdicția imigrării mîinii de lucru provenind din țările nenordice și un strict control al imigrării rezidenților temporari, cum ar fi studenții străini.

În R.F. Germania, recrutarea și folosirea aflixului de muncitori străini care s-a produs în anii '60 au fost încredințate unei administrații centrali-

zate. Primele măsuri de diminuare a imigrării s-au luat în 1972 prin reducerea numărului de vize eliberate și ca urmare a creșterii taxei forfetare percepute întreprinzătorilor. Ca urmare a deteriorării situației economice și apreciindu-se că imigrația a atins probabil punctul critic, în noiembrie 1973 guvernul R.F.G. a decis interzicerea importului de forță de muncă din țările ce nu fac parte din Comunitatea Economică Europeană. De asemenea, s-au introdus o serie de restricții cu privire la imigrarea familială, descendenții și ascendenții muncitorului imigrant a-vînd acces în R.F.G. numai dacă acesta a lucrat în această țară cel puțin 3 ani și dacă deține o locuință adecvată pentru a-și primi familia.

La ora actuală sînt preconizate măsuri pentru accelerarea reducerii efectivului de imigranți prin repatrierea acestora. Se propune ca străinii rămași fără slujbă ce părăsesc R.F.G. în termen de 3 luni, luîndu-și și familia cu ei, să beneficieze de anumite indemnizații, care ar urma să se reducă la 20 la sută pentru fiecare lună de întîrziere în luarea deciziei de repatriere. Totodată, se recomandă ca sumele reținute pentru pensie să fie transferate instituției de asigurări sociale din țara de origine.

În Franța, s-a condiționat obținerea permisului de ședere de existența cărții de muncă. O decizie a Consiliului de Miniștri din iulie 1974 a hotărît întreruperea introducerii forței de muncă străine, cu unele mici excepții. Legea din 10 ianuarie 1980 suprimă imigrarea deghizată sub paravanul unei șederi turistice. Această lege precizează că permisul de ședere este acordat numai celor care dețin un permis de muncă. În acest context „Ministerul de interne poate da o hotărîre de expulzare a străinului, cînd acesta a rămas pe teritoriul la expirarea a 3 luni de la intrarea în Franța fără a fi titular al unui act de ședere eliberat legal“¹⁾

Începînd cu 1 iunie 1977 autoritățile franceze incurajează repatrierea imigranților din Franța oferînd imigranțului un ajutor de retur de 10 000 F. Acordarea acestui ajutor presupune respectarea a 3 condiții:²⁾ — imigranțul să aibă o situație clară, cu drept de ședere și cu o vechime de minimum 5 ani în Franța,

— să fie însoțit, la repatriere, de întreaga familie,

— să renunțe la dreptul de ședere și de muncă.

Din această incursiune făcută în legislațiile naționale cu privire la imigrația forței de muncă reiese că în general condițiile de viață ale imigranților se deteriorează. Aceștia sînt supuși unor multiple inechități și discriminări care determină și intensifică procesul de marginalizare.

Mijloc de sporire a profiturilor

SALARIILE imigranților, raportate la cele ale populației autohtone din țările Europei occidentale, sînt, de regu-

lă, mai mici cu 20—30 la sută, afectînd, îndeosebi, forța de muncă necalificată sau cu o calificare medie. Nivelul salariilor medii ale imigranților din S.U.A. față de salariile medii ale americanilor este de cîteva ori mai mic, nereprezentînd, uneori, nici măcar 1/4 din cîntumul acestora. Ca urmare a discriminărilor la care sînt supuși în unele țări muncitorii calificați imigranți, aceștia primesc salarii aproape pe jumătate din cît ar fi trebuit să obțină. Astfel, în Australia, recunoașterea calificării este confirmată după cinci ani de lucru în această țară. Pînă atunci ei sînt considerați muncitori necalificați și salarizați ca atare.

De multe ori, imigranții — îndeosebi cei „clandestini“ — sînt plătiți nu numai la un nivel inferior față de autohtoni, dar chiar sub minimul legal prevăzut în contractele colective, încheiate între sindicatele din țara respectivă și patronat.

Salariul relativ al muncitorilor imigranți variază între 1/4 și 1/3 din valoarea nou creată de aceștia, profitul obținut prin exploatarea forței de muncă străine fiind dublu și chiar triplu raportat la salariul oferit muncitorilor imigranți — se apreciază, că numai în ultimul deceniu, în Europa occidentală, prin folosirea forței de muncă importate, s-au obținut profituri suplimentare de peste 20 miliarde dolari.

Dacă avem în vedere numai folosirea forței de muncă străine calificate provenite din țările în curs de dezvoltare, potrivit unui raport întocmit de experți ai UNCTAD, în deceniul șapte, numai trei țări occidentale, care au absorbit 3/4 din hemoragia creierelor țărilor în curs de dezvoltare (S.U.A., Canada și Regatul Unit) au obținut — prin economisirea cheltuielilor necesare pregătirii personalului calificat imigrant și suportate de țările de emigrație — cîștiguri nete, de ordinul a 3,8 miliarde dolari, anual, care anihilează și, uneori, chiar depășesc ajutorul public pentru dezvoltare acordat țărilor lumii a treia³⁾. În acest context, racolară de către țările capitaliste dezvoltate a cadrelor de specialiști, din țările în curs de dezvoltare, reprezintă o formă de manifestare a neocolonialismului, un aspect care evidențiază criza actuală ordinii internaționale. „Aceasta este, în fond, o nouă formă de exploatare imperialistă, care are drept consecință menținerea în stare de inapoiere a popoarelor mai slab dezvoltate, a națiunilor care depun eforturi pentru propășirea lor economico-socială de sine stătătoare“⁴⁾.

Folosirea forței de muncă străine asigură monopolurilor obținerea unor

1) Eric-Jean Thomas, La condition du travailleur immigré en France. În volumul: Les travailleurs immigrés en Europe: quel statut? Les Procès de l'UNESCO, pag. 49

2) Carole Barjon, Un bilanç al ajutorului acordat pentru muncitorii imigranți. Problèmes économiques 1724/1981, pag. 13

3) Technologic aspects of transfert inverse de technologie relatifs au développement. TD/239, Manila, 1979, pag. 15

4) Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 14, Ed. politică, 1977, pag. 339

profituri substanțiale nu numai prin exploatarea imigranților și „furtul” de inteligență, ci și datorită presiunii exercitate de aceasta asupra nivelului salariilor populației autohtone⁵⁾.

Condiții de muncă și de locuit inechitabile

INECHITĂȚILE încep să se manifeste încă din momentul obținerii de către imigranți a permisului de ședere. Acesta se acordă pe un termen limitat, de regulă, 1 sau 2 ani și este condiționat de existența unui permis de muncă care se eliberează în funcție de nevoia de mână de lucru din țara respectivă și care comportă un șir de restricții⁶⁾. Odată angajați, imigranților li se oferă muncile cele mai grele, mai murdare, mai vătămătoare și mai periculoase, pe care populația autohtonă refuză să le mai presteze. Acești „slavi ai timpurilor moderne” sînt supuși unor metode de exploatare precapitaliste, lucrînd pînă la 80 ore pe săptămînă, uneori și în zilele de repaus. Datorită gradului înalt de intensitate a muncii, numărul anual de accidente de muncă este considerat alarmant. Or, victimele acestora sînt, în proporție de 2/3 imigranți, frecvența accidentării fiind de șapte ori mai mare în rîndurile forței de muncă străine. Ca urmare a creșterii cadenței muncii și a condițiilor necorespunzătoare în care se desfășoară, cu o protecție sub limita necesară, aproximativ 200 000 muncitori străini solicită, zilnic, asistență medicală, iar rata spitalizării este de cîteva ori mai ridicată pentru imigranți în comparație cu media națională din țările Europei occidentale.

Posibilitatea imigranților de a frecventa cursuri de calificare este minimă, iar promovarea profesională este puțin accesibilă. În condițiile crizei economice din Occident, concedierile vizează cu prioritate pe imigranți, care se află în „prima linie”. Șomajul afectează peste 3/4 din străinii în vîrstă de 18—24 ani aflați în R.F.G., este de peste 3 ori mai mare față de media națională pentru cetățenii „de culoare” din Marea Britanie și de 2 ori mai mare în rîndul imigranților din Franța comparativ cu cel autohton.

După unele aprecieri, pe ansamblul țărilor capitaliste, membre ale O.C.D.E. dintre cele aproape 30 milioane persoane în căutare de lucru, aproximativ 1/4 sînt imigranți.

Pentru forța de muncă străină, la deteriorarea condițiilor de muncă se adaugă condițiile de locuit necorespunzătoare care nu permit nici măcar refacerea potențialului fizic, ambele contribuind la transformarea imigranților în veritabile epave umane. Deși chiria percepută străinilor reprezintă pînă la 1/3 din salariul acestora exploatarea muncii adăugîndu-i-se și cea a proprietarilor de imobile situația locuințelor pentru imigranți este considerată inacceptabilă de însuși autoritățile locale⁷⁾.

În pofida ratificării de către guvernele țărilor membre a celei de-a 97-a convenții a Organizației Internaționale a Muncii — care prevede egalitatea în drepturi între imigranți și populația autohtonă — discriminarea socială, politică și rasială a forței de muncă străine este omniprezentă. În majoritatea țărilor capitaliste dezvoltate, regimul juridic al străinilor nu este nici precis conturat, nici consecvent aplicat. În numeroase state, legislația cu privire la imigrație este completată și interpretată prin diverse circulare ministeriale, adesea contradictorii, care conferă normelor de conviețuire un caracter ambiguu. În acest cadru — inechitatea în domeniul asistenței sociale, privarea de la exercitarea unor drepturi politice, conflictele rasiale etc. — conferă vieții imigranților amprenta frustrării, provizoratului și umilinței.

Muncitorii imigranți care sînt concediați, de regulă, nu primesc indemnizația de șomaj și sînt pasibili de expulzare. Dacă se repatriază, în numeroase cazuri, pierd dreptul la pensie. Dacă familiile muncitorilor imigranți se află în țara de origine, alocațiile familiale se acordă extrem de rar, cu numeroase dificultăți și diferențiat. Același tratament discriminatoriu se aplică și membrilor de familie prezenți, alături de muncitorii imigranți, în țările Europei occidentale: alocația de maternitate se acordă parțial, familiile cu mulți copii nu beneficiază de aceleași înlesniri ca cele

autohtone, cheltuielile pentru instrucția copiilor sînt minime. Șansele acestora pentru a obține o bursă de studii sînt de aproape zece ori mai mici decît a localnicilor. Din cei peste 4 milioane copii ai imigranților, aflați în Europa occidentală, ca reprezentanți ai celei de a doua generații, între 1/4 și 1/2 nu au posibilitatea să frecventeze cursurile școlare sau sînt nevoiți să le abandoneze.

Datorită absenței unor drepturi politice, anularea permiselor de ședere poate fi aplicată imigranților în orice moment, sub pretextul „securității naționale” sau al „menținerii ordinii publice”. Pe lîngă faptul că străinii nu au drept de vot, ei sînt împiedicați și în posibilitatea de a încheia contracte de muncă colective. Apărarea drepturilor lor comune, prin intermediul acestor contracte este considerată, uneori, ca o acțiune politică primejdioasă, fiind pasibilă ca expulzarea.

În R.F.G., spre exemplu, în baza legii asupra străinilor, (...) imigranților nu le sînt acordate libertate de întrunire publică, libertatea de asociere, libertatea de mișcare, libera alegere și exercitare a profesiei. În scopul reprimării unor acțiuni revendicative ale muncitorilor imigranți, sau a împiedicării coalizării acestora cu lupta economică și politică a muncitorilor autohtoni, s-au încheiat o serie de înțelegeri interstatale, pe baza cărora se asigură intensificarea activității consulare a țărilor de unde provin imigranții, care întreprind „presiuni asupra concetățenilor lor” cu scopul de a se preveni „turburarea ordinii publice” din țara respectivă.

În concluzie, ca urmare a inechităților și discriminărilor multiple, imigranții se găsesc într-o situație net inferioară în ce privește drepturile cetățenești. Datorită fie analfabetismului, fie barierelor lingvistice imigranții nu beneficiază nici măcar de acele drepturi care le sînt recunoscute. Ca atare, se poate aprecia că: „În 1980, muncitorul imigrant rămîne pe de-a-ntregul un străin. El participă la dezvoltarea economică a țării în care lucrează, dar nu trage din aceasta nici un beneficiu”⁸⁾.

Dan FOCȘĂ

5) Astfel, la Congresul XIX-lea al Partidului Comunist Francez, denunțîndu-se politica de imigrație a autorităților, se aprecia: (...) Ea permite patronatului să-și mărească profiturile și să apese pe salariile muncitorilor francezi (...) Cahiers du communisme 2/1971, pag. 93

6) Spre exemplu: în R.F.G., (...) el nu este valabil decît pentru un anumit întreprinzător și pentru o activitate profesională precisă și, în principiu, numai în districtul biroului de plasare competent (...) Lucrare citată, UNESCO, 1981, pag. 124

7) O anchetă efectuată în landul Rhénania de Nord — Westfalia, unde trăiesc 1/3 din imigranții aflați în R.F.G. relevă că 85% din familiile acestora locuiesc în case dărăpănate, din care 20% în subsoluri și barăci insalubre, 35% din locuințe nu au bucătărie, în 68% nu sînt grupuri sanitare iar în 84% nu este apă caldă

8) Gilles Yerbunt Inégaux en droits. Problemes économiques 1314/1973, pag. 9

9) Bernard Brizay. Peut on se passer des travailleurs imigres? „Entreprise” 943/1973, pag. 121

10) Eric-Jean Thomas, Synthèse et éléments de comparaison lucrare citată, UNESCO, 1981, pag. 241

Seminarul Institutului de Economie Mondială

ÎN ZIUA de 31 martie 1982 a avut loc un nou seminar al Institutului de economie mondială, avînd, de această dată tema: „Teoria și practica contemporană privind datoria externă”. Referatul introductiv a fost prezentat de dr. Aurel Ghibuțiu. În cursul dezbaterilor care au urmat au intervenit cu comentarii prof. dr. Constantin Ionete, Mugur Isărescu, dr. Eugen Dijmărescu, Marin Frîncu și directorul Institutului, Costin Murgescu. Au fost abordate cu acest prilej unele teorii cu privire la factorii interni și externi de natură să conducă la acumularea, în special de către țări cu monedă neconvertibilă, a unor datorii externe, la relațiile dintre resursele interne și cele atrase din afară în procesul de dezvoltare eco-

nomică la ciclul datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare etc. De asemenea, atît în referat cît și în comentariile participanților au fost evidențiate aspecte privind povara datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare, dificultățile legate de serviciul datoriei externe în contextul actualei crize economice mondiale, perspectivele datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare și influența probabilă asupra sistemului valutar-financiar internațional etc., subliniindu-se necesitatea găsirii, în contextul trecerii la instaurarea unei noi ordini economice internaționale, a unor modalități eficiente pentru a reduce povara datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare.

R. P. Chineză

PROCESUL REAJUSTĂRII ECONOMIEI ÎN PLINĂ DESFĂȘURARE

PROCESUL DE EDIFICARE a societății socialiste se desfășoară în prezent în R.P. Chineză în lumina cursului strategic definit de a treia plenară a celui de-al XI-lea Comitet Central al P.C. Chineză care a avut loc la finele anului 1978. După cum se cunoaște, cu acel prilej și ulterior, la a doua sesiune (din iunie 1979) a celei de-a V-a legislaturi a Adunării Naționale a Reprezentanților Popolari, relevându-se succesele incontestabile în construcția economică, au fost arătate o serie de tendințe negative, de neajunsuri, ce au împiedicat o evoluție superioară a economiei naționale. Cele două momente de referință menționate au consemnat hotărârea ca efortul general de modernizare a țării să fie bazat pe „reajustare”, adică pe dezvoltarea realmente echilibrată a sectoarelor economice principale și îmbunătățirea considerabilă a structurilor de organizare a vieții economice. În acest sens au fost reliefate rolul primordial pe care dezvoltarea agriculturii și a infrastructurii îl deține pentru progresul de ansamblu al țării, necesitatea îmbinării conducerii prin plan cu mecanismul pieței, a utilizării mult mai largi a pîrghiilor economice și evitarea pe cît posibil a soluțiilor administrative în dirijarea proceselor din economie.

După cum se arată în diverse documente de partid și de stat, politica de „reajustare, reformă, reorganizare și ameliorare”, inițiată în ultimii ani, este un proces deosebit de complex, care reclamă schimbări esențiale în toate domeniile de activitate social-economică. Revelatoare este astfel precizarea făcută de premierul Consiliului de stat, Zhao Ziyang, care, în raportul prezentat la a patra sesiune a celei de-a V-a Adunări Naționale a Reprezentanților Popolari (decembrie, 1981) sublinia: „Prin reajustare, noi înțelegem nu numai că trebuie să reechilibrăm raporturile între industrie și agricultură, între industria ușoară și industria grea, între acumulare și consum, dar și necesitatea de a modifica diferite tipuri de produse, de tehnologii, de întreprinderi și sisteme de organizare în vederea raționalizării întregii activități economice. Prin urmare, conținutul reajustării este mult mai vast decît ne-am imaginat”. Referitor la reforma întregului sistem de gestiune economică, tot premierul Consiliului de stat arată că „aceasta cere încă și mai mult timp pentru transpunere în viață”. Pornindu-se de la această complexitate a etapei actuale prin care trece economia țării, de la experiența cîștigată în primii ani de aplicare a noilor măsuri, se apreciază în momentul de față că procesul de reajustare va reprezenta pentru cel puțin perioada actualului plan cincinal (1981—1985) obiectivul central al politicii economice.

Noua strategie de dezvoltare economică, după cum se subliniază la Beijing, este cu alți mai realistă cu cît, pe de o parte, se încearcă corelarea în mod judicios a nevoilor cu resursele țării, iar pe de altă parte se ține seama de condițiile particulare social-istorice și economice ale spațiului chinezesc. Direcțiile de acțiune pe care se avansează sînt grăitoare în această privință. În primul rînd programul de dezvoltare este conceput în raport cu puterea economică efectivă (existentă) a țării. Acest lucru poate fi exemplificat prin schimbarea raportului între acumulare și consum (acestui din urmă revenindu-i 70% din venitul național în 1981 față de 63,5% în 1978), prin stabilirea unor noi priorități în domeniul industrial, prin revitalizarea economiei individuale — complement important al sectorului socialist de stat și cooperatist. În strînsă legătură cu acest principiu se urmărește constituirea unei structuri economice raționale, care să asigure o evoluție generală coerentă, să satisfacă în grad substanțial mai înalt necesitățile de consum ale populației. Din această perspectivă devine mai clară poziția prioritară în această perioadă a agriculturii și a transporturilor în raport cu alte sectoare în programul de dezvoltare general, schimbarea obiectivului major al industriei grele din acela de a servi propriei dezvoltări în acela de a sluji progresului producției bunurilor de consum și dezvoltării serviciilor, a cercetării științifice și a culturii. Cifrele pe 1981 relevă reechilibrările ce se produc înăuntrul structurii industriale. Astfel, în timp ce pentru industria ușoară valoarea producției globale a înregistrat față de 1980 o creștere de circa 12%, în industria grea valoarea producției globale a fost cu 5% mai mică. Cît privește rezultatele în agricultură, obținerea în 1981 a celei de-a a doua producții ca volum din toată istoria

Republicii, în ciuda unor condiții mai mult decît nefavorabile (secetă și inundații) reflectă măsurile luate în sfera politicii rurale: crearea și perfecționarea sistemului de răspundere pentru munca depusă și diversificarea culturilor; creșterea substanțială a prețurilor de achiziție la produsele agricole. În același context al mutațiilor în structura economică, poate fi privită și preocuparea intensă pentru apropierea și egalizarea nivelelor de dezvoltare între regiuni, pentru valorificarea imensului potențial economic al provinciilor occidentale. O a treia direcție de acțiune, nu mai puțin importantă decît celelalte, este trecerea spre dezvoltare intensivă a producției. În acest scop se are în vedere, în primul rînd, modernizarea actualelor capacități de producție (în întreaga Chină există în prezent circa 400 000 întreprinderi industriale) și nu extinderea lor. În plus, se acționează pentru ca orice activitate economică să devină rentabilă, să facă posibilă acoperirea cheltuielilor prin venituri; întreprinderilor li s-a cere să facă uz de autogestiune și celelalte condiții create de reformele din ultimii ani. Concret, asimilarea noului tip de comportament al întreprinderii presupune raționalizarea producției, stabilirea strictă a disciplinei în muncă, un stil de conducere și organizare eficace, asimilarea progresului tehnic pe scară largă. În sfîrșit, direcția de acțiune care este punctul de pornire și de sprijin pentru toate celelalte măsuri privește reforma sistemului de gestiune economică. După cum subliniază conducătorii chinezi, sistemul — „copiat” la începutul deceniului șase — ce trebuie schimbat se caracterizează printr-un grad înalt de centralizare și unificare, fiind puternic dependent de mijloacele administrative de control. Dacă acest sistem a avut un rol pozitiv în primii ani după Eliberare, în prezent el se dovedește lipsit de flexibilitate și nu mai face față exigențelor timpului. Așa cum scria revista „China Populară” (nr. 3/1981), „situația economică precară din China care durează de multă vreme, dezacordul dintre producție și cerere, rezultatele economice slabe și risipa enormă sînt toate în legătură directă cu un sistem irațional de organizare a economiei” (p. 14). Reformele inițiate urmăresc înlăturarea fenomenelor care încetășau dezvoltarea forțelor de producție prin flexibilizarea controlului exercitat de stat, transformarea întreprinderilor în entități economice autonome — cu motivație și potențial real spre progres, cu drepturi și obligații precise —, realizarea conexiunii între producție și consum prin formarea mecanismului „pieței reglementate”. Reforma economică încurajează și adoptarea unor modalități diferite de organizare — un exemplu este atenția acordată economiei individuale și economiei cooperatiste — adevărate stadiului atins de dezvoltarea forțelor de producție în R.P. Chineză.

În domeniul relațiilor economice externe, noua strategie economică urmărește atragerea de resurse (capital și tehnologie) din exterior, care să potențeze efortul propriu de dezvoltare. Este de remarcat în acest sens accentul care se pune pe cooperarea în producție cu parteneri străini în domenii cheie, pentru progresul țării și anume dezvoltarea transporturilor și a bazei energetice (cărbune și petrol). Relațiile comerciale vor continua să se extindă pe baza unei evaluări temeinice a avantajelor comparative pe care le deține țara, ceea ce implică adîncirea specializării în conformitate cu dinamica internă a economiei naționale și cu mutațiile structurale de pe piața mondială. „Deschiderea spre exterior” specifică noii strategii este ilustrată și de participarea țării la activitatea unor importante organisme economice internaționale (Banca Mondială, F.M.I.) și colaborarea cu acestea în folosul accelerării dezvoltării economice proprii.

1981 a fost un an bun pentru procesul de „reajustare, reformă, reorganizare și ameliorare”, a subliniat premierul Zhao Ziyang la sesiunea din decembrie. Progresul înfăptuit în stabilizarea situației economice este dovedit, printre altele, de reducerea considerabilă a deficitului bugetar, de controlul mai bun exercitat asupra mișcării prețurilor, de crearea a numeroase noi locuri de muncă, și de creșterea veniturilor majorității oamenilor muncii.

Poporul nostru salută și se bucură de progresele economice de realizările pe toate planurile ale poporului chinez, fiind convins că acestea contribuie și la dezvoltarea puternică a relațiilor bilaterale în diverse domenii.

Un rol hotărîtor în extinderea și diversificarea legăturilor economice între cele două țări l-au avut înfîlîrile și vizitele reciproce la nivel înalt, materializate în încheierea unor importante acorduri de colaborare economică, tehnico-științifică și în producție pe termen lung. Vizita oficială de prietenie pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu, o va efectua în R.P. Chineză la invitația conducerii de partid și de stat a acestei țări, va reprezenta, fără îndoială un nou moment de referință în dezvoltarea reciprocă avantajoaasă a relațiilor pe multiple planuri dintre cele două țări, în promovarea cauzei socialismului și păcii în lume.

Daniel DĂIAN

Noi reglementări în agricultura Pieței comune

DATE publicității le s'însușit anul trecut orientările privind agricultura propuse de Comisia Pieței comune ar în vedere, ca element principal modernizarea politicii comunitare în acest domeniu de activitate, în sensul adaptării ei la cerințele actuale de dezvoltare economică a țărilor membre. Inițiată în plină perioadă de recesiune, noua politică își propune ca atare să ducă la creșterea rolului agriculturii în activitatea economică a tuturor țărilor membre sub aspectul ce țin de reglementarea producției interne, stimularea investițiilor productive, o mai bună utilizare a forței de muncă disponibile.

Semnificativă este importanța ce se prevede a se acorda, prin noul program cercetării în scopul modernizării activității cu caracter agricol, creșterii calității produselor și a proceselor de prelucrare, restructurării și diversificării producției și a tehnologiilor de producție.

Un capitol special se referă la conservarea energiei, Comisia Pieței comune pronunțându-se pentru dezvoltarea surselor de energie noi și alternative. Utilizarea energiei solare, a deșeurilor, a resturilor vegetale vor face obiectul eforturilor de cercetare și aplicare atât la nivelul producătorilor individuali, cât și la cel al statelor membre și al

comunității. Se prevede de asemenea creșterea suprafețelor împădurite, paralel cu îmbunătățirea gospodăririi pădurilor existente. Interesant de menționat în acest cadru este atenția ce se acordă gospodăririi a terenurilor împădurite și cultivabile — inclusiv a celor din zonele de contact.

În ceea ce privește politica de sprijinire a prețurilor, Comisia Pieței comune se pronunță pentru stimularea diferențiată a producătorilor, în special a celor cu veniturile cele mai scăzute sau care, în condițiile actuale de recesiune economică, își văd amenințată activitatea desfășurată fără a avea perspectiva gășirii unor locuri de muncă în sectorul industrial. Măsurile privind subvențiile urmează a fi corelate cu evoluția veniturilor agricole, cu deciziile anuale privind fixarea prețurilor și situația bugetară pe ansamblul țărilor comunitare, fără ca aceste ajutoare să devină o practică generalizată și permanentă.

Mișcările nejustificate de prețuri și concurența speculativă provocate, la nivelul comunității, de unele din măsurile luate până acum în diferite țări din C.E.E. au determinat decizia Comisiei privind instituirea unui control mai sever asupra prețurilor, pe baza unui cod de reglementări în ce priveș-

te valabilitatea măsurilor respective.

Măsuri sînt prevăzute și în ce privește structura diferitelor culturi agricole. Astfel, la cereale — unde s-a stabilit o producție de 130 mil. t pentru 1988, eventuala depășire a plafoanelor anuale va determina automat reducerea, în următorul an, a prețurilor comunitare de intervenție. La culturile de grâu tip durum subvențiile vor acoperi numai producția de pe primele 10 ha în cadrul unei ferme agricole.

Pentru produsele lactate Comisia C.E.E. se pronunță pentru menținerea unei creșteri a producției la un nivel mai mic sau egal cu cel al consumului comunitar (creștere estimată la circa 0,5% pe an) în vederea preîntîmpinării formării de stocuri neasimilabile pe piață, a căror menținere presupune alocații bugetare de natură să sporească povara fiscală.

Comunitatea se degreavează, de asemenea, de orice răspundere determinată de pierderile în venituri de pe urma eventualelor producții excedentare la zahăr, iar alte măsuri se referă la stimularea — prin prețuri și regim vamal diferențiat — a producției de fructe, legume, ulei de măsline și vinuri în special în acele regiuni din zona comunitară mai puțin productive sau care fac mai greu față concurenței din partea producătorilor tradiționali.

Programe de dezvoltare

Columbia: priorități în domeniul energiei

CONFRUNTATĂ cu severe probleme energetice Columbia își propune ca, pînă în 1984 să orienteze peste jumătate din investițiile totale pentru dezvoltarea extracției de cărbuni, pentru intensificarea explorărilor și exploatărilor petroliere și pentru dezvoltarea industriei energiei electrice. Un proiect de mari proporții îl constituie darea în exploatare a minei de cărbuni El Cerrejon, situată în nordul țării, care conține rezerve de cărbune energetic estimate la 3 miliarde tone (explorarea a 7 zone dintr-un număr de 35 zone carbonifere a permis evidențierea unor rezerve certe de cărbuni de 16,5 miliarde tone). Lucrările vor include construcțiile de la suprafața minei, construirea unui port la Marea Caraibilor și a unei căi ferate de legătură între mină și port, în lungime de 150 km. Darea în exploatare a minei este prevăzută să aibă loc în 1986, cu o producție inițială de 7 mil. t și care va spori la 15 mil. t în 1989 (Columbia intenționează ca spre sfîrșitul secolului să exporte 50 mil. t cărbuni pe an).

Investițiile destinate explorării și exploatării zăcămintelor de ștei și gaze naturale urmează să contribuie la reducerea substanțială a importurilor de ștei și la atingerea autoaprovizionării cu ștei în următorii cinci ani.

O atenție deosebită se acordă extinderii gradului de electrificare prin construirea de centrale electrice — în principal hidroelectrice — și prin extinderea sistemelor de transmisie și distribuție. Cel mai important proiect îl constituie sistemul hidroenergetic care se va realiza în bazinul Alto Sinu, al cărui cost este estimat la 1,66 miliarde dolari.

Investiții însemnate sînt prevăzute pentru dezvoltarea rețelei de transport, respectiv modernizarea și extinderea căilor rutiere și feroviare și efectuarea de amenajări portuare (în porturile Santa Maria, Barranquilla, Cartagena, Buenaventura, Tumaco).

În cadrul proiectelor de dezvoltare a sistemului de comunicații atrage atenția proiectul privind construirea sistemului de telecomunicații prin satelit care urmează să intre în funcțiune în anul 1984.

Industria și agricultura vor beneficia de investiții comparativ mai modeste, distingîndu-se, în industrie, proiectul privind construirea unei fabrici de hirtie din bagassa (cu o capacitate de 87 000 t/an hirtie de scris și de tipar), iar în agricultură — proiectele privind dezvoltarea rurală integrată și cele de sprijinire a întreprinderilor agroindustriale și a gospodăriilor agricole mici.

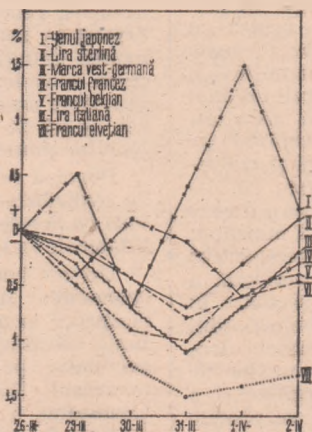
Relațiile economice dintre România și Columbia cunosc un curs ascendent. România exportă în Columbia în principal mașini, utilaje și mijloace de transport și importă produse exportate tradițional de Columbia printre care: bumbac fibră, cafea, banane. Cu prilejul lucrărilor Comisiei mixte româno-columbiene care s-au desfășurat în 1981 la București au fost relievate noi domenii în care România și Columbia sînt interesate să colaboreze în următorii ani.

Maria DESMIREANU

EVOLUȚII MONETARE

INTERVALUL 29 III — 2 IV 1982 a fost caracterizat de continuarea redresării, aproape generală, a cursului dolarului S.U.A. pe piețele valutare. Continuarea menținerii unui trend ferm al dobinzilor la dolar — între altele, dobînda la împrumuturile pe bază de gaj de acțiuni pe piața monetară internă a fost ridicată de marile bănci americane de la 14,75% la 15,5%, iar fondurile federale au fost tranzacționate la un moment dat la 17% (cu peste 2% peste nivelul închiderii din 26 martie) — i-a conferit acestuia o poziție fermă pe piețele de schimb.

Existența unor factori negativi de influență pentru francul elvețian, dintre care amintim: scăderea cu 0,5% a dobinzilor acordate de bănci clienților nebancați la perioadele de pînă la 12 luni au afectat poziția acestuia în relația sa cu dolarul S.U.A., față de care cota la închiderea intervalului analizat la 1,94 franci/1 dolar cu 1,3% sub cursul de referință din 26 martie de 1,9150 franci/1 dolar. Lira italiană era cotată la închiderea din 2 aprilie la 1393 lire/1 dolar, în depreciere cu 0,5% față de cursul de închidere a săptămîinii precedente, poziția sa fiind de mult afectată și în cadrul sistemului valutar vest-european, ca de altfel și a francului belgian (45,40 franci/1 dolar pe 2 aprilie, comparativ cu nivelul de 45,25 franci/1 dolar), împreună cu care ocupă unul din locurile inferioare. Francul francez a avut o evoluție destul de oscilantă, determinată între altele și de intervențiile masive ale Băncii Franței prin cumpărarea de franci (intervenții diferate pe ansamblu săptămîinil la peste 10 miliarde franci), cursul de la închiderea perioadei prezentate de 6,27 franci/1 dolar fiind cu 0,3% sub cel de refe-

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 29 III — 2 IV 1982. Baza: 26 III a.c.

rință de 6,25 franci/1 dolar. Marca vest-germană, după o depreciere de peste 1% la 31 martie (2,4250 mărci/1 dolar), termină acest interval la 2,4025 mărci/1 dolar, respectiv cu 0,2% sub nivelul închiderii din 26 martie de 2,3975 mărci/1 dolar. Lira sterlină a evoluat între 1,78 și 1,79 dolari/1 liră în tot acest interval (o ușoară depreciere de 0,1% la închiderea săptămîinii), poziția sa relativ stabilă în relația cu dolarul fiind determinată de prognozarea reducerii inflației la o singură cifră pînă la sfîrșitul acestui an, dacă nu și mai devreme și la 7,5% la mijlocul lui 1983 și de nivelul relativ mai redus al dobinzilor la depozitele în sterline. Intervențiile susținute ale Băncii Japoniei pe piață a contribuit la redresarea pînă la 243 yeni/1 dolar (reprezintă de 1,5%) pe data de 1 aprilie; slăbirea acestor intervenții însă, a dus la pierderea pozițiilor cîștigate de către yen, astfel că la închiderea din 2 aprilie cursul de 246,50 yeni/1 dolar era cu numai 0,2% în depreciere față de nivelul din 26 martie, de 247 yeni/1 dolar.

Dobînzile la depozitele în principalele eurovalute pe termen de 6 luni au cotat la sfîrșitul săptămîinii în jurul a 15,4375% la eurodolari, 9,125% la euromarca vest-germană, 5,625% la eurofrancul elvețian și 13,625% la eurosterlină.

Prețul aurului la Londra a evoluat pe o linie ușor ascendentă, al doilea fixing din ziua de 2 aprilie, de 327,75 dolari/uncie fiind cu 5,50 dolari/uncie peste cel corespunzător din 26 martie.

Gheorghe MUNTEANU
Alexandru OLTEANU

GLOSAR

Bursele (I)

BURSELE constituie una din piețele caracteristice țării cu economie de piață, pe care se oferă și se desrac, după o procedură specială, mărfuri sau valori fungibile.

În aceste țări, schimburile de valori au fost mult înlesnite în decursul timpului prin întâlnirea dintre producători și consumatori în locuri și zile convenite. În felul acesta au apărut piețele zilnice și săptămânale pentru mărfurile de consum curent, iar pentru alte nevoi, piețele organizate la intervale mai mari de timp. Comerțul cu ridicata a organizat piețe deosebit de anuale: târgurile, care s-au deosebit de piețe prin aceea că nu consumatorii, ci comercianții erau partenerii de tranzacții ai producătorilor.

Atât piețele, cât și târgurile au un element comun: mărfurile care se vînd și se cumpără sînt prezente, în ultima vreme mai cu seamă sub formă de mostre, astfel încît tranzațiile se încheie în cunoștință de cauză, iar livrările se efectuează fie direct de la țîrg, fie prin expediția mărfurilor de la producători la domiciliile sau sediile cumpărătorilor.

Spre deosebire de piețe și târguri, bursele mijlocesc schimburile de valori fără ca acestea să fie prezentate de vînzători și examinate de cumpărători. Din această cauză, valorile care se negociază la burse trebuie să aibă anumite însușiri și îndeosebi să poată fi determinate prin număr, volum sau greutate și schimbate cu altele de același fel și cantitate. Ca urmare, există de exemplu burse de cereale, dar nu este de conceput existența unor burse de antichități sau de opere de artă.

Primele burse au apărut în Evul Mediu, fiind denumite după familia venețiană Della Borsa (în flamandă: van der Bourse) care, la sfîrșitul secolului XIV a înființat la Bruges (Flandra) un local în care se negociau periodic diferite valori, atât mărfuri (aur, argint), cât și hîrtie de valoare. Ulterior, bursele de mărfuri s-au separat de bursele la care se negociau hîrtile de valoare.

În 1531 a fost înființată bursa din Anvers, în 1564 a început să funcționeze la Londra The Royal Exchange, prima burse din Paris a fost înființată în 1724, iar cea din New York în 1817. Principalele burse de valori se află în Europa, la Londra (Stock Exchange), Paris, Milano, Frankfurt am Main, München, iar în S.U.A. la New York (cele două burse din Wall Street).

În căutarea unei definiții actuale, se poate spune că bursa este o organizație capitalistă, înființată pe bază de lege și supravegheată de stat, în scopul încheierii de tranzacții fără prezentarea, predarea și plata concomitentă a obiectului tranzacției. În acest scop, ea reunește într-un local propriu, în mod regulat și la intervale de timp scurte — de obicei zilnic — reprezentanții comerțului și ai băncilor, precum și alte persoane participante la afaceri (în engl. broker — cel care lucrează pentru contul unei firme — sau jobber, în cazul în care persoana lucrează pe cont propriu; în fr. courtier; în rom. termenul generic este agent de bursă).

Obiectul tranzacțiilor de bursă îl formează mărfurile (bursa de mărfuri), valorile mobiliare (bursa de acțiuni și obligațiuni) sau valutele și devizele (bursa valutară, sau de devize).

Bursele funcționează pe baza unui regulament care prevede: structura organizatorică, felul valorilor care se negociază, modul de recrutare a membrilor și de desfășurare a operațiilor bursiere, inclusiv modul de stabilire a prețurilor de vânzare-cumpărare („cotația”). La ședințele bursei participă reprezentanții autorizați ai firmelor specializate în comerțul care intră în profilul acelor burse: întreprinderi comerciale în cazul bursei de acțiuni și obligațiuni sau al bursei valutare.

La ședința bursei sînt prezentate pe de o parte cererile pentru valorile care se negociază, primite de întreprinderile sau băncile participante la ședință de la clienții respectivi, precum și propriile cereri, iar pe de altă parte ofertele de asemenea valori. În funcție de mărimea cererii și ofertei, bursa stabilește prețul sau cursul valorilor negociate. Acest preț sau curs este publicat în lista bursieră care se difuzează pe piață.

Preturile sau cursurile bursiere nu sînt unice. Există cursuri de vânzare, ușor superioare celor de cumpărare; preturi sau cursuri la vedere și la termen, ultimele fiind, în principiu, superioare celor la vedere.

Bursele sînt organe foarte sensibile ale economiei de piață. Adeseori, scăderea abruptă a cursurilor bursiere a constituit semnalul declanșării unei crize economice. A rămas înscrisă în analele capitalismului contemporan ziua „neagră” de 29 octombrie 1929 a bursei de acțiuni din New York, care a premers declanșării marii crize economice mondiale din 1929—1933.

C. K.

franceză C.N.P.F. La revuc des entreprises, dacă în loc de a folosi mine-reu de fier se recurge la fier vechi pentru a produce o tonă de oțel se economisesc 1,5 barili de petrol, iar în cazul în care în loc de bauxită se utilizează ca materie primă deșeurile de aluminiu consumul de energie este de 20 de ori mai mic. Cel de-al doilea argument îl reprezintă contribuția importantă a sectorului de recuperare a deșeurilor la sporirea exportului, ținînd seama de interesul existent pe piața internațională pentru această categorie de materiale. De exemplu Franța exportă jumătate din cantitatea de 12 milioane de tone de fier vechi recuperată anual, 100 000 t de cupru (recuperat în proporție de 90%), material textil, precum și 80 —90% din materialul plastic recuperat.

Acest export nu reprezintă însă un fapt pozitiv decît în măsura în care materialele respective nu-și găsesc utilizarea în țară, mai ales dacă ținăm seama de economia de energie pe care o antrenează folosirea lor. În sprijinul acestei afirmații revista citează cazul poliitilenei reciclabile vindută Italiei de către Franța și care revine în această din urmă țară sub forma importului de saci de plastic pentru gunoi, care ar putea fi foarte bine produși în Franța.

Unul din principalele obstacole în calea dezvoltării unei veritabile industrii franceze a recuperării și reciclării deșeurilor — conchide articolul menționat — rămîne cel psihologic, și anume reticiența beneficiarilor de a utiliza materiale reciclate.

Alături de deșeurile rezultate din procesul de producție (deosebit de apreciate pentru că li se cunoaște exact compoziția), o sursă importantă de materiale reciclabile o reprezintă gunoii menajeri, a cărui structură se repartizează în Franța după cum urmează: 25% hîrtie și carton, 10% sticlă, 4% textile, 3% material plastic, 5% metale, restul fiind produse putrescibile.

Deșerturi

Lucia Ciofârnaie, București — Deșerturile a căror apariție a fost favorizată de acțiunea umană au o suprafață apreciată la circa 9,1 milioane de kilometri pătrați, respectiv 6,7% din suprafața uscatului. Este vorba de zone semiaride, cu un regim de precipitații de

pină la 250 mm pe an, exploatare necorespunzător de om și caracterizate în consecință prin eroziunea solului, sporirea salinității (atît a terenurilor irigate cit și a apei utilizate pentru irigații). Aceste fenomene se traduc printr-o reducere a randamentului terenu-

rilor respective pină cînd devin neproductive. Sre comparație, deșerturile „naturale” datorate condițiilor climatice reprezintă circa 48 milioane kmp, respectiv 36,3% din suprafața uscatului, iar terenurile cultivate pentru producția alimentară însumează pe glob 13 milioane kmp. Potrivit președintelui Uniunii internaționale pentru conservarea naturii, dr. Mohamed El Kassas, profesor de botanică la Universitatea din Cairo (vezi desenul), dacă extinderea deșerturilor va continua în ritmul actual, suprafața cultivabilă a planetei urmează să se reducă pină la sfîrșitul secolului cu circa 300 000 kmp numai pe această cale. Alți 300 000 kmp de terenuri cultivabile ar urma să fie scoși din circuitul agricol datorită urbanizării, în vreme ce o suprafață cel mult egală de terenuri noi ar putea fi pusă în valoare pină atunci.

Populație

Ștefan Maciu, București — 1) În Declarația adoptată de Conferința parlamentarilor din Asia de problemele populației și dezvoltării, desfășurată la Beijing anul trecut a fost reluată recomandarea formulată în Declarația de la Colombo de a se organiza în anul 1984 o Conferință mondială a populației, sub auspiciile Organizației Națiunilor Unite. Obiectivele principale ale acestei conferințe ar fi trecerea în revistă a progreselor realizate în problemele populației în cursul deceniului scurs de la Conferința mondială a populației de la București din 1974 și formularea de recomandări pentru noi programe de acțiune în acest domeniu. În Declarația de la Bei-

jing se mai propune organizarea în fiecare an a unei Zile mondiale a populației în scopul de a favoriza mai buna înțelegere a problemelor demografice și integrarea lor accelerată în problematica dezvoltării.

Participanții la reuniune și-au reafirmat totodată hotărîrea de a contribui prin promovarea unor politici adecvate la realizarea unui ritm de creștere a populației de 1%, pe an pe continentul asiatic spre anul 2000.

2) Petrolul procurat de pe așa numita piață liberă de la Rotterdam nu conțea în prezent cu mai mult de 5% în consumul mondial de petrol.

Energie eoliană

Iuliu Feneșan, Geoagiu Bai — Nu există cifre exacte și nici măcar estimări asupra numărului total de mori de vînt aflate în funcțiune în lume în momentul de față. Ca sursă de energie electrică sau de energie mecanică directă. Date parțiale referitoare la zece țări ale lumii, citate în Journal of Commerce, consemnează existența a circa un milion de mori de vînt folosite la pomparea apei pentru uz casnic, adăparea animalelor și irigații. Este cert că criza energetică determină o puternică sporire a interesului pentru aceste dispozitive simple, astfel încît în țările respective se apreciază că la începutul deceniului viitor vor fi în funcțiune zece de milioane de pompe care folosesc energia eoliană. Captarea acestei surse ieftine de energie este deosebit de utilă în regiunile rurale izolate, situate departe de rețelele electrice, de asemenea în regiunile aride în care există o nevoie stringentă de apă și chiar o mică cantitate de apă poate ridica substanțial nivelul de trai al oamenilor.

Dacă principiul de bază după care funcționează o moară de vînt nu s-a schimbat de-a lungul veacurilor, tehnologia de fabricație s-a modificat. În țările dezvoltate tipul cel mai obișnuit astăzi, cu mai multe palete, are un preț care variază între 4 000 și 10 000 de dolari, avînd o durată de viață de circa 30 de ani. În țările în curs de dezvoltare, cele mai răspîndite sînt morile de vînt construite din materiale mai ieftine, de exemplu din bambus, care costă sub 700 de dolari, fiind în acest fel destul de accesibile. Durata lor de funcționare este de circa zece ani.

Reciclarea deșeurilor

Minel Berceanu, Tirgoviste — Există cel puțin două argumente în

favoarea dezvoltării mai rapide a industriei reciclării deșeurilor. Primul dintre ele îl reprezintă importanța economiei de energie realizate în procesul de producție atunci cînd se utilizează deșeurile ca materii prime. Astfel, relevă publicația

Revista ECONOMICA

Editață de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 14 din 9 aprilie 1982

- Participare activă, spirit creator în înfăptuirea sarcinilor economice (Dan Popescu) 1

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Dezvoltarea accelerată a bazei energetice a țării (Trandafir Cocărlă) 3
- Autogestiunea în întreprinderi : răspun- deri, acțiuni, rezultate
 - Realizarea integrală a beneficiilor — sursa de alimentare a fondurilor proprii (N. Săvoiu) 5
 - Bugetul de venituri și cheltuieli în sprijinul mobilizării rezervelor interne (IV) (Emil Cioflan, Costinel Lazăr, Alexandru Pascal) 7
- Exigențe ale creșterii eficienței produc- ției și circulației metalului în economie (V. Boescu, B. Pădure) 9
- Direcții ale modernizării bazei tehnice a agriculturii (Nicolai Savu) 11
- Creșterea producției de furaje, utilizarea lor rațională (Ion Alecu, Nicolae David) 13
- Un model de analiză a eficienței utili- zării forței de muncă și a fondurilor fixe (L. Tövissi) 15

ȘTIINȚĂ — TEHNOLOGIE — EFICIENȚĂ

- Evaluarea randamentului tehnologiilor de recuperare a șteiului (Marcel Suv- vellea, Doina Zafiu) 16
- Substituirea importului — componentă a strategiei dezvoltării (Gheorghe Manea)

CONDUCERE ● ORGANIZARE

- Organizarea în unitățile industriale. Microeconomia forței de muncă (Dumi- tru Purdea) 17

TEORII ● IOEI

- Tehnologii pentru viitor (III) (Mihai Drăgănescu) 19
- Consemnări. Restructurări în economia politică (Vasile Pilat) 21
- Școli ● curente ● economiști. Neokey- nesismul în contemporaneitatea econo- mică (II) (Sorica Sava) 22

IN SPRIJINUL CANDIDAȚILOR LA CONCURSUL DE ADMITERE ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL ECONOMIC SUPERIOR

- Sistemul socialist de retribuție a muncii (Nicolae Bădilă) 25

ECONOMIE MONDIALĂ

- Agravarea restricțiilor și deteriorarea calității vieții muncitorilor imigranți (Dan Focea) 27
- R.P. Chineză. Procesul reajustării econo- miei în plină desfășurare (Daniel Dăianu) 29
- Tendințe — conjuncturi 30
- Curier 31

IN SUPLEMENTUL NUMĂRULUI : Cu- rier economico-legislativ.

IN THIS ISSUE

- Active participation, creative spirit to fulfil the economic tasks (Dan Popescu) 1
- Accelerated development of the energy basis (Trandafir Co- cărlă) 3
- The budget of revenues and expenditures, a support to mobilize domestic efficiency reserves (IV) (Emil Cioflan, Costinel Lazăr, Alexandru Pascal) 7
- An analysis model on the efficiency of labour force and fixed assets use (L. Tövissi) 15
- Technologies for the future (III) (Mihai Drăgănescu) 19
- Schools ● trends ● economists. Neokeynesism in the economic contemporaneity (II) (Sorica Sava) 22
- Aggravated restrictions and worsening of the quality of life for the immigrant workers (Dan Focea) 27
- People's Republic of China. Full swing in the process of read- justment in economy (Daniel Dăianu) 29

DANS LE NUMERO

- Participation active, esprit créateur dans l'accomplissement des tâches économiques (Dan Popescu) 1
- Développement accéléré de la base énergétique du pays (Tran- dafir Cocărlă) 3
- Le budget des revenus et des dépenses au service de la mobilisa- tion des réserves internes de l'entreprises (IV) (Emil Cioflan, Costinel Lazăr, Alexandru Pascal) 7
- Un modèle d'analyse de l'efficience de l'utilisation de la main d'oeuvre et des fonds fixes (L. Tövissi) 15
- Technologies pour le futur (III) (Mihai Drăgănescu) 19
- Ecoles ● courants ● économistes. Le néokeynesisme dans la contemporanéité économique (II) (Sorica Sava) 22
- L'aggravation des restrictions et la détériorations de la qualité de la vie des travailleurs immigrants (Dan Focea) 27
- La République Populaire de Chine. Le processus de reajustement de l'économie en plein développement (Daniel Dăianu) 29

ВЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Активное участие и творческий дух в выполнении экономи- ческих заданий (Дан Попеску) 1
- Ускоренное развитие энергетической базы страны (Трандафир Ко- вьрля) 3
- Бюджет доходов и расходов в поддержку мобилизации вну- тренних резервов эффективности (IV) (Эмил Чифлян, Костинел Лазар, Александру Паскал) 7
- Модель анализа эффективности использования рабочей силы и ос- новных фондов (Л. Товисси) 15
- Технологии для будущего (III) (Михай Дрэгэнеску) 19
- Школы ● течения ● экономисты. Неокейнсизм в экономи- ческой современности (II) (Сорика Савва) 22
- Усиление ограничений и ухудшение качества жизни рабочих — иммигрантов (Дан Фочса) 27
- Китайская Н.Р. Развертывается процесс перенастройки экономики (Даниел Дэйяну) 29

ABONAȚI-VĂ LA „REVISTA ECONOMICĂ”!

Anunțăm cititorii noștri că se fac în continuare abonamente la „Revista economică”. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptăminal) este de 260 lei pe an, 130 lei pe 6 luni și 65 lei pe trimestru. Prețul unui exemplar al revistei (inclusiv suplimentul săptăminal) este de 5 lei. Termen limită de încheiere a abonamen- tului — 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Abonându-vă din timp și pe termene cât mai lungi, vă asigu- rați continuitatea în primirea publicației. Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții sau direct prin mandat poștal pe adresa redacției: Bulevardul Magheru nr. 28—30, sectorul 1, — cod. 70 159, București.

Redacția și administrația : 70 159, București, Bd. Magheru nr. 28—30 etaj 1, sectorul 1. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1 București. Tiparul : Combinatul Poligrafic „Casa Scintei”

IUTINA ● TEXTINA ● OINA ●
 TEXTINA ● OINA ●
 TEXTINA ● OINA ● IUTINA ●

● IUTINA ● TEXTINA ●
 ● TEXTINA ● OINA ●
 ● OINA ● IUTINA ●

IUTINA ● TEXTINA ●
 TEXTINA ● OINA ●
 IUTINA ● TEXTINA ●

● TEXTINA ● OINA ●
 ● OINA ● IUTINA ●
 ● IUTINA ● TEXTINA ●

Magazinele universale VICTORIA, BUCUREȘTI, UNIREA, BUCUR-OBOR, prin raioanele specializate în desfacerea țesăturilor decorative, pun la dispoziția celor interesați o varietate de țesături de uz casnic, într-o gamă diversă de modele și poziții coloristice și având o mare rezistență în utilizare.

Țesăturile destinate decorațiilor interioare sînt realizate din fire de in și cîneapă, în amestec cu alte fibre, la care se pot aplica o serie de tratamente (albire, vopsire, imprimare) ce conferă produselor moliciune, un tușeu plăcut.

Oricărei locuințe i se poate acorda un plus de confort și modernitate prin aplicarea unor decorațiuni interioare de bun gust.

● Mobilierul (scaune, fotolii, canapele etc.) poate fi tapițat cu TEXTINA, stofă de mobilă modernă și deosebit de rezistentă.

● Draperiile pot fi confecționate din OINA sau IUTINA, țesături vopsite sau imprimate, care au calitatea de a menține răcoare în cameră pe timpul verii sau căldură în timpul iernii.

Pentru tapetarea pereților locuinței, în special ai holurilor, se poate utiliza cu succes articolul OINA — natur, vopsit uni sau imprimat.

OINA și IUTINA sînt țesături ideale pentru confecționarea huselor pentru fotoliile autoțurismelor.

În curînd magazinele și raioanele specializate vor pune în vînzare articole de marochinărie executate din țesături decorative IUTINA—OINA—TEXTINA, articole adecvate sezonului estival.

Aceste articole satisfac cele mai exigente gusturi, mai ales dacă sînt confecționate cu ingeniozitate și rafinament.

Draperiile, husele, tapetele și tapițeriile realizate din țesăturile decorative TEXTINA, OINA, IUTINA asigură fiecărui cămin o ambianță intimă, familiară, completînd cu originalitate nota specifică locuinței.

TRECÎND PE CALEA VICTORIEI, DIN BUCUREȘTI, la nr. 81 veți descoperi un magazin de confecții pentru femei și bărbați.

Nu se numește „SEZONUL“, dar vă oferă — în orice sezon — articole vestimentare concepute după cele mai moderne linii ale creatorilor de modă.

Magazinul — complet asezonat modei

de primăvară — vă oferă :

- pantaloni din plușcort și catifea,
- jachete din catifea,
- bluzoane din tercot,
- impermeabile din tercot și tercot „Vucova“ cerată,
- impermeabile din tercot „Bucur“ cu mesadă,
- scurte din tercot „Oreste“,
- vestuțe din tercot îmblănite,
- bluzoane din stofă, căptușite, confecționate în combinație cu alte stoffe sau plușcort,

articole care satisfac cele mai exigente gusturi bărbătești,

iar pentru garberoba feminină :

- salopete
- bluze de vară, confecționate din țesături gen pinză topită
- compleuri din stofă, catifea și țesături tip in
- bleizere și taioare.

Colorit, linie, funcționalitate, contexturi originale — iată atributele oricărui model din vitrinele și rafturile magazinului bucureștean din Calea Victoriei nr. 81.

